

ՀԱՅՍՏԱՆ
АРМЕНИЯ
ARMENIA

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԿՐԱՆԻ ՀԱՍՏԱՐԱԿԱՆԻԹՅՈՒՆ

АРМЕНИЯ

ВТОРОЕ ИЗДАНИЕ

ARMENIA

SECOND EDITION

Հայկական ճարտարապետությունն ուսումնասիրող հիմնադրամը

իր երախտագիտությունն է հայտնում «ԳԱԶՊՐՈՄ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՓԲԸ-ի սնորհմությանը՝ ի դեմս նախագահ-գլխավոր սնորեն Վարդան Հարությունյանի՝ սույն դասկերագարդ գիրք-ալբոմի հրատարակությանն աջակցելու համար

Фонд по Изучению Армянской Архитектуры

выражает благодарность дирекции ЗАО «ГАЗПРОМ АРМЕНИЯ» в лице Председателя Правления-Генерального директора Вардана Арутюняна за содействие в издании данного иллюстрированного альбома

Research on Armenian Architecture Foundation

extends its deepest gratitude to GAZPROM ARMENIA CJSC, and particularly, Vardan Harutiunian, Chairman of the Board and Director General, for contributing to the publication of the present illustrated album

Պատկերագարդ գիրք-ալբոմը նվիրվում է
Մեծ եղեռնի 100-րդ տարելիցին

Иллюстрированный альбом посвящается 100-летней годовщине
Геноцида армян

In commemoration of the 100th anniversary of the
Great Genocide of Armenians

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ՌԻՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՂ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
ФОНД ПО ИЗУЧЕНИЮ АРМЯНСКОЙ АРХИТЕКТУРЫ
RESEARCH ON ARMENIAN ARCHITECTURE FOUNDATION
www.armenianarchitecture.am www.raa.am info@raa.am raayer@sci.am

ԳԱԶՊՐՈՄ ԱՐՄԵՆԻԱ
ГАЗПРОМ АРМЕНИЯ
GAZPROM ARMENIA
<http://www.gazpromarmenia.am>

© ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ՌԻՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՂ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
ФОНД ПО ИЗУЧЕНИЮ АРМЯНСКОЙ АРХИТЕКТУРЫ
RESEARCH ON ARMENIAN ARCHITECTURE FOUNDATION

© ԳԱԶՊՐՈՄ ԱՐՄԵՆԻԱ ՓԲԸ
ЗАО ГАЗПРОМ АРМЕНИЯ
GAZPROM ARMENIA CJSC

ISBN 978-9939-843-20-9

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Չորս գետերի ակունք կամ Հայկական բարձրավանդակ. ահա երկիր մուրհակի այն հողակտորը, որը, որպես ծննդավայր, ի սկզբանե վերապահված է եղել աշխարհի հնագույն ժողովուրդներից մեկին՝ հայերին:

Ազգային սրբազան խորհրդանիշ Մեծ և Փոքր Արարատների նմանությամբ հնդեվրոպական լեզվաընտանիքի մաս կազմող հայկական ցեղերի միաձուլումից ծնունդ առած հայ ազգն իր հայրենիքում միաժամանակ կազմավորեց պետական երկու միավոր՝ Մեծ և Փոքր Հայք անուններով: Հին ազգերն ու հասարակությունները հենց այդպես էլ ճանաչեցին հայերի հայրենիքը և հունա-հռոմեական աղբյուրներից մինչև տարակազմիկ բազում քարտեզներ հայոց պետությունները գրանցեցին և հիշատակեցին Արմենիա Մայոր և Արմենիա Մինոր անուններով:

Հազարամյակների ընթացքում արարչագործ բնության շռայլքներով ճոխացած օրրանից սնվող հայերը, իրենց հայրենիքը հարստացնելով, զարդարեցին մարդկային ստեղծագործ մտքի անհամրելի քաղաքակրթական արժեքներով, որոնք, սկսած բնապաշտության և բազմաստվածության պաշտամունքների ժամանակներից մինչև քրիստոնեականը, ներկայացան իբրև խորապես ազգային և ուրույն ստեղծագործություններ:

Ի հեճուկս իրարահաջորդ նվաճողների արշավանքների և օտար տիրապետությունների առժամանակյա հաստատման իրողության՝ հազարամյակներ շարունակ հայերը կառչած մնացին նախնյաց հիշատակներով սրբացված հայրենիքին:

Ի տարբերություն դեպի Հայաստան արշաված նվաճող բազում հորդանների՝ հռոմեացիների, պարսիկների, արաբների և մոնղոլների, որոնք բոլորն էլ ի վերջո հեռացան Հայոց Հայրենիքից, ժԱ դարում Միջին և Կենտրոնական Ասիայից Հայկական բարձրավանդակ թափանցած թյուրքական ցեղերը չվերադարձան, այլ բնիկներին բռնությամբ մահմեդականացնելու, արտաքսելու և բնաջնջելու ճանապարհով պետություն ստեղծեցին նրանց հայրենիքում: Արդյունքում հենց օսմանյան քարտեզներում Հայաստան (Էրմանիստան) անվամբ վկայված հայերի հայրենիքի մեծագույն մասը 1894-1923 թթ. ընթացքում իրականացված ցեղասպանությունից հետո հայտնվեց թուրքական հանրապետության կազմի մեջ, իսկ նրա բնիկ պատկանելությունը կոծկելու մտայնությամբ Հայաստանի փոխարեն պաշտոնապես սկսեց շրջանառվել Արևելյան Անատոլիա հորինվածքը:

Պատմական իրադարձությունների բերումով շուրջ 400 հազար քառակուսի կիլոմետր մակերես զբաղեցնող Հայոց Հայրենիքի մեծագույն մասը ներկայումս ներառված չէ ընդամենը 30 հազար քառակուսի կիլոմետր տարածք ունեցող Հայաստանի Հանրապետության սահմանների մեջ (այն ունի շուրջ 3,5 միլիոն բնակչություն, իսկ ավելի քան 7 միլիոն հայեր էլ բնակվում են աշխարհի զանազան երկրներում), որի հետևանքով էլ նախնյաց մշակութային ժառանգության գերագույն հատվածն արդեն գրեթե մեկ դար զրկված է տանտիրոջ հոգածությունից և հատկապես Թուրքիային և Ադրբեջանին բռնակցված տարածքներում ենթարկվում է միտումնավոր և հետևողական ոչնչացման:

Հայաստանի բնաշխարհն ու մշակութային արժեքները ներկայացնող «Հայաստան» խորագրով պատկերազարդ առաջին գիրքը լույս է տեսել 2009 թ.: Էապես լրացված և բարեփոխված այս հրատարակությունը կարող է բավարարել բոլոր նրանց հետաքրքրությունները, ովքեր ցանկություն ունեն խորացնելու իրենց իմացությունը Հայոց Հայրենիքի մասին:

АРМЕНИЯ

Армянское нагорье—тот кусок земли на нашей планете, который изначально являлся Родиной одного из древнейших народов мира—армян, и в пределах которого находятся истоки рек Евфрат, Тигр, Аракс и Кура.

Армянский народ, сформировавшийся путем слияния армянских племен, относящихся к индоевропейской языковой группе, создал на своей Родине одновременно две государственные единицы—Великую и Малую Армению. Как в греко-римских источниках, так и на многих картах они упоминались как Армения Мажор (*Armenia Maior*) и Армения Минор (*Armenia Minor*).

На протяжении тысячелетий армяне, созидавая и приумножая богатства Родины, украсили ее бесчисленными культурными и историческими памятниками, которые, начиная со времен культа пантеизма и политеизма и до принятия христианства, представляли собой образцы глубоко национальных и оригинальных творений.

Несмотря на завоевание Армении иноземными захватчиками (римлянами, персами, арабами, монголами) и их временное господство, армяне тысячелетиями жили на своей священной земле, свято храня память о предках и оберегая их могилы. Однако проникшие в Армянское нагорье в XI в. тюркские племена из Средней и Центральной Азии обосновались здесь и создали государство путем насильственной мусульманизации, изгнания и уничтожения коренного населения. В итоге большая часть Родины армян, именуемой Арменией (Эрменистан) именно на турецких картах, после геноцида 1894-1923 гг. оказалась в составе Турецкой Республики и была официально переименована в Восточную Анатолию, чтобы скрыть ее историческую принадлежность.

В силу исторических обстоятельств значительная часть территории Армении, занимающей площадь 400 тыс. кв. км, в настоящее время не включена в государственные границы Республики Армения (площадь—30 тыс. кв. км, население—около 3,5 млн человек, более 7 млн армян проживает в различных странах мира). Вследствие этого, огромная часть культурного наследия предков армян осталась за ее пределами, подвергаясь умышленному и последовательному уничтожению, особенно на территориях, аннексированных Турцией и Азербайджаном (процесс длится уже почти целое столетие).

Первое издание альбома под названием “Армения” вышло в свет в 2009 г. Данный богато иллюстрированный альбом существенно дополнен и представляет интерес для тех, кто желает глубже ознакомиться с географической средой и многовековыми памятниками Родины армян.

ARMENIA

The Armenian Highland, where all the four rivers of Eden take source, is the part of the Earth primarily predestined to be the birthplace of one of the oldest peoples in the world, Armenians.

Formed as a nation through the mergence of different Armenian-speaking tribes belonging to the Indo-European language family, Armenians have always been nourished by their sacred ancestral land, which is endowed with countless blessings of nature. Like holy Mount Ararat, which has two peaks (Greater and Lesser Ararat), they originally had two state entities in their homeland, Metz Hayk (Armenia Maior) and Pokr Hayk (Armenia Minor), these very names being found on ancient maps and in a wide variety of Greek and Roman sources.

Notwithstanding successive invasions and periods of foreign domination, Armenians created grand cultural heritage dating as far back as the times of polytheism and worship of nature.

The hordes of Romans, Persians, Arabs and Mongols had only temporary presence in Armenia, whereas the Turkic tribes which penetrated into the country from Middle and Central Asia in the 11th century deported Armenians from their native land, forced them into adopting Islam, and finally, exterminated them. After the massacres perpetrated between 1894 and 1923, the Turkish Republic was established in most part of Armenia, which was officially renamed *Eastern Anatolia*—a concoction aimed at concealing the historical reality, which is exposed by the very Ottoman maps containing the name of *Armenia (Ermanistan)*.

Due to certain historical events and circumstances, today most part of the Armenian Homeland, once covering an area of about 400,000 square kilometres, falls outside the borders of the independent Republic of Armenia, which occupies only around 30,000 square kilometres (it has a population of over 3.5 million, with more than 7 million Armenians living in the Diaspora). In the aftermath of this, historical Armenian monuments have been stripped of their true owners' care and protection and continually suffer premeditated destruction particularly in the lands annexed to Turkey and Azerbaijan.

The present work is a revised edition of the illustrated album entitled *Armenia* (first published in 2009). It can be useful for those wishing to enrich their knowledge of the nature and cultural heritage of Historical Armenia.

▲1 ▼2

1. Մեծ և Փոքր Հայքերն ըստ Պտղոմեոսի «Աշխարհագրութեան» (Դրոն, 1482 թ.)
 2. Մեծ և Փոքր Հայքերն ըստ ֆրանսիացի փառագեղի Նիկոլա Սանսոնի (1648 թ.)

1. Великая и Малая Армения по "Географии" Птолема (Рим, 1482 г.)
 2. Великая и Малая Армения по французскому картографу Никола Сансону (1648 г.)

1. Armenia Maior and Armenia Minor according to Ptolemy, Rome, 1482
 2. Armenia Maior and Armenia Minor according to French cartographer Nicolas Sanson, 1648

▲3 ▼4

3. Մեծ և Փոքր Հայքերն ըստ Ֆիլիպ դե լա Ռուի (1653 թ.)

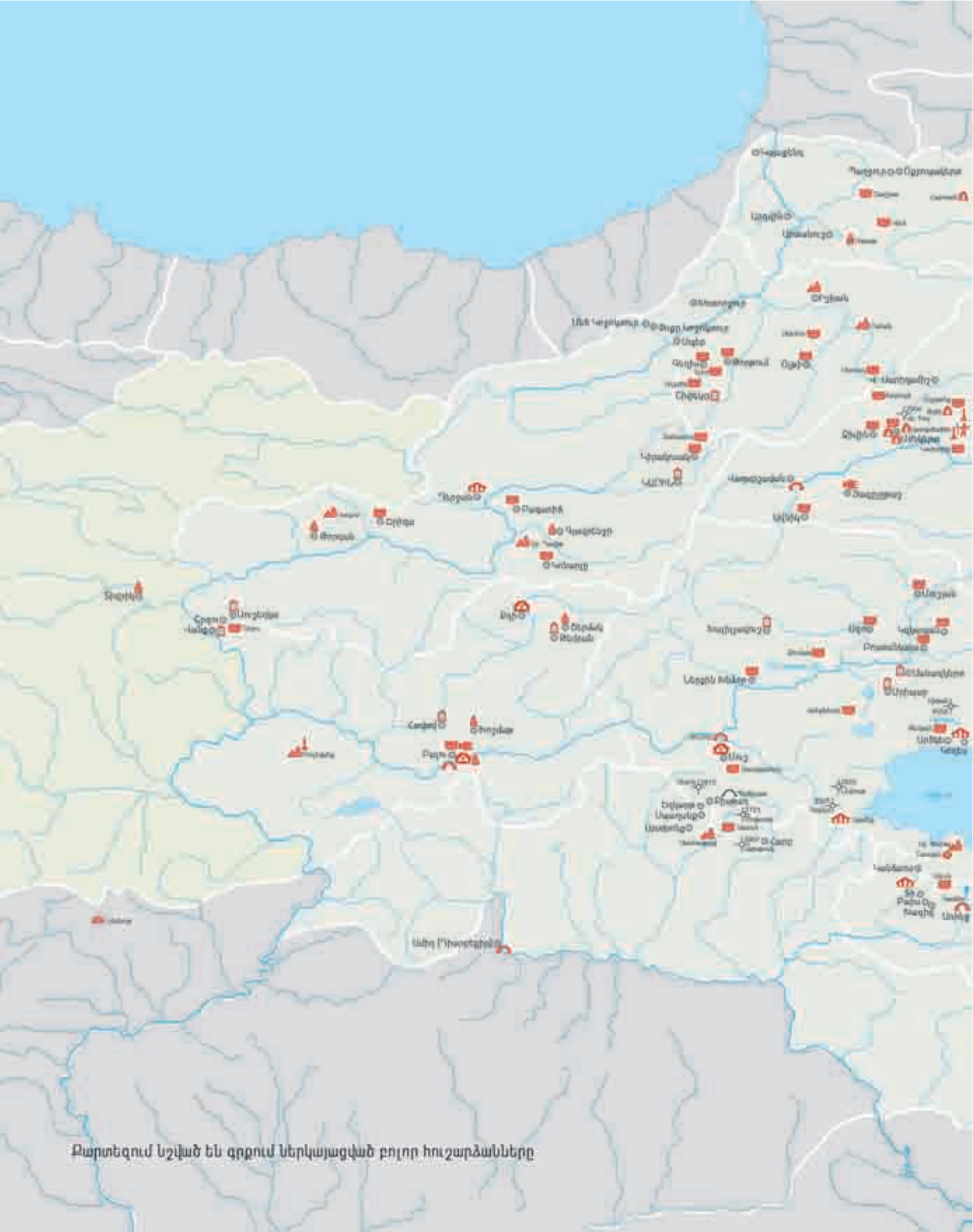
4. Հայաստանն ըստ Դերարդ Մերկատորի (1578 թ.)

3. Великая и Малая Армения по Филиппу де ля Ру (1653 г.)

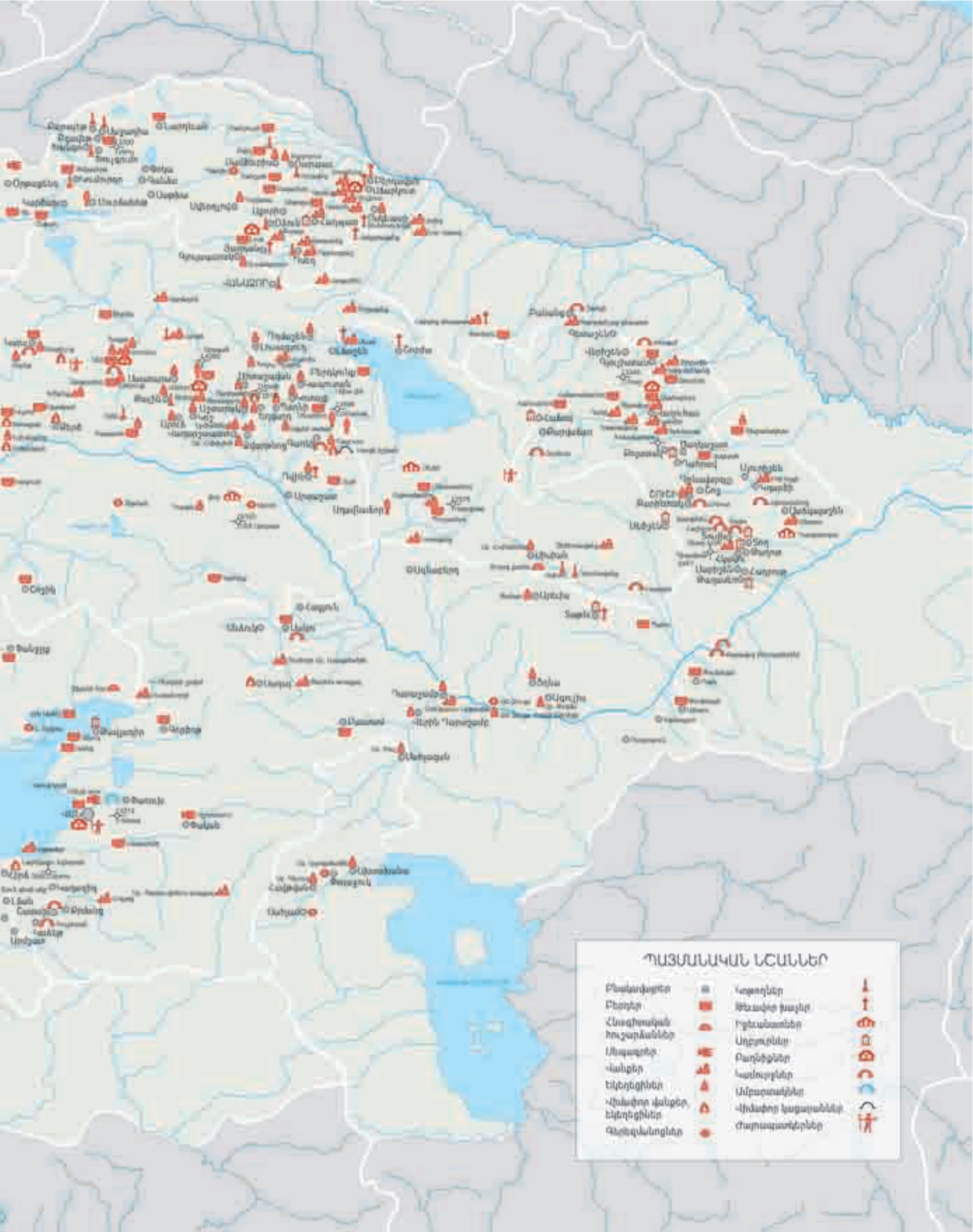
4. Армения по Герарду Меркатору (1578 г.)

3. Armenia Major and Armenia Minor according to Philip de la Rue, 1653

4. Armenia according to Gerardus Mercator, 1578

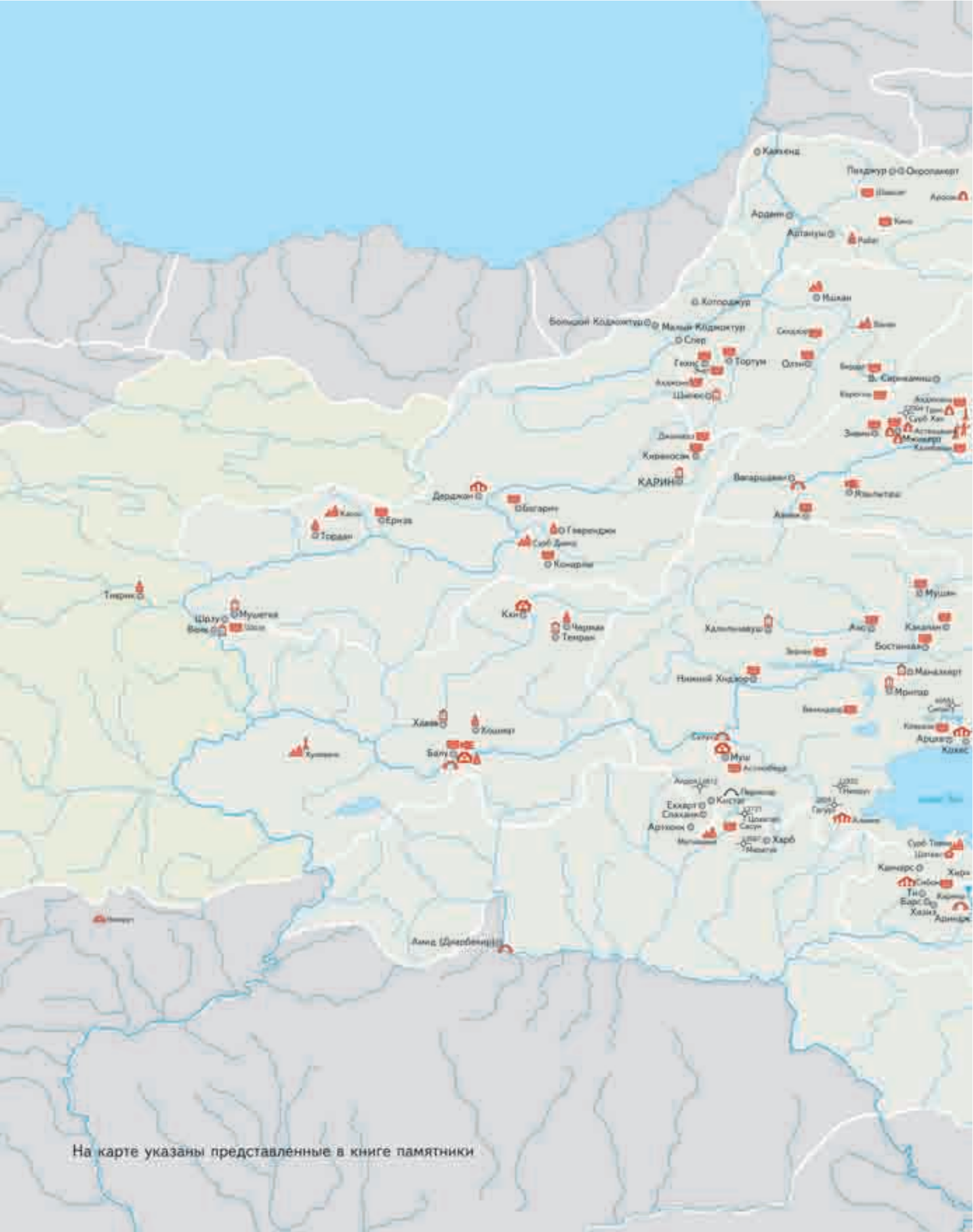

Քարտեզում նշված են գրքում ներկայացված բոլոր հուշարձանները

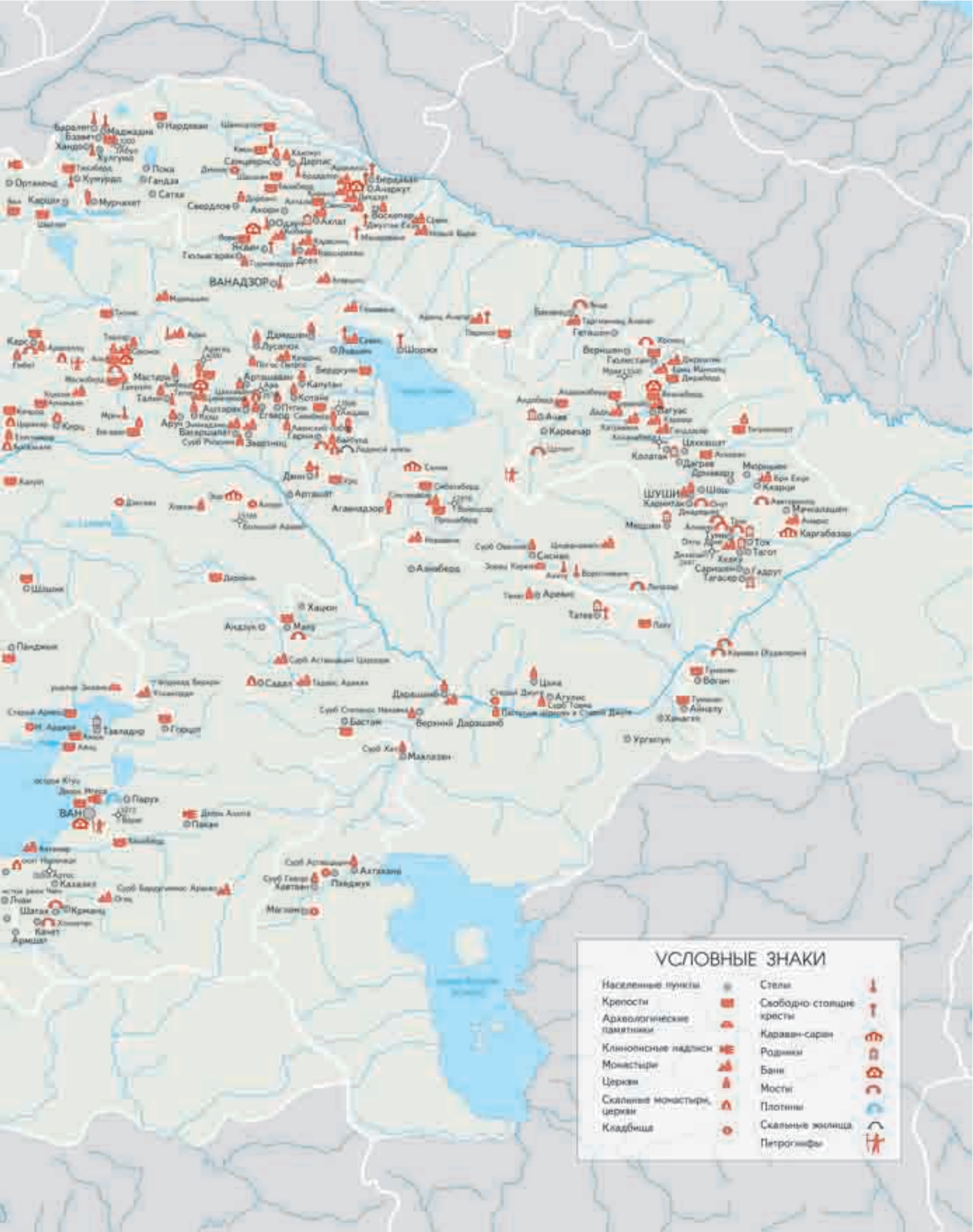

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ԼԵՃԱՆԵՐ

Քաղաքային	■	Կաթոլիկ	⊕
Քեղեր	■	Յանաթո խաչեր	⊕
Հնամենական
հուշարձաններ	■	Իջևանատներ	⊕
Անապատեր	■	Աղբյուրներ	⊕
Վանքեր	■	Բաղնիքներ	⊕
Եկեղեցիներ	▲	Կանոնիքներ	⊕
Վանաձոր վանքեր,
եկեղեցիներ	▲	Ամբարտալիներ	⊕
Ձերեզանդանիքներ	●	Վիճաբոյ կարգաձևներ	⊕
		Ժայռապատերներ	⊕

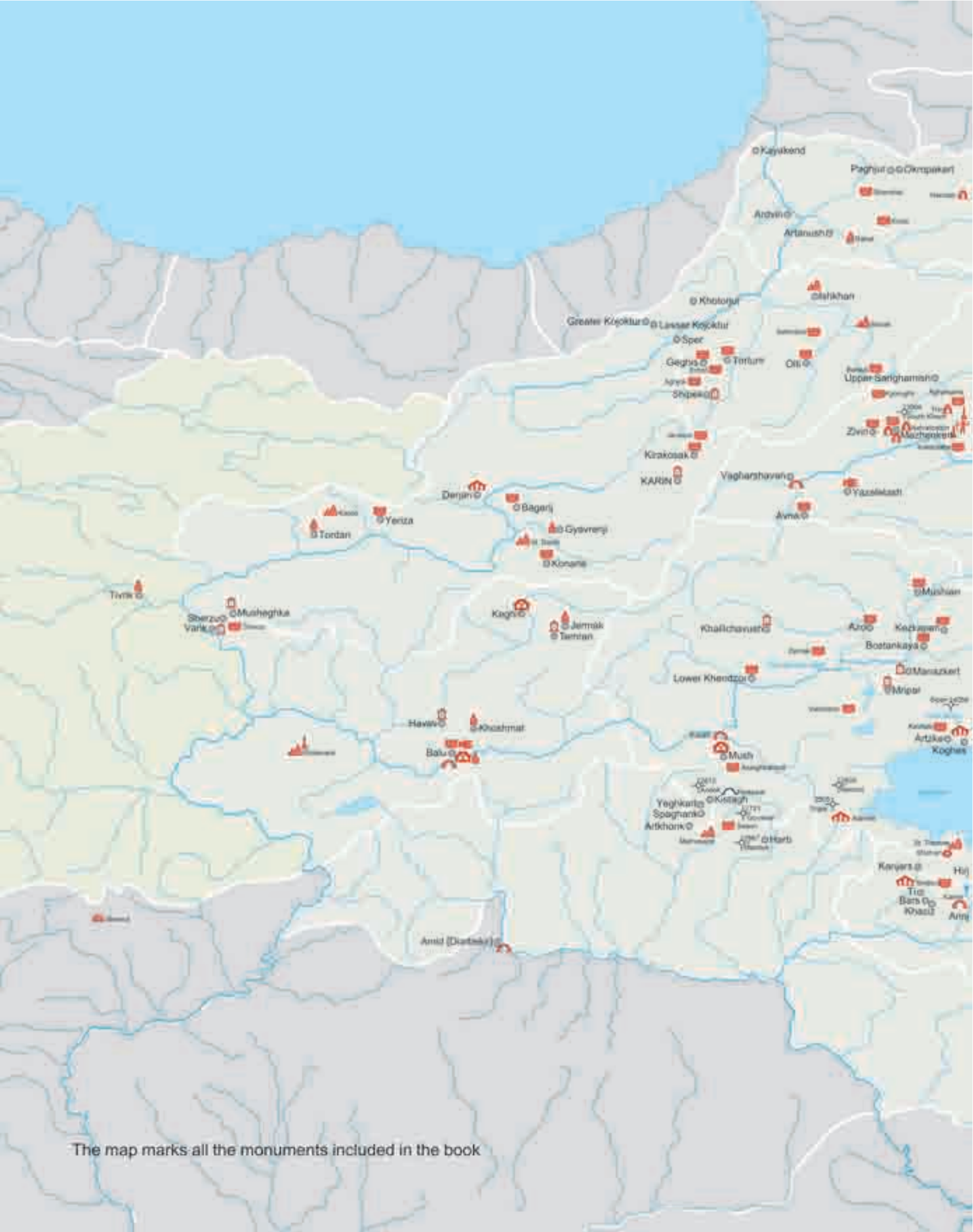

На карте указаны представленные в книге памятники

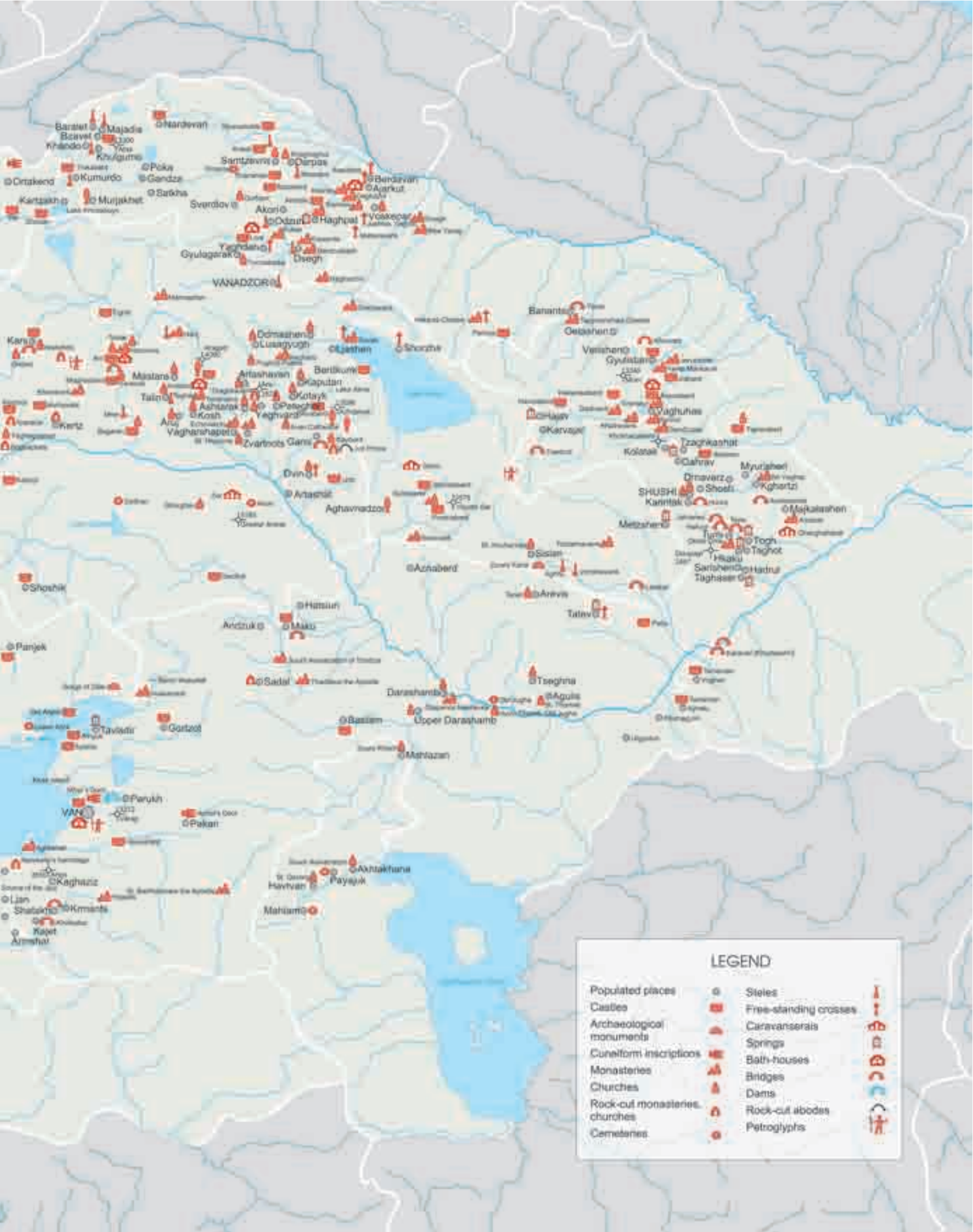

УСЛОВНЫЕ ЗНАКИ

Населенные пункты	●	Стелы	↑
Крепости	■	Свободно стоящие кресты	†
Археологические памятники	■	Караван-сарен	⌂
Клиновидные надписи	▴	Родники	⌊
Монастыри	⌂	Бани	♂
Церкви	⌂	Мосты	⌒
Скальные монастыри, церкви	⌂	Плотины	⌒
Кладбища	○	Скальные жилища	⌒
		Петроглифы	⌒

The map marks all the monuments included in the book

LEGEND

Populated places		Stiles	
Castles		Free-standing crosses	
Archaeological monuments		Caravanserais	
Cuneiform inscriptions		Springs	
Monasteries		Bath-houses	
Churches		Bridges	
Rock-cut monasteries, churches		Dams	
Cemeteries		Rock-cut abodes	
		Petroglyphs	

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENTS

I	ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵՌՆԱՇԽԱՐՀ АРМЯНСКОЕ НАГОРЬЕ THE ARMENIAN HIGHLAND	17
II	ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋՐԱՇԽԱՐՀ ВОДНЫЕ РЕСУРСЫ АРМЕНИИ WATER RESOURCES OF ARMENIA	35
III	ՀՆԱԳՈՒՅՆ ԵՎ ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐ ДРЕВНЕЙШИЕ ПАМЯТНИКИ И ПАМЯТНИКИ АРАРАТСКОГО ЦАРСТВА ANCIENT AND ARARATIAN KINGDOM MONUMENTS	55
IV	ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ АНТИЧНАЯ АРМЕНИЯ ANCIENT ARMENIA	105
V	ԲԵՐԴԵՐ, ԲԵՐԴԱՔԱՂԱՔՆԵՐ КРЕПОСТИ, ГОРОДА-КРЕПОСТИ CASTLES, FORTRESS TOWNS	119
VI	ԲՆԱԿԱԿԱՅՐԵՐ, ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԸՆԴՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ НАСЕЛЕННЫЕ ПУНКТЫ, СЕЛЬСКАЯ И ГОРОДСКАЯ АРХИТЕКТУРА TOWNS AND VILLAGES, RURAL AND URBAN ARCHITECTURE	201
VII	ԻՋԵՎԱՆԱՏՆԵՐ КАРАВАН-САРАИ CARAVANSERAIS	255
VIII	ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐ РОДНИКИ SPRINGS	261
IX	ԲԱՂՆԻՔՆԵՐ БАНИ BATH-HOUSES	271
X	ԿԱՍՈՒՐՁՆԵՐ МОСТЫ BRIDGES	277
XI	ԿԱՆՔԵՐ, ԵՎԵՂԵՑԻՆԵՐ МОНАСТЫРИ, ЦЕРКВИ MONASTERIES, CHURCHES	295
XII	ԿՈԹՈՂՆԵՐ, ՄԱՀԱՐՁԱՆՆԵՐ, ԽԱՉՔԱՐԵՐ СТЕЛЫ, НАДГРОБНЫЕ ПАМЯТНИКИ, ХАЧКАРЫ STELES, FUNERARY MEMORIALS, CROSS-STONES	423
XIII	ՊԱՏԿԵՐԱՔԱՆԴԱԿՆԵՐ СКУЛЬПТУРНЫЕ ИЗОБРАЖЕНИЯ RELIEFS	475

An aerial photograph of the Armenian Highland, showing a vast, rugged landscape with numerous mountain peaks and valleys. The terrain is covered in a mix of green vegetation and brownish soil. A vertical color bar is positioned on the left side of the image, featuring a gradient from red to blue. A solid blue rectangle is located in the upper right corner of the image.

ՀԱՅԿԱՎԱՆ ԼԵՆԱՍԵՊԱՐԴ

АРМЯНСКОЕ НАГОРЬЕ

THE ARMENIAN HIGHLAND

▲ 1

▲ 2

▲ 3

▼ 4

1. Արարատ լեռը (5165 մ) տիեզերքից
2. Արարատի գագաթներն Արարատյան դաշտի կողմից
- 3, 5. Տեսքը Գեղամա լեռնաշղթայից
4. Մեծ Արարատն Աժդահակ լեռան (3598 մ) գագաթից
6. Մեծ Արարատի մերձգագաթային հատվածը հարավից

1. Вид горы Арарат (5165 м) из космоса
2. Вершины Арарата со стороны Араратской долины
- 3, 5. Вид со стороны Гегамских гор
4. Большой Арарат с вершины горы Аждаак (3598 м)
6. Околовершинная часть Большого Арарата с юга

1. Mount Ararat (5,165 m) from space
2. The peaks of Ararat from the valley of the same name
- 3, 5. The peaks of Ararat from the Geghama Mountains
4. Greater Ararat from the top of Mount Azhdahak (3,598 m)
6. The vicinity of the summit of Greater Ararat from the south

▲ 5 ▼ 6

▲7 ▼8

7-8. Սիփան լեռը (4058 մ) արևելքից և հարավից 7-8. Гора Сипан (4058 м) с востока и юга 7-8. Mount Sipan (4,058 m) from the east and south

▲ 9 ▼ 10

9. Հատիս (2529 մ), Արայի (2577 մ) և Արագած (4090 մ) լեռները Գեղամա լեռնաշղթայի փեշերից
 10. Քառագագաթ Արագած լեռը և հարավային փեշին գտնվող Քարի լիճը

9. Вид на горы Атис (2529 м), Ара (2577 м) и Арагац (4090 м) со стороны Гегамских гор
 10. Четырехвершинная гора Арагац и озеро Кари ("Каменное") на ее южном склоне

9. Mounts Hatis (2,529 m), Ara (2,577 m) and Aragatz (4,090 m) from the slopes of the Geghama Mountains
 10. Four-peaked Mount Aragatz and Lake Kari (Stone) on its southern slope

▲ 11 ▼ 12

11-12. Ազդահակ լեռը (3598 մ) հյուսիսից և խառնարանը

11-12. Гора Аждак (3598 м) с севера и кратер на ее вершине

11-12. Mount Azhdahak (3,598 m) from the north and its crater

▲ 13 ▼ 14

▼ 15

13-15. Նեմրուտ լեռը (2933 մ) արևելքից, խառնարանը և դրվագ խառնարանի բնությունից

13-15. Гора Немрут (2933 м) с востока, ее кратер и фрагмент окружающего его природного ландшафта

13-15. Mount Nemrut (2,933 m) from the east; its crater and a nature scene from the crater

▲ 16 ▼ 17

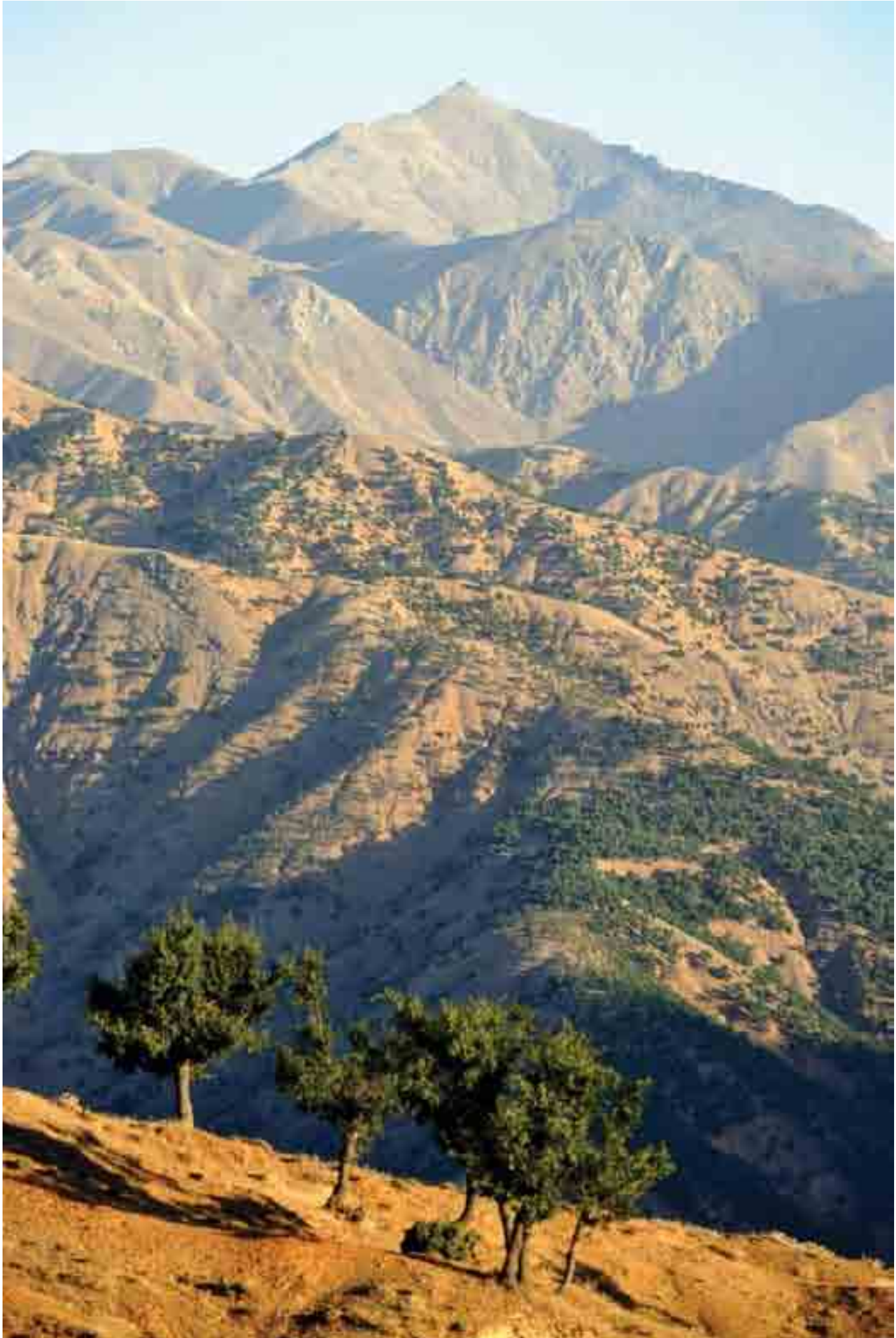
▲ 18 ▼ 19

18. Գրգուր լեռը (2505 մ) հարավից
19. Արտոս լեռը (3550 մ) արևմուտքից

18. Гора Гргур (2505 м) с юга
19. Гора Артос (3550 м) с запада

18. Mount Grgur (2,505 m) from the south
19. Mount Artos (3,550 m) from the west

20. Անդոկ լեռը (2812 մ) հարավ-արևելքից

20. Гора Андок (2812 м) с юго-востока

20. Mount Andok (2,812 m) from the south-east

▲ 21 ▼ 22

21. Ճովասար լեռը (2721 մ) հարավից
22. Մարաթուկ լեռը (2967 մ) հարավից

21. Гора Цовасар (2721 м) с юга
22. Гора Маратук (2967 м) с юга

21. Mount Tzovasar (2,721 m) from the south
22. Mount Maratuk (2,967 m) from the south

▲ 23 ▼ 24

23. Աբուլ լեռը (3300 մ) հյուսիս-արևելքից
24. Մռավ լեռը (3340 մ) հյուսիս-արևելքից

23. Гора Абул (3300 м) с северо-востока
24. Гора Мрав (3340 м) с северо-востока

23. Mount Abul (3,300 m) from the north-east
24. Mount Mrav (3,340 m) from the north-east

▲ 25 ▼ 26

25-26. Դիզափայտ լեռը (2487 մ) և զազաթին գտնվող Կատարո վանքը

25-26. Гора Дизапайт (2487 м) и монастырь Катаро на ее вершине

25-26. Mount Dizapayt (2,487 m) and Kataro Monastery at its top

▲ 27 ▼ 28 ▼ 29

27. Բանանց գյուղի Շինուհանդ տեղամասն Արթինաջուր գետի ձախակողմում (Հյուսիսային Արցախ, Դաշկեսանի շրջան)
28-29. Տեսարաններ Ազատ գետի վերին հոսանքի շրջանից

27. Участок Шинуанд близ села Бананц, на левом берегу реки Артинаджур, Дашкесанский район, Северный Арцах
28-29. Виды окрестностей верхнего течения реки Азат

27. Shinuhand Site on the left bank of the river Artinajur, Banants Village, Dashkesan District, Northern Artsakh
28-29. Scenes from the area of the upper course of the river Azat

▲ 30

▼ 31

▼ 32

30. Հրաբխային ծագմանը Վայոցսար (2576 մ) լեռը
 31. Ալպիական գոտի Համշենում
 32. Ծաղիկներ Վանա լճի արևմտյան ափին

30. Вулканическая гора Вайоцсар (2576 м)
 31. Альпийские луга Амшена
 32. Цветы на западном берегу озера Ван

30. Mount Vayots Sar (2,576 m) of volcanic origin
 31. An Alpine zone in Hamshen
 32. Flowers on the western shore of Lake Van

▲ 33 ▼ 34

33. Խոխանաբերդի լեռը Խաչենազետի աջ կողմում
 34. Դիզակի Իշխանազետը սնող Դիզափայտ լեռան լանջերը

33. Гора Хоханаберд на правом берегу реки Хаченагет
 34. Склоны горы Дизапайт, питающей реку Ишханагет Дизака

33. The mountain of Khokhanaberd Castle on the right bank of the river Khachen
 34. The slopes of Mount Dizapayt feeding the river Ishkhan of Dizak

▲ 35

▲ 36

▼ 37

35. Սառցե իշխանի այրը Խոսրովի արգելոցում (Արարատի մարզ)
36-37. Ազատ գետի հովիտն աշնանը

35. Пещера Ледяного князя в Хосровском заповеднике, Араратская область
36-37. Долина реки Азат осенью

35. The cavern of the Ice Prince in Khosrov Reserve, Ararat Region
36-37. The valley of the river Azat in autumn

38. Ծաղկավանք սրբատեղին Արայի լեռան (2577 մ) խառնարանում

38. Святылище Цахкаванк в кратере горы Ара (2577 м)

38. Tzaghkavank Sacred Site in the crater of Mount Ara (2,577 m)

ԼՆԵՐ, ԳԵՏԵՐ, ԶՐԿԵԺՆԵՐ

ОЗЕРА, РЕКИ, ВОДОПАДЫ

LAKES, RIVERS, WATERFALLS

▲ 39 ▼ 40

39. Նեղ պարանոցով Վանա լճից գատված Առեն լիճը (1654 մ) հյուսիսից
40. Կտուց կղզին Վանա լճում

39. Вид с севера озер Арен (1654 м) и Ван, разделенных узким перешейком
40. Остров Ктуц на озере Ван

39. Lake Aren (1,654 m) from the north (separated from Lake Van by a narrow isthmus)
40. Ktuts Island in Lake Van

▲ 41 ▼ 42

41. Մայրամուտը Վանա լճափին (1647 մ)
42. Ֆլամինգոները Վանա լճի արձեշամերձ
ծանձաղուտներում

41. Закат над озером Ван (1647 м)
42. Фламинго на отмели озера Ван близ
Арчеша

41. Sunset in Lake Van (1,647 m)
42. Flamingos in the fords of Lake Van, in the
vicinity of Arjesh

43-45. Վանա լիճն Աղթամար կղզու և
Դիվաբույն թերակղզու մոտ

43-45. Озеро Ван близ острова Ахтамар и
полуострова Дивабуйн

43-45. Lake Van in the vicinity of Aghtamar
Island and the Divabuyn Peninsula

▲ 44 ▼ 45

▲ 46 ▼ 47

46-47. Կապուտան (Ուրմիա) լիճը (1268 մ), որի մի զգալի մասն աղակալվելու պատճառով արդեն անհետացման եզրին է

46-47. Озеро Капутан (Урмия, 1268 м), значительная часть которого уже находится на грани исчезновения (высохла и превратилась в солончаки)

46-47. Lake Kaputan (Urmia, 1,268 m), a considerable part of which is on the verge of vanishing in consequence of having been reduced to a saline

▼ 48

48. Կապուտան (Ուրմիա) լճից հյուսիս-արևմուտք գտնվող Սալմաստի շրջանը

48. Салмастский район, расположенный к северо-западу от озера Капутан (Урмия)

48. A view of Salmast District, which lies north-west of Lake Kaputan (Urmia)

▲ 49 ▼ 50

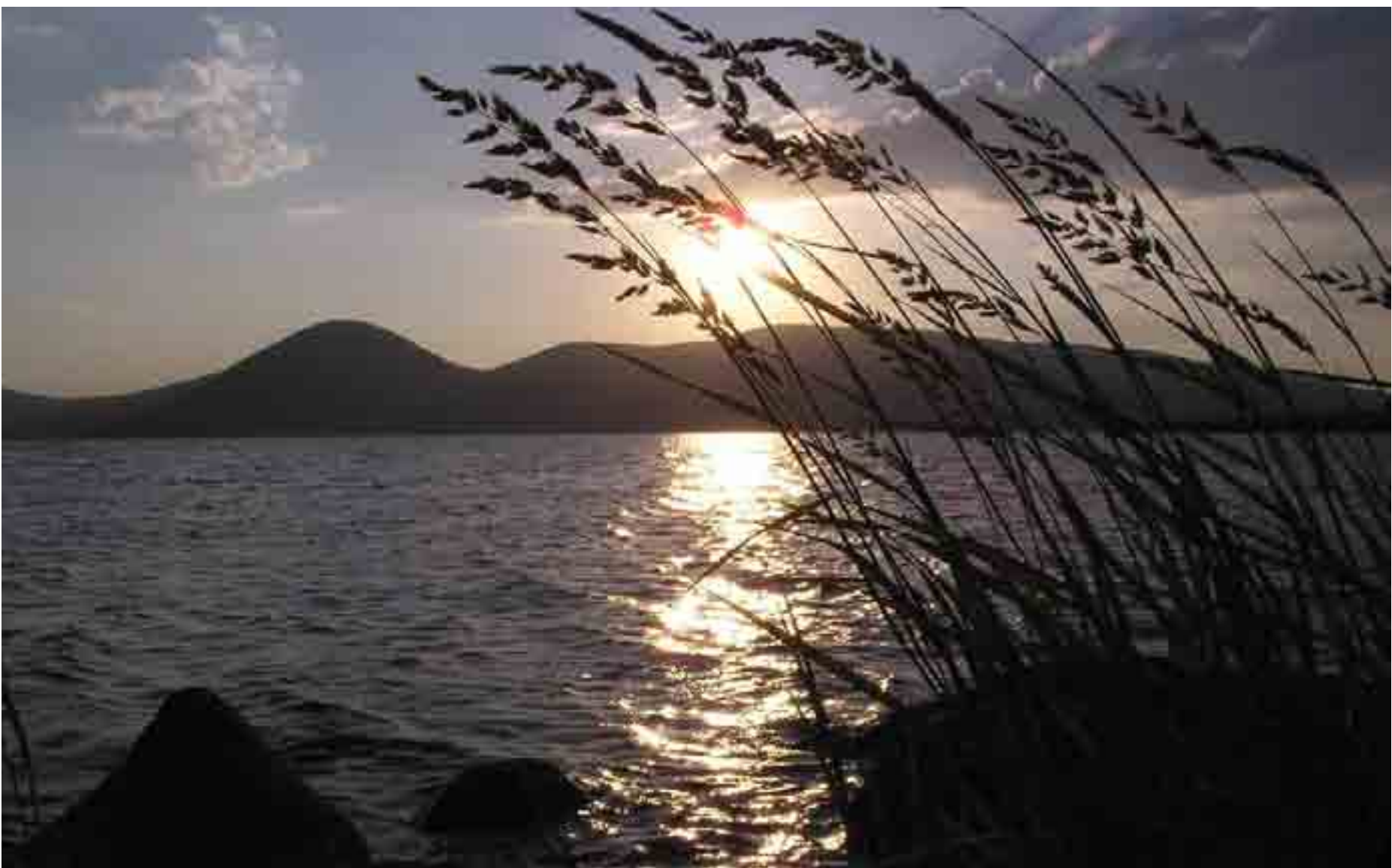
49-50. Տեսարաններ Աևանա լճից (1900 մ)

49-50. Виды на озеро Севан (1900 м)

49-50. Partial views of Lake Sevan (1,900 m)

▲ 51 ▼ 52

51-52. Փայլատու լիճը (2247 մ) Կոգովիտ (Բայազետ) գավառում

51-52. Озеро Гайлату (2247 м) в округе Коговит (Баязет)

51-52. Lake Gaylatu (2,247 m) in Kogovit (Bayazet) District

▲ 53 ▼ 54

- 53. Ակնա լիճը (1938 մ) Սիփան լեռան հարավային փեշին
- 54. Ակնա լիճը (3038 մ) Գեղամա լեռներում
- 55. Խոզաբույն լիճը (1798 մ) Հավախքում
- 56-57. Համրբերդ լիճը (2164 մ) Հարք գավառում
- 53. Озеро Акна (1938 м) на южном склоне горы Сипан
- 54. Озеро Акна (3038 м) в Гегамских горах
- 55. Озеро Хозабуйн (1798 м) в Джавахке
- 56-57. Озеро Амрберд (2164 м) в округе Харк
- 53. Lake Akna (1,938 m) on the southern slope of Mount Sipan
- 54. Lake Akna (3,038 m) in the Geghama Mountains
- 55. Lake Khozabuyn (1,798 m) in Javakhk
- 56-57. Lake Hamrberd (2,164 m) in Hark District

▲ 55 ▼ 56 ▼ 57

58. Քրի գետի կիրճը Խորձյան զաւառում

58. Ущелье реки Кхи в округе Хордзян

58. The gorge of the river Keghi in Khordzian District

59. Տալվորիկի ջուր գետը Սասանի կամրջի մոտ (Սասուն, Տալվորիկ գավառակ)

59. Река Талворики джур (“Вода Талворика”) у Сатанинского моста, Талворикский под-район, округ Сасун

59. The river Talvoriki Jur (*Water of Talvorik*) near Satani (*Devil's*) Bridge, Talvorik Sub-District, Sasun District

▲ 60 ▼ 61

60. Արածանիի և Մեղրագետի միախառնման վայրը Տարոն գավառում
 61. Արաքս և Մուրց գետերի միախառնման վայրը Վերին Բասեն գավառում

60. Место слияния рек Арацани и Меграгет в округе Тарон
 61. Место слияния рек Аракс и Мурц в округе Верхний Басен

60. The confluence of the rivers Aratzani and Meghraget in Taron District
 61. The confluence of the rivers Arax and Murts in Upper Basen District

▲ 62 ▼ 63

62. Արածանի գետը Սանազկերտի մոտ
63. Խնուս գետը վերին հոսանքի շրջանում

62. Река Арацани около Маназкерта
63. Река Хнус в районе верхнего течения

62. The river Aratzani near Manazkert
63. The river Khnus in the area of its upper course

▲ 64 ▼ 65 ▼ 66

64. Տղորհսի աջ վտակ Ճյուճ (Ջոջ կամ Մոկաց ջուր) գետի ակունքը, որ բխում է մի քարայրի միջից
65-66. Տեսարաններ Ճյուճ գետի հովտից

64. Вытекающий из пещеры исток реки Чюч (Джодж или Мокац джур)—правого притока реки Тигр
65-66. Виды на долину реки Чюч

64. The source of the river Jyuj (Joj or Mokats Jur), the right tributary of the river Tigris, flowing from inside a cavern
65-66. Views of the valley of the river Jyuj

▲ 67

▼ 68

▼ 69

▼ 70

67. Բերկրիի ջրվեժը համանուն գետի վրա՝ համանուն գավառում
 68. Ջրվեժներ Խոսրովի արգելոցում (Արարատի մարզ)
 69-70. Ջրվեժներ Խիզան և Շատախ գավառներում

67. Водопад Беркри над одноименной рекой в одноименном округе
 68. Водопад в Хосровском заповеднике, Араратская область
 69-70. Водопады в округах Хизан и Шатах

67. The waterfall of Berkri over the river of the same name, Berkri District
 68. A waterfall in Khosrov Reserve, Ararat Region
 69-70. Waterfalls in Khizan and Shatakh Districts

71. Մեծ և Փոքր Հայքերի սահմանաբաժան Եփրատ գետն Ակնի մոտ

72. Արտանուշի կիրճը

71. Разделяющая Великую и Малую Армению река Евфрат у Акна

72. Ущелье Артануша

71. The river Euphrates, marking the border between Armenia Maior and Armenia Minor, in the vicinity of Akn

72. The gorge of Artanush

▲ 73 ▲ 74 ▼ 75

73. Լև գետի կիրճը ստորին հոսանքի շրջանում

74. Հոչանց գետի հովիտը միջին հոսանքի շրջանում

75. Սարսանգի ջրամբարը Տրտու գետի վրա

73. Ущелье реки Лев в районе нижнего течения

74. Долина реки Гочанц в районе среднего течения

75. Водоохранилище Сарсанг на реке Трту

73. The gorge of the river Lev in the area of its lower course

74. The valley of the river Hochants in the area of its middle course

75. Sarsang Reservoir over the river Trtu

ՀԱՅԳՈՒՅՆ ԵՎ ՍՐՈՐԱՏՅԱՆ
ԹՎԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐ

ДРЕВНЕЙШИЕ ПАМЯТНИКИ И
ПАМЯТНИКИ АРАРАТСКОГО ЦАРСТВА

ANCIENT AND ARARATIAN
KINGDOM MONUMENTS

▲ 76 ▼ 78

▲ 77 ▼ 79

▼ 80

76-77. Ժայռապատկերներ Քարվաճառից (Արցախ)
78-79. Ժայռապատկերներ Վանից (Վանի նահանգ)
80. Ժայռապատկերներ Չորադիրի Սբ. Էջմիածին վանքի եկեղեցու հյուսիսային ճակատին (Աղբակ գավառ)

76-77. Петроглифы в Карвачаре, Арцах
78-79. Петроглифы из Вана, провинция Ван
80. Петроглифы на северном фасаде церкви монастыря Сурб Эчмиадзин Дзорадира, округ Ахбак

76-77. Petroglyphs in Karvajar, Artsakh
78-79. Petroglyphs from Van, Van Province
80. Petroglyphs on the northern facade of Sourb Echmiatzin Church, Aghbak District

▲ 81 ▼ 82 ▼ 83

81-83. ժայռապատկերներ Կաղզվան գավառում

81-83. Петроглифы в округе Кагызван, Карсская область

81-83. Petroglyphs in Kaghzvan District, Kars Region

▲ 84 ▼ 85

84-85. Ժայռապատկերները Կարսի մարզում

84-85. Петроглифы в Карсской области

84-85. Petroglyphs in Kars Region

▲ 86

▲ 87

▲ 88

▲ 89

▲ 90

▲ 92

▼ 91

▼ 93

86. Վիշապաքար Մուրճախեթ գյուղում (Ջավախք)
 87. Գեղանա լեռներից Մ. Մաշտոցի անվան Սատենադարան փոխադրված վիշապաքար
 88. Վիշապաքար Արագած լեռան հարավային փեշին՝ Քարի լճի ափին
 89. Վիշապաքար Գանձա գյուղի մոտ (Ջավախք)
 90-93. Վիշապաքարեր Գեղանա լեռներում

86. Вишапакар в селе Мурчакет, Джавахк
 87. Вишапакар, перевезенный с Гегамских гор в Матенадаран им. М. Маштоца
 88. Вишапакар на южном склоне горы Арагац, на берегу озера Кари ("Каменное")
 89. Вишапакар у села Гандза, Джавахк
 90-93. Вишапакары в Гегамских горах

86. A dragon-stone in Murjakhet Village, Javakhk
 87. A dragon-stone from the Geghama Mountains (moved to Yerevan Research Institute of Manuscripts after M. Mashtots)
 88. A dragon-stone on the southern slope of Mount Aragatz, on the shore of Lake Kari
 89. A dragon-stone near Gandza Village, Javakhk
 90-93. Dragon-stones in the Geghama Mountains

94-95. Բերդկունքի ամրոցը
(Գեղարքունիքի մարզ)

94-95. Крепость Бердкунка,
Гегаркуникская область

94-95. The castle of
Berdkunk, Gegharkunik
Region

▲ 94 ▼ 95

96-97. Սևաբերդի ամրոցը
(Չոլաշքի մարզ)

96-97. Крепость Севаберда,
Котайкская область

96-97. Sevaberd Castle, Ko-
tayk Region

▲ 96 ▼ 97

98-100. Քրիստոնեության շրջանում յուրացված վիշապաքարեր Աղավնաձոր գյուղի մոտ (Վայոց ձորի մարզ)

98-100. Вторично использованные после принятия христианства вишапакары у села Агавнадзор, область Вайоц Дзор

98-100. Dragon-stones misused after the adoption of Christianity (located in the vicinity of Aghavnadzor Village, Vayots Dzor Region)

▲ 101 ▼ 102 ▼ 103

▼ 104

101. Ջրոաց քարեր բնակատեղիի ընդհանուր տեսքը (Սյունիքի մարզ)
 102. Նշանագրեր Արճեշի մոտ (Արճեշ գավառ)
 103-104. Բագարիճի բերդը և նշանագրեր բերդասարի լանջին (Դերջան գավառ)
 105. Բերդ Մանազկերտի Բոստանկայա գյուղի մոտ
 106. Վիճակերտ սանդուղք նույն բերդում
 107-110. Վիճակերտ դամբարան Անդաբի Կանսպի և Մուշյան գյուղերի միջև, ներքին տեսքը և նշանագրեր դամբարանի տանիքին

101. Общий вид поселения Зорац Карер, Сюникская область
 102. Иероглифы, обнаруженные в окрестностях Арчеша, округ Арчеш
 103-104. Крепость Багарича и иероглифы на склоне горы, на которой расположена крепость, округ Держжан
 105. Крепость у села Бостанкая, округ Маназкерт
 106. Высеченная в скале лестница в той же крепости
 107-110. Скальная гробница между селами Канспи и Мушян в округе Андаб; внутренний вид той же гробницы и иероглифы на ее кровле

101. A general view of Zorats Karer Site, Siunik Region
 102. Hieroglyphs in the vicinity of Arjesh Town, Arjesh District
 103-104. Bagarj Castle and hieroglyphs on the slope of the mountain on which it towers, Derjan District
 105. A fortress near Bostankaya Village, Manazkert District
 106. Cut-in-rock steps in the same fortress
 107-110. A rock-cut sepulchre between Kanspi and Mushian Villages, Andab District; an interior view of the same sepulchre and hieroglyphs on its roof

▲ 105 ▼ 107

▲ 106 ▼ 108

▼ 109 ▼ 110

▲ 111 ▼ 113

▲ 112 ▼ 114

▼ 115

◀ 116

▶ 117

- 111. Երիզայի տաճարը տիեզերքից (Երզնկա գավառ)
- 112. Երիզայի հնավայրը հարավ-արևմուտքից (Երզնկա գավառ)
- 113-115. Տեսարաններ Երիզայի տաճարից
- 116. Կիկլոպայան բերդ Բզավեթ գյուղի մոտ (Ջավախք)
- 117. Կիկլոպայան բերդ Նարդևան գյուղի մոտ (Գուգարքի նահանգ, Թռեղք գավառ)
- 118-120. Կիկլոպայան բերդ Չարմաղ գյուղատեղիում՝ Կիրակոսակ գյուղի մոտ (Կարին գավառ)

- 111. Храм Еризы из космоса, округ Ерзнка
- 112. Холм Еризы с юго-запада
- 113-115. Виды на храм Еризы
- 116. Циклопическая крепость у села Бзавет, Джавахк
- 117. Циклопическая крепость у села Нардеван, округ Трехк, провинция Гугарк
- 118-120. Циклопическая крепость на территории бывшего села Чармаг, у села Киракосак, округ Карин

- 111. The pre-Christian temple of Yeriza, Yeznka District, from space
- 112. The ancient site of Yeriza, Yeznka District, from the south-west
- 113-115. Views of the temple of Yeriza
- 116. A cyclopean castle near Bzavet Village, Javakhk
- 117. A cyclopean castle near Nardevan Village, Treghk District, Gugark Province
- 118-120. A cyclopean castle in Charmagh Village Site, near Kirakosak Village, Karin District

▲ 118 ▼ 119 ▼ 120

▲ 121 ▼ 122 ▼ 123

- 121. Վիմպիր թունել Բալուի բերդում (Բալու գավառ)
- 122. Դեպի ստորգետնյա ջրի աղբյուր տանող սանդղաքավոր վիմպիր թունել Ազո (Էրենջե) գյուղի մոտ (Մանազկերտ գավառ)
- 123. Սանդղաքավոր վիմպիր թունել Բագարիճի բերդում (Դերջան գավառ)

- 121. Вырубленный в скале тоннель в крепости Балу, округ Балу
- 122. Вырубленный в скале тоннель с лестницей, ведущей к подземному источнику, село Азо (Эрендже), округ Маназкерт
- 123. Вырубленный в скале тоннель с лестницей в крепости Багарича, округ Держан

- 121. A cut-in-rock tunnel in the castle of Balu, Balu District
- 122. A stepped rock-cut tunnel leading to an underground source, Azo (Erenje) Village, Manazkert District
- 123. A stepped rock-cut tunnel in Bagarij Castle, Derjan District

124

125

126

124. Վիմակերտ աստիճաններ Վանի բերդում (Վանի նահանգ)
125-126. Դեպի ստորգետնյա ջրի աղբյուր տանող սանդուղքավոր վիմափոր թունել (Դերջան գավառ)

124. Высеченная в скале лестница в Ванской крепости, провинция Ван
125-126. Вырубленный в скале тоннель с лестницей, ведущей к подземному источнику, округ Держан

124. Cut-in-rock steps in Van Castle, Van Province
125-126. A stepped rock-cut tunnel leading to an underground source, Derjan District

▲ 127 ▼ 128

▲ 129 ▼ 130

▲ 131 ▼ 132

127. Պատկերաքանդակ Վանի բերդից (Վանի նահանգ)

128. Հարթաքանդակներ Այանց բերդից (Թիմար գավառ)

129-130. Հարթաքանդակների Քևկալե բերդից (Արծկե գավառ)

131-132. Տաճարի ավերակներ Քևկալե բերդում և քանդակային հորինվածք նույն հնավայրից (Արծկե գավառ)

127. Рельеф из Ванской крепости, провинция Ван

128. Рельефы в крепости Айанц, округ Тимар

129-130. Рельефы из крепости Кевкале, округ Арцке

131-132. Руины храма в крепости Кевкале и рельефная композиция на камне из той же крепости, округ Арцке

127. A relief from Van Castle, Van Province

128. Reliefs in Ayants Castle, Timar District

129-130. Reliefs from Kevkale Castle, Artzke District

131-132. Temple ruins in Kevkale Castle and a relief composition from the same site, Artzke District

133. Բարձրարանիակ Քևկալե
քերիից (Արժևե գավառ)

133. Рельеф из крепости Кевкале,
округ Арцке

133. A relief from Kevkale Castle,
Artzke District

134-135. Բարձրաքանդակներ Դարոյնքի բերդում (Կոգովիտ (Բայազետ) գավառ)

134-135. Рельефы в крепости Даройнка, округ Коговит (Баязет)

134-135. Reliefs in Daroink Castle, Kogovit (Bayazet) District

▲ 134 ▼ 135

▲ 136 ▼ 137

136-139. Ամբարտակ Փառուխ
գյուղի մոտ (Վան-Տոսպ գավառ)

136-139. Плотина у села Парух,
округ Ван-Тосп

136-139. A dam near Parukh Village,
Van-Tosp District

▲ 138 ▼ 139

▲ 140 ▼ 141

▼ 142

▼ 143

140. Հայկաբերդը հյուսիսարևելքից (Հայոց ծոր գավառ)

141-143. Հատվածներ Հայկաբերդից

144-147. Հայկաբերդի ցրի վիճակներտ հորերը

140. Вид крепости Айкаберд с северо-востока, округ Айоц Дзор

141-143. Фрагменты крепости Айкаберд

144-147. Выдолбленные в скале колодцы в крепости Айкаберд

140. Haykaber Castle from the north-east, Hayots Dzor District

141-143. Partial views of the castle

144-147. Rock-cut wells in Haykaber Castle

▲ 144 ▼ 145 ▼ 146

▼ 147

▲ 148 ▼ 149

148-149. Իրմուշինի աստծո տաճարը
Հայկաբերդում (Հայոց ձոր գավառ)

148-149. Храм бога Ирмушини в крепости
Айкаберд, округ Айоц Дзор

148-149. The temple of God Irmushini in
Haykaber Castle, Hayots Dzor District

▲ 150 ▼ 151 ▼ 152

150. Վիճակերտ ճամապարի Հայկաբերդում (Հայոց ծոր գավառ)
151-152. Կարասներով սրահը Հայկաբերդում 1960-ական թթ. պեղումներից հետո և 2004 թ.

150. Каменная дорога в крепости Айкаберд, округ Айоц Дзор
151-152. Помещение с карасами после раскопок 1960-ых годов и в 2004 г.

150. A cut-in-rock road in Haykaberд Castle, Hayots Dzor District
151-152. Haykaberд's hall of pitchers after the excavations of the 1960s and in 2004

▲ 153 ▼ 154 ▼ 155

▼ 156

▼ 157

152. Այանց բերդասարը (Թինար գավառ)
153-155. Այանցի տաճարի ավերակները
156-157. Հատվածներ Այանց բերդի պարիսպներից

152. Гора, на которой расположена
крепость Айанц, округ Тимар
153-155. Руины храма в крепости Айанц
156-157. Фрагменты крепостных стен

152. The mountain of Ayants Castle, Timar District
153-155. The ruins of the temple of Ayants
156-157. Partial views of the ramparts of Ayants
Castle

▲ 158 ▼ 159 ▼ 160

▼ 161

158. Գործոթի բերդը (Բերկրի գավառ)
159-161. Հատվածներ քերդապարիսպներից

158. Крепость Горцота, округ Беркри
159-161. Фрагменты крепостных стен

158. Gortzot Castle, Berkri District
159-161. Partial views of the castle ramparts

▲ 162 ▼ 163 ▼ 164

▼ 165 ▼ 166

162. Վանի բերդը հյուսիս-արևմուտքից (Վանի նահանգ)
163-166. Հատվածներ բերդապարիսպների հնագույն շարվածքներից

162. Ванская крепость с северо-запада, провинция Ван
163-166. Фрагменты древнейшей кладки крепостных стен

162. The castle of Van from the north-west, Van Province
163-166. Partial views of the ancient masonry of the ramparts of Van Castle

▲ 167 ▼ 168

▼ 170 ▲ 171

▼ 169

167-170. Վիմակերտ դամբարաններ Կոնարլը գյուղի մոտ (Պերջան գավառ)
171. Վիմակերտ դամբարան Վանի բերդում (Վանի նահանգ)

167-170. Скальные гробницы в окрестностях села Конарлы, округ Держан
171. Скальная гробница в Ванской крепости, провинция Ван

167-170. Cut-in-rock sepulchres near Konarle Village, Derjan District
171. A rock-cut sepulchre in the castle of Van, Van Province

▲ 172

▲ 173

▼ 174

177 ►

▲ 175

▼ 176

172-177. Վիճակերտ դամբարաններ Բալուի քերդում (Բալու գավառ)

172-177. Скальные гробницы в крепости Балу, округ Балу

172-177. Cut-in-rock sepulchres in Balu Castle, Balu District

▲ 178 ▼ 179

178-179. Ուրարտական բերդի մնացորդներ
Փանջեք (Եշիլհիսար) գյուղի մոտ (Բադ-
նոց գավառ)

178-179. Остатки урартской крепости у села
Панджык (Ешилхисар), округ Бадноц

178-179. Remnants of an Urartian castle near
Panjek (Yeshilhisar) Village, Badnots
District

▲ 180 ▼ 181 ▼ 182

180-182. Անտիկ շրջանի նորոգությունների հետքերով ուրարտական բերդ, Կզկապան գյուղի մոտ (Բադնոց գավառ)

180-182. Находящаяся у села Кзкapan урартская крепость со следами обновлений в античные времена, округ Бадноц

180-182. An Urartian castle bearing traces of renovation carried out in ancient times: located near Kezkapan Village, Badnots District

▲ 183 ▼ 184

183-186. Ուրարտական բերդ Բաստամ գյուղի մոտ (Մակու գավառ)

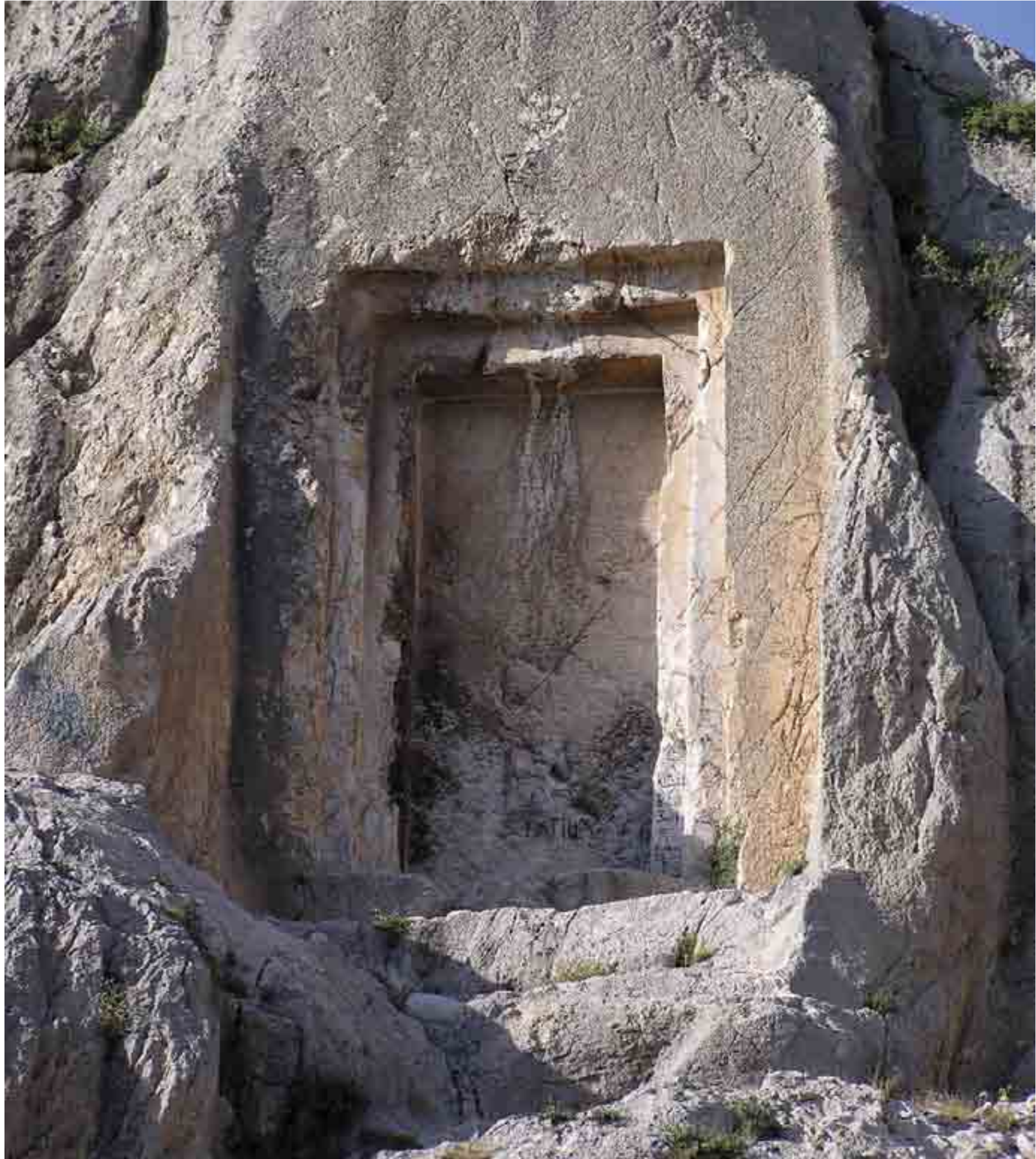
183-186. Урартская крепость у села Бастам, округ Маку

183-186. An Urartian castle in the vicinity of Bastam Village, Maku District

▲ 185 ▼ 186

187-188. Արարատյան թագավորության սեպագիր արձանագրություն. Մհերի դուռ (Վան-Տոսպ գավառ)

187-188. Клинописная надпись времен Араратского царства на "Двери Мгера", округ Ван-Тосп

187-188. A cuneiform inscription dating from the times of the Araratian Kingdom: carved on Mher's Door, Van-Tosp District

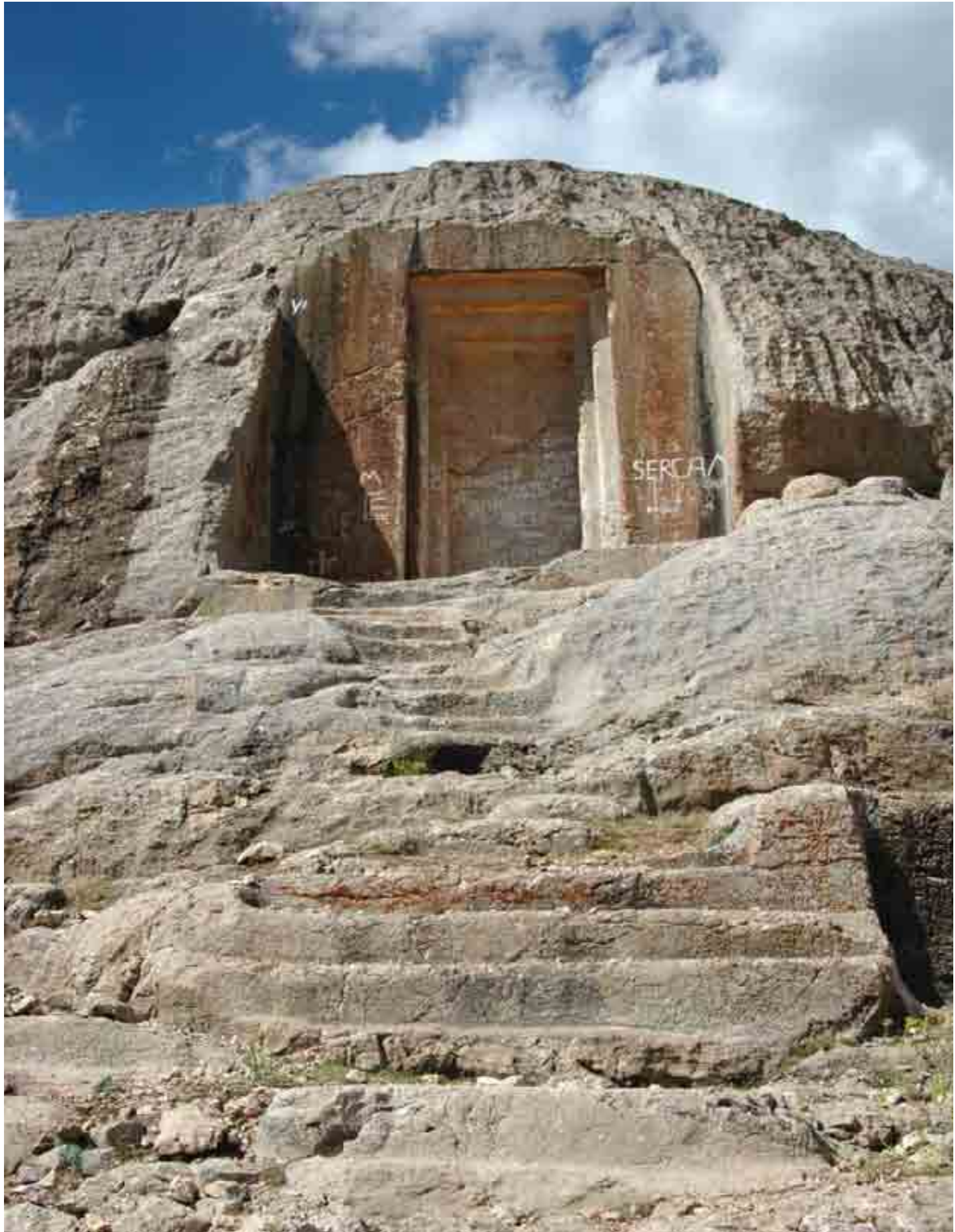

189-190. Արարատյան թագավորության սեպագիր արձանագրություն. Աշոտադուն (խոշար գավառ)

189-190. Клинописная надпись времен Ара-
ратского царства на “Двери Ашота”,
округ Хошаб

189-190. A cuneiform inscription dating from
the times of the Araratian Kingdom: carved
on Ashot's Door, Khoshab District

▲ 191 ▼ 192

191-192. Արարատյան քաղաքի բազավորության սեպագիր արձանագրություն. Աշոտաղուռ. մանրամասներ (խոշար գավառ)
 193-194. Կոթողների պատվանդաններ Աշոտաղուռան մոտ
 195. Խեցեղենի նմուշներ Աշոտաղուռան տարածքից

191-192. Клинописная надпись на “Двери Ашота” и ее фрагмент, округ Хошаб
 193-194. Базы стел у “Двери Ашота”
 195. Образцы керамических изделий из окрестностей “Двери Ашота”

191-192. The cuneiform inscription on Ashot's Door, Khoshab District, and a piece of the same record
 193-194. Stele bases near Ashot's Door
 195. Pottery from the neighbourhood of Ashot's Door

▲ 193 ▼ 194 ▼ 195

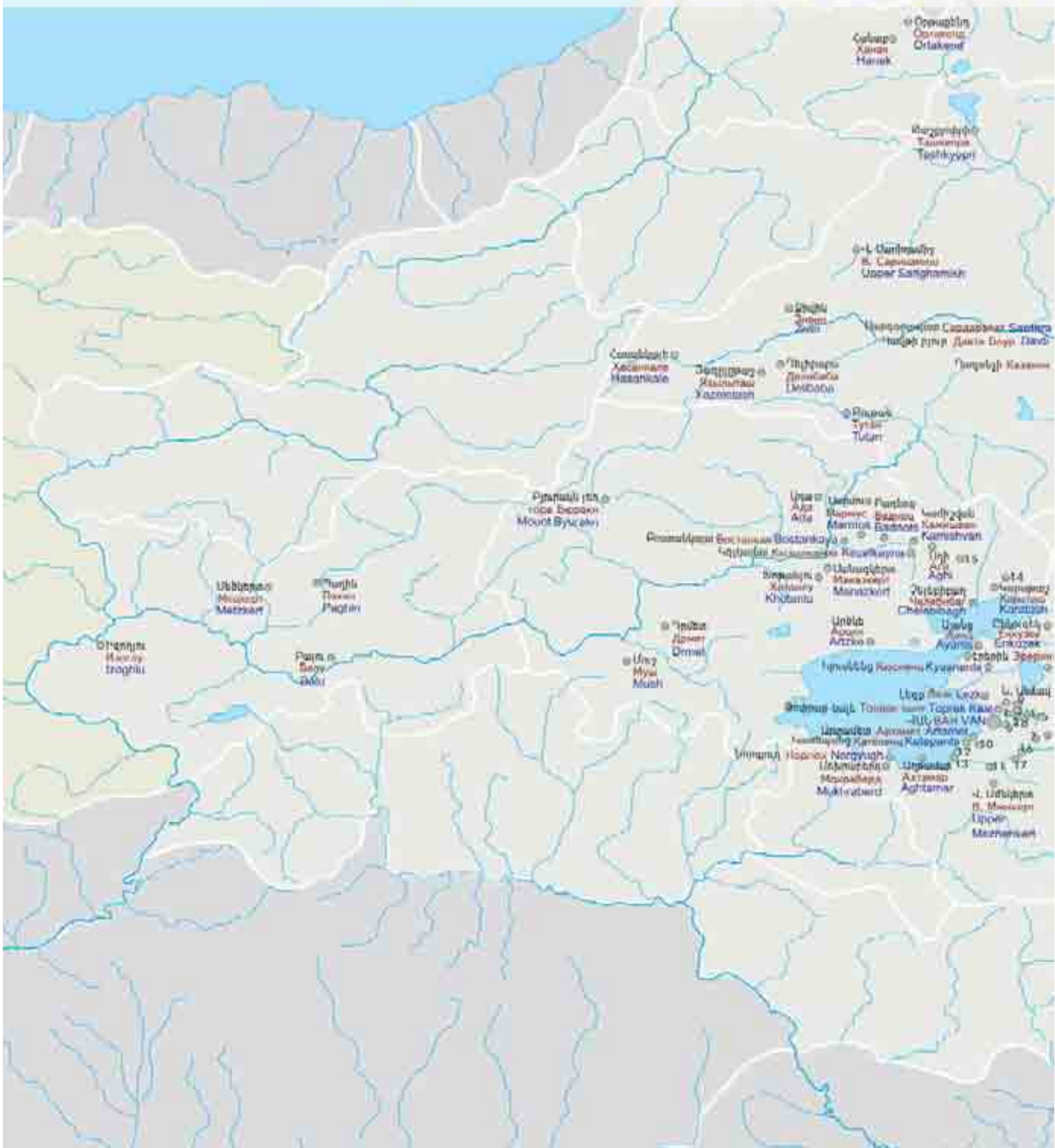
196-197. Իշպուինիի որդու՝ Մենուայի (մ.թ.ա. 810-778 թթ.) թողած արձանագրությունը Յազըլըթաշ գյուղի մոտ (Բասեն գավառ)

196-197. Клинописная надпись Менау (810-778 гг. до н.э.), сына Ишпуини, у села Язылыташ, округ Басен

196-197. An inscription left by Ishpuini's son Menua (810 to 778 B.C.) near Yazeletash Village, Basen District

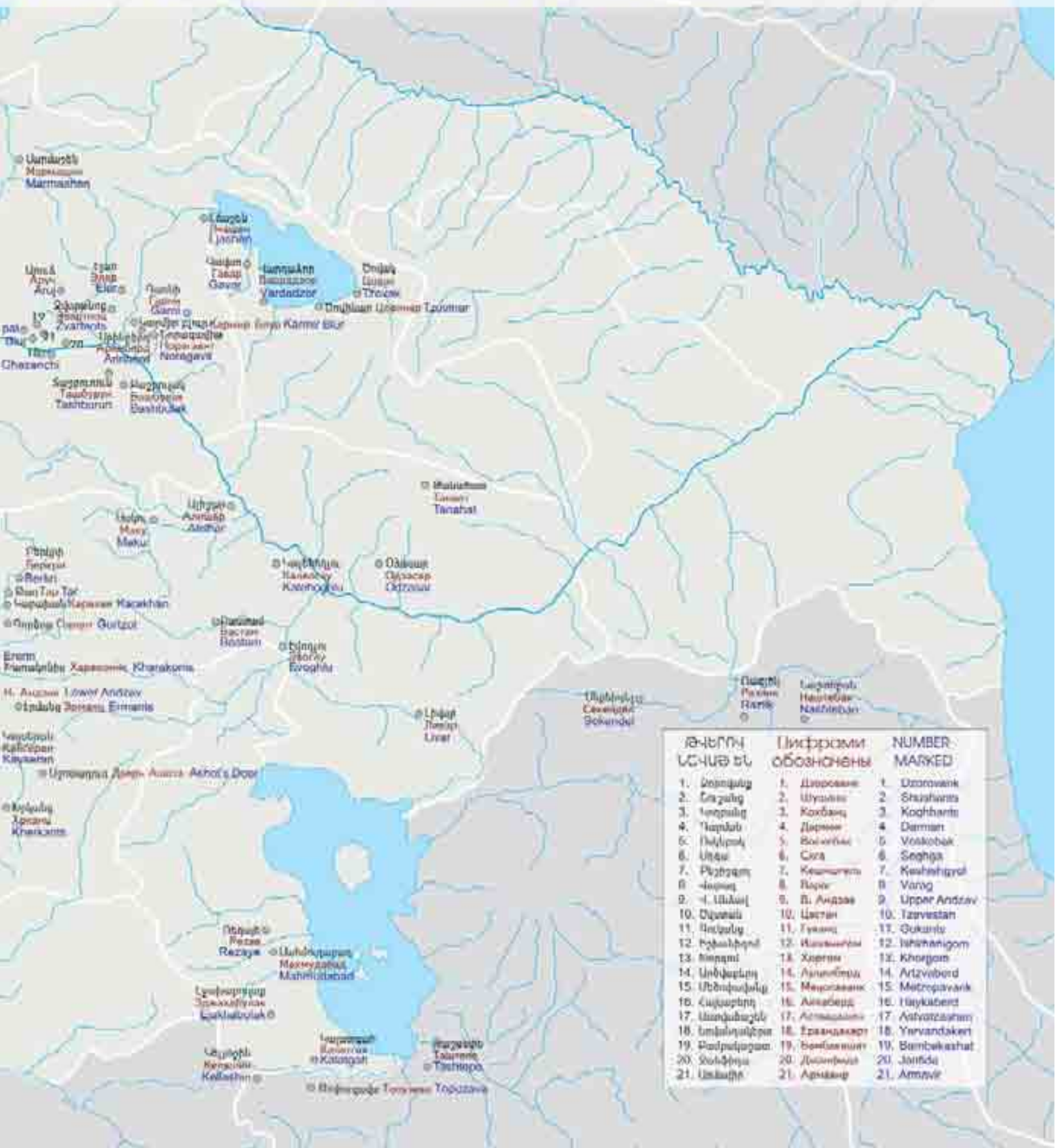
ՍԵՂԱԳԻՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ КАРТА РАСПРЕДЕЛЕНИЯ КЛ DISTRIBUTION MAP OF CU

ՆԵՐԻ ՏԵՂԱԲԱՇԽՄԱՆ ՔԱՐՏԵԶ

ИНОПИСНЫХ НАДПИСЕЙ

NEIFORM INSCRIPTIONS

198-199. Արարատյան թագավորության սեպագիր արձանագրություն Բալուի բերրի տարածքում (Բալու գավառ)

198-199. Клинописная надпись времен Араратского царства на территории крепости Балу, округ Балу

198-199. A cuneiform inscription dating from the times of the Araratian Kingdom in the territory of Balu Castle, Balu District

▲ 200 ▼ 201

200-201. Արարատյան թագավորության սեպագիր արձանագրություն Նաքալաք (Օրթաքենդ) գյուղի մոտ (Չլդիր գավառ)

200-201. Клинописная надпись времен Ара-
ратского царства у села Накалакев (Орта-
кенд), округ Чылдыр

200-201. A cuneiform inscription dating from the
times of the Araratian Kingdom near Naka-
lakev (Ortakend) Village, Cheldr District

▲ 202 ▼ 203

202-203. Արարատյան թագավորության սեպագիր արձանագրություն Արճեշի մոտ (Արճեշ գավառ)

202-203. Клинописная надпись времен Араратского царства у Арчеша, округ Арчеш

202-203. A cuneiform inscription dating from the times of the Araratian Kingdom in the vicinity of Arjesh, Arjesh District

▲ 204 ▼ 205

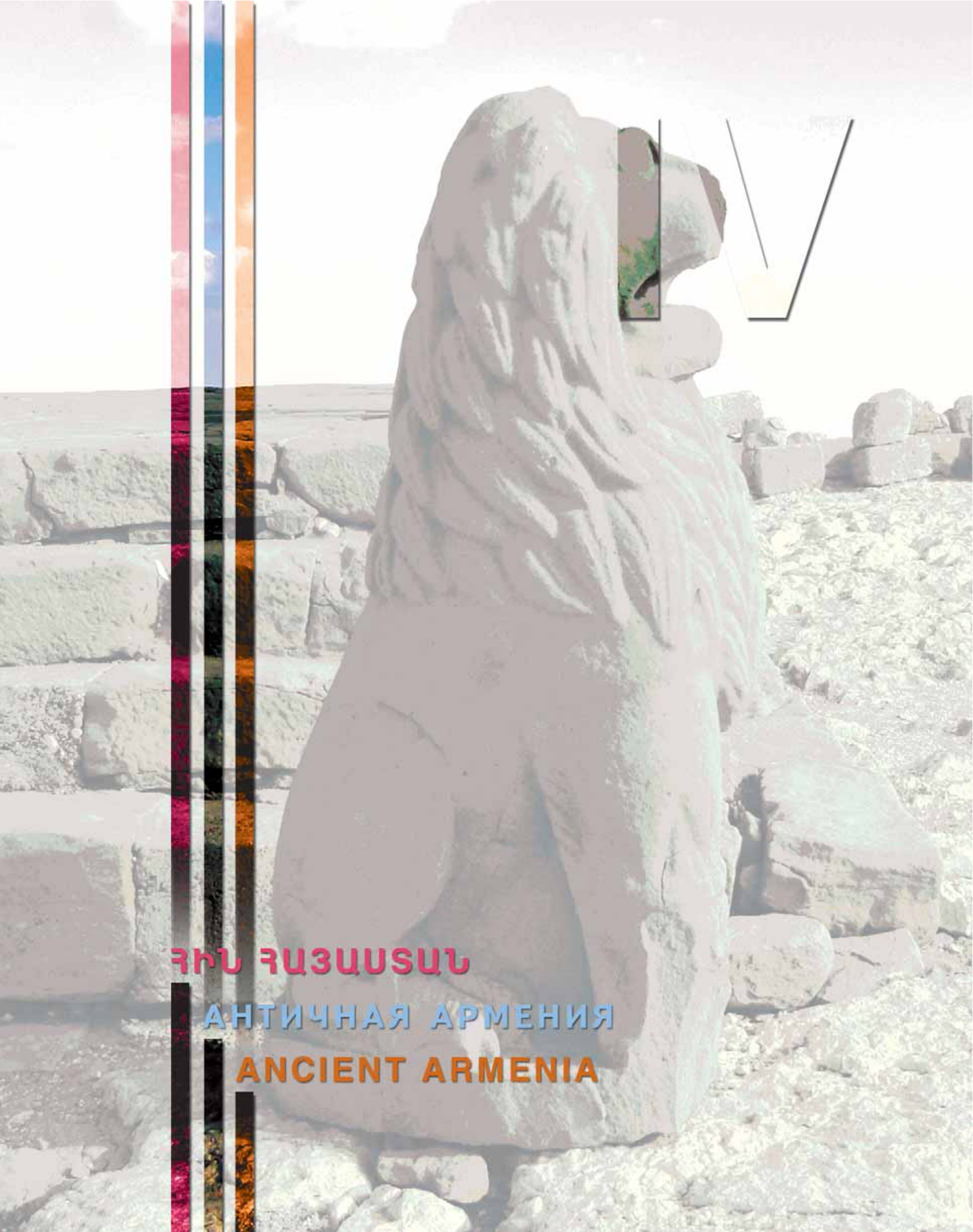
▲ 206 ▼ 207

204-207. Ուրարտական բերդ, վիճափոր դամբարան և տաճարի սյան խարիխյաներ Ներքին հանձոր (Կայալըդերե) գյուղի մոտ (Վարդո գավառ)

204-207. Урартская крепость, скальная гробница и базы колонн храма у села Нижний Хндзор (Каялыдере), округ Вардо

204-207. An Urartian castle, a cut-in-rock sepulchre and temple pillar bases near Lower Khendzor (Kayaledere) Village, Vardo District

ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

АНТИЧНАЯ АРМЕНИЯ

ANCIENT ARMENIA

▲ 208 ▼ 209

▲ 210 ▼ 211 ▼ 212

208-209. Հատվածներ Տիգրանակերտ քաղաքի պարսպապատերից (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
210-212. Հատվածներ պարսպապատերի շարվածքից

208-209. Фрагменты крепостных стен города Тигранакерт, Мартакертский район, Арцах
210-212. Фрагменты кладки крепостных стен

208-209. Partial views of the ramparts of Tigranakert City, Martakert District, Artsakh
210-212. Partial views of the masonry of the ramparts of the same fortified city

▲ 213 ▼ 214

▼ 215

▼ 216

- 213. Ախուրյան գետի կիրճը Բագարան քաղաքատեղիի մոտ
- 214. Հատված Բագարան քաղաքատեղիից (Վարսի մարզ)
- 215-216. Անտիկ շրջանի պարիսպների մնացորդներ
- 213. Ущелье реки Ахурян у Багарана
- 214. Вид на часть городища Багаран, Карсская область
- 215-216. Остатки античных крепостных стен городища
- 213. The gorge of the river Akhurian near Bagaran Town Site
- 214. A partial view of the same town site, Kars Region
- 215-216. Remnants of ancient ramparts from the town site

▲ 217

▲ 218

▲ 219

▼ 220

▲ 221 ▼ 222

217-219. Հունարեն արձանագրություններ Անիից (Վարսի մարզ) և Ջվարթնոցի տաճարից (Արմավիրի մարզ)

220-222. Խճանկարներ Երիզայում (Երզնկա գավառ) և Գառնիում (Կոտայքի մարզ)

217-219. Греческие надписи из Ани (Карсская область) и храма Звартноц (Армавирская область)
220-222. Фрагменты мозаик в Еризе (округ Ерзнка) и Гарни (Котайкская область)

217-219. Greek inscriptions from Ani, Kars Region, and Zvartnots Cathedral, Armavir Region
220-222. Mosaic fragments in Yeriza, Yerznka District, and Garni, Kotayk Region

▲ 223 ▼ 224

▲ 225 ▼ 226

223-224. Ջանավուզ ամրոցը (Կարին գավառ)
225-226 Ամրոցը հարավ-արևելքից և արևելքից

223-224. Крепость Джанавуз, округ Карин
225-226. Крепость с юго-востока и востока

223-224. Janavuz Castle in Karin District
225-226. The castle from the south-east and east

▲ 227 ▼ 228

▲ 229 ▼ 230 ▼ 231

227. Նեմրուժ լեռնագագաթը (Փոքր Հայք)
 228. Նեմրուժ լեռան հուշահամալիրը
 229-231. Կենդանակերպ արձաններ հուշահամալիրում

227. Вершина горы Немрут, Малая Армения
 228. Мемориальный комплекс на горе Немрут
 229-231. Статуи животных в мемориальном комплексе на горе Немрут

227. The mountain peak of Nemrut, Armenia Minor
 228. The monument cluster of Mount Nemrut
 229-231. The same monument cluster and animal-shaped statues

▲ 232 ▼ 233

▲ 234

▲ 236 ▼ 237

▲ 238 ▼ 239 ▼ 240

238-240. Բարձրաքանդակներ Նեմրուտ լեռան հուշահամալիրում

238-240. Reliefs in the monument cluster of Mount Nemrut

▲ 241 ▼ 242 ▼ 243

241. Գառնիի տաճարը հյուսիս-արևմուտքից, մ. թ. 1-ին դար (Կոտայքի մարզ)
 242-243. Տաճարը հյուսիսից և հարավ-արևելքից
 244-245. Տաճարի ճակտոնը և հատված ծածկից

241. Храм Гарни (I век н.э.) с северо-запада, Котайкская область
 242-243. Храм с севера и юго-востока
 244-245. Фронтон храма и фрагмент плафона

241. The temple of Garni (1st cent. A.D.), Kotayk Region, from the north-west
 242-243. The temple from the north and south-east
 244-245. The temple pediment and a partial view of its roof

▲ 244 ▼ 245

246. Հատված Գառնիի տաճարի արևմտյան այլուանաշարի ծածկից
247. Աստղիկ աստվածուհու մարմարե արձանը՝ գտնված Արտաշատի պեղումներից
248. Անահիտ աստվածուհու բրոնզաձուլված արձանի գլուխը՝ գտնված Երիզայից

246. Фрагмент плафона западной галереи храма Гарни
247. Мраморная статуя богини Астхик, найденная при раскопках Арташата
248. Голова бронзовой статуи богини Анаит, найденная в Еризе

246. A partial view of the plafond of the western gallery of the Garni Temple
247. The marble statue of Goddess Astghik unearthed during the excavations of Artashat
248. The head of the bronze statue of Goddess Anahit found in Yeriza

◀ 246 ▲ 247 ▼ 248

V

ԲԵՐԴԵՐ, ԲԵՐԴԱԶԱՂԱԶՆԵՐ

КРЕПОСТИ, ГОРОДА-КРЕПОСТИ

CASTLES, FORTRESS TOWNS

◀ 249 ▲ 250 ▼ 251

249-251. Դարոյնքի բերրը Կոգովիտ
(Բայազետ) գավառում

249-251. Крепость Даройнка в окр-
ге Коговит (Баязет)

249-251. The castle of Daroink in
Kogovit (Bayazet) District

▲ 252 ▼ 253

252. Անի. քաղաքատեղիի հյուսիսային եզրով ձգվող Սմբատյան պարիսպները (Կարսի մարզ)
 253. Անի. Կարուց դուռը
 254. Անի. Նոր Դվնո դուռը

252. Смбатовы стены на северной окраине
 городища Ани, Карсская область
 253. Карсские ворота Ани
 254. Новые Двинские ворота Ани

252. Smbat's Ramparts of Ani, Kars Region,
 extending at the northern extremity of the city
 253. The gate of Kars in Ani
 254. The gate of New Dvin in Ani

▼ 254

▲ 255 ▼ 256

▲ 257 ▼ 258

255, 257. Հատվածներ
Անիի քաղաքային
շրջապարսպից
256, 258. Պահպանիչ
խորհրդանիշներ
Անիի պարիսպ-
ների աշտարակ-
ներին

255, 257. Фрагменты
крепостных стен
Ани

256, 258. Символы-
обереги на баш-
нях крепостных
стен Ани

255, 257. Partial views
of the ramparts of
Ani, Kars Region
256, 258. Symbols of
protection on the
rampart towers of
Ani

▲ 259 ▼ 260

259-264. Հատվածներ Անիի քաղաքային շրջապարսպից և նրա հարդարանքի տարրերից

259-264. Фрагменты крепостных стен Ани и их декора

259-264. Partial views of the ramparts of Ani and their decoration

▲ 261 ▼ 262

▲ 263 ▼ 264

▲ 265 ▼ 266

265. Մժնկերտի բերդը հյուսիսից (Ներքին Բասեն գավառ)
 266. Բերդն արևելքից
 267-271. Հատվածներ բերդապարիսպներից

265. Крепость Мжнкерта с севера, округ Нижний Басен
 266. Крепость с востока
 267-271. Фрагменты крепостных стен

265. Mezhenkert Castle, Lower Basen District, from the north
 266. The castle from the east
 267-271. Partial views of the castle ramparts

▲ 267 ▼ 268

▲ 269

▲ 270 ▼ 271

▲ 272 ▼ 273 ▼ 274

▲ 275 ▼ 276 ▼ 277

272. Ավնիկ բերդը և քրդաբնակ Գյուզել-
հիսար գյուղը (Վերին Բասեն զավառ)
273-277. Հատվածներ բերդի պարսպապա-
տերից

272. Крепость Авник и населенное курдами
село Гюзельхисар, округ Верхний Басен
273-277. Фрагменты крепостных стен

272. Avnik Castle and the Kurdish village of
Gyuzelhisar, Upper Basen District
273-277. Partial views of the castle ramparts

▲ 278

▲ 279

▼ 280

278. Աստղկաբերդը հյուսիս-արևելքից (Մուշ գավառ)
279-280. Բերդն արևելքից և հարավ-արևելքից

278. Крепость Астхкаберд (“Крепость Астхика”) с северо-востока, округ Муш
279-280. Крепость с востока и юго-востока

278. Asteghkaberđ (*Astghik Castle*), Mush District, from the north-east
279-280. The castle from the east and south-east

▲ 281 ▼ 282 ▼ 283

281-283. Հին Արճեշ քաղաքատեղիի՝ վաղուց արդեն ծովակուլ պարսպապատերի մնացորդները (Արճեշ գավառ)

281-283. Остатки крепостных стен уже давно ушедшего под воду городища Старый Арчеш, округ Арчеш

281-283. Old Arjesh Town Site, Arjesh District: the remnants of its ramparts that have long been submerged

▲ 284 ▼ 285

284-288. Աղջկանց բերդը (Կըզ-
լար կալէն) Սարիղամիշի
մոտ՝ Թրին վանքից ոչ հեռու
(Կարսի մարզ)

284-288. Крепость Ахджанц
(Кызлар-кале) у Сарикамиша,
недалеко от монастыря Трин,
Карсская область

284-288. Aghjekants Castle
(Kezlar Kale) not far from Trin
Monastery, in the vicinity of
Sarighamish, Kars Region

▲ 286 ▼ 287 ▼ 288

▲ 289 ▼ 290

289. Ուղթիսի բերդը հարավ-արևմուտքից (Օլթի գավառ)
290. Ուղթիսի բերդի դարպասին հարող աշտարակը

289. Крепость Ухтиса с юго-запада, Олтинский округ
290. Башня, примыкающая к воротам крепости Ухтиса

289. Ughtis Stronghold, Olti District, from the south-west
290. A tower adjoining the gate of the stronghold

▲ 291 ▼ 292 ▼ 293

291-293. Սասունի բերդը (Սասուն գավառ)

291-293. Крепость Сасуна, округ Сасун

291-293. The castle of Sasun in the district of the same name

▲ 294 ▼ 295

294-295. Բերդակ Արչակալէ գյուղի հարավային եզրին (Կարսի մարզ, Կաղզվան գավառ)

294-295. Маленькая крепость на южной окраине села Акчакале, округ Кагызван, Карсская область

294-295. A small fort at the southern edge of Akchakale Village, Kaghzvan District, Kars Region

▲ 296 ▼ 297

296-297. Բերդակ Աքչակալե գյուղի հարավային եզրին և խաչաքանդակներ (Կարսի մարզ, Կաղզվան գավառ)

296-297. Та же крепость и рельефные кресты на ее стене, округ Кагызван, Карс-ская область

296-297. The small fort at the southern edge of Akchakale Village, Kaghzvan District, Kars Region, and cross reliefs from the fort

▲ 298 ▼ 299

298-299. Զիվինի բերդը (Բասեն գավառ)

298-299. Крепость Зивина, округ Басен

298-299. The castle of Zivin, Basen District

▲ 300 ▼ 301

300-301. Հատվածներ Չիվինի բերդա-
պարսպից

300-301. Фрагменты крепостных стен Зиви-
на

300-301. Partial views of the ramparts of Zivin
Castle

▲ 302 ▼ 303

302-306. Սմբոնի (Սմբատաբերդ) բերդը (Խիզան գավառ)

302-306. Крепость Смбаона (Смбатаберд), округ Хизан

302-306. The castle of Smbon (Smbataberd), Khizan District

▲ 304 ▼ 305 ▼ 306

▲ 307 ▼ 308

307-308. Միջնադարյան բերդ Շրզու գյուղի մոտ (Ակն գավառ)

307-308. Средневековая крепость у села Шрзу, округ Акн

307-308. A medieval stronghold near Sherzu Village, Akn District

▲ 309 ▼ 310

309. Բալուի բերդն արևմուտքից (Բալու գավառ)
310. Հատված բերդապարսպից

309. Крепость Балу с запада, округ Балу
310. Фрагмент крепостных стен

309. Balu Castle in the district of the same name: a view from the west
310. A partial view of the castle ramparts

▲ 311 ▼ 312 ▼ 313

311. Ամյուկ բերդասարը հյուսիս-արևմուտքից (Թիմար գավառ)
 312. Հատված բերդի բրգաշար պարսպապատից
 313. Վիմակերտ սանդուղք բերդամիջում
 314. Շանշյանների տոհմական բերդը (Գուգարքի նահանգ, Բողնովոր գավառ)
 315-316. Մանրամասներ նույն բերդից

311. Гора, на которой расположена крепость Амюк, с северо-запада, округ Тимар
 312. Фрагмент крепостных стен с башнями
 313. Высеченная в скале лестница внутри крепости
 314. Родовая крепость Шаншяннов, округ Богнопор, провинция Гугарк
 315-316. Фрагменты той же крепости

311. The mountain of Amyuk Castle, Timar District: a view from the north-west
 312. A partial view of the pyramidal masonry of the ramparts of the castle
 313. Cut-in-rock steps inside the castle
 314. The Shanshians' family castle in Boghnopor District, Gugark Province
 315-316. Details from the same castle

▲ 314 ▼ 315 ▼ 316

▲ 317 ▼ 318

▲ 319 ▼ 320 ▼ 321

317-318. Կարսի բերդը հարավ-արևելքից և հյուսիսից (Կարսի մարզ)
319. Բերդը հյուսիս-արևելքից
320-321. Բերդի արևելյան աշտարակը և հայերեն վիճագիր արձանագրությունը. ԺԲ դար

317-318. Карсская крепость с юго-востока и севера, Карсская область
319. Крепость с северо-востока
320-321. Восточная башня крепости и армянская надпись XII в.

317-318. Kars Fortress in the region of the same name: views from the south-east and north
319. The fortress from the north-east
320-321. The eastern tower of the fortress and an Armenian inscription (12th cent.)

▲ 322 ▼ 323 ▼ 324

322. Քվեշի բերդը հարավ-արևելքից (Գուգարքի նահանգ, Քվեշափոր գավառ)
 323. Բերդը տիեզերքից
 324. Բերդի վիմակերտ դարպասը

322. Крепость Кवेशа с юго-востока, округ Кवेशапор, провинция Гугарк
 323. Вид крепости из космоса
 324. Выдолбленные в скале крепостные ворота

322. Kvesh Fortress, Kveshapor District, Gugark Province, from the south-east
 323. The fortress from space
 324. The cut-in-rock gate of the fortress

▲ 325 ▼ 326

▼ 327 ▼ 328

325. Թմկաբերդը հյուսիս-արևելքից (Ջավախք)
326-328. Հատված բերդապարիսպներից և դեպի
Կուր գետ իջնող ժայռակերտ աստիճաններն
ու բերդամիջի շինությունների մնացորդները

325. Крепость Тмкаберд с северо-востока,
Джавахк
326-328. Фрагмент крепостных стен; высеченная в
скале лестница, ведущая к реке Кура; остатки
сооружений внутри крепости

325. Tmkaberd Castle, Javakhk, from the north-east
326-328. A partial view of the castle ramparts;
cut-in-rock steps descending towards the river
Kur, and remnants of castle buildings

▲ 329 ▼ 330

329-330. Վանքիձորի բերդը (Հարք գավառ)

329-330. Крепость Ванкидзора, округ Харк

329-330. Vankidzor Castle, Hark District

▲ 331 ▼ 332 ▼ 333

331. Կեչրորի բերդն արևմուտքից (Վարսի մարզ, Վաղզվան գավառ)
 332. Բերդամիջի եկեղեցին հյուսիս-արևմուտքից
 333. Կեչրոր բերդաքաղաքի դարպասին հարող աշտարակները

331. Крепость Кечрора с запада, округ Кагызван, Карсская область
 332. Находящаяся внутри крепости церковь с северо-запада
 333. Башни, примыкающие к воротам крепости Кечрора

331. Kechror Castle, Kaghzvan District, Kars Region, from the west
 332. The church inside the castle from the north-west
 333. Towers adjoining the gateway of the fortress town of Kechror

▲ 334 ▼ 335

▲ 336 ▼ 337 ▼ 338

334. Վելի բերդն արևմուտքից (Զլղըր գավառ)
 335. Բերդամիջի ապարանքները հարավ-արևմուտքից
 336. Ապարանքները հյուսիս-արևելքից
 337. Վելի բերդը տիեզերքից
 338. Բերդամիջի շինությունները հարավ-արևմուտքից

334. Крепость Вела с запада, округ Чылдыр
 335. Дворцы внутри крепости с юго-запада
 336. Те же дворцы с северо-востока
 337. Вид крепости из космоса
 338. Постройки внутри крепости с юго-запада

334. The castle of Vel, Cheldr District, from the west
 335. The residences inside the castle from the south-west
 336. The same residences from the north-east
 337. The castle from space
 338. The buildings inside the castle from the south-west

▼ 339

▲ 340

▼ 341

▼ 342

339. Դեպի Կապույտ բերդ (Կարսի մարզ, Կաղզվանի գավառ)
 340-341. Կապույտ բերդի աշտարակներից մեկը
 342. Բերդի դարպասը
 343. Բերդի ընդհանուր տեսքը
 344-345. Հատվածներ բերդապարիսպներից

339. Дорога в крепость Капуйт ("Синяя"), округ Кагызван, Карсская область
 340-341. Одна из башен крепости
 342. Ворота крепости
 343. Общий вид крепости
 344-345. Фрагменты крепостных стен

339. Towards Kapuyt (*Blue*) Castle, Kaghzvan District, Kars Region
 340-341. One of the castle towers
 342. The castle gate
 343. A general view of the castle
 344-345. Partial views of the castle ramparts

▲ 343

▼ 344

▼ 345

▲ 346 ▼ 347 ▼ 348

346. Սեխձորի բերդասարը հարավից (Օլթի գավառ)
347-348. Հատվածներ բերդապարիսպներից

346. Гора, на которой расположена крепость Сехдзора, с юга, Олтинский округ
347-348. Фрагменты крепостных стен

346. The mountain of Sekhdzor Castle, Olti District, from the south
347-348. Partial views of the castle ramparts

▲ 349 ▼ 350

349-350. Ախտալայի բերդը (Լոռու մարզ)

349-350. Крепость Ахтала, Лорийская область

349-350. Akhtala Castle, Lori Region

▲ 351 ▼ 353

▲ 352 ▼ 354

351-352. Շեյթանկալէ բերդը հարավից
(Զլոդըր գավառ)
353-354. Բերդն արևմուտքից
355-357. Տեսարաններ էչետի բերդից
(Թորթում գավառ)

351-352. Крепость Шайтанкале с юга,
округ Чылдыр
353-354. Крепость с запада
355-357. Виды на крепость Эчета, округ
Тортум

351-352. Sheitankale Castle, Cheldr District, from the
south
353-354. The castle from the west
356-357. Partial views of Echet Castle, Tortum
District

▲ 355 ▼ 356 ▼ 357

▲ 358 ▼ 360

▲ 359 ▼ 361

358-359. Հանդաբերդը հարավ-արևմուտքից և արևմուտքից (Արցախ, Քարվաճառի շրջան)
360-361. Բերդի արևմտյան պարսպի կիսաաշտարակներից մեկը և կեղծ դարպասը

358-359. Крепость Андаберд с юго-запада, Карвачарский район, Арцах
360-361. Одна из полукруглых башен западных крепостных стен и ложные ворота

358-359. Handaberdd Castle, Karvajar District, Artsakh, from the south-west and west
360-361. One of the semi-towers of the western ramparts of the castle and its false gate

▲ 362 ▼ 363 ▼ 364

362-364. Պահու բերրի ընդհանուր տեսքը հարավ-արևելքից և հատվածներ պարսպապատերից (Արցախ, Քաշաթաղի շրջան)

362-364. Общий вид крепости Паху с юго-востока и фрагменты крепостных стен, Кашатагский район, Арцах

362-364. Pahu Fortress, Kashatagh District, Artsakh, from the south-east; partial views of the fortress ramparts

▲ 365 ▼ 366

365-368. Ջրաբերդը (Չարաբերդ) Արցախի համանուն գավառում՝ Տրտու և Թրղի գետերի միախառնման վայրում

365-368. Крепость Джраберд (Чараберд) в одноименном округе Арцаха, у места слияния рек Трту и Трхи

365-368. Jraberd (Charaberd) Castle at the confluence of the rivers Trtu and Terghi, Jraberd District, Artsakh

▲ 367 ▼ 368

▲ 369 ▼ 370

369-372. Հակառակաբերդն
Արցախի Ջրաբերդ (Չա-
րաբերդ) գավառում
373. Բերդամիջի՝ մշտապես
ջրով լեցուն ջրամբարը

369-372. Крепость Акарака-
берд в округе Джраберд
(Чараберд), Арцах
373. Постоянно заполненный
водой резервуар внутри
крепости

369-372. Hakarakaberd Castle,
Jraberd (Charaberd)
District, Artsakh
373. The castle reservoir, which
is always full of water

▲ 371 ▼ 372

▼ 373

▲ 374 ▼ 375

▲ 376 ▼ 377 ▼ 378

▼ 379

▼ 380

374-375. Ականաբերդը հարավից (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
376-380. Հատվածներ բերդապարիսպներից

374-375. Крепость Аканаберд с юга, Мартакертский район, Арцах
376-380. Фрагменты крепостных стен

374-375. Akanaberd Castle, Martakert District, Artsakh, from the south
376-380. Partial views of the castle walls

▲ 381

▼ 382

▼ 383

381-383. Տեսարաններ Պռոշաբերդից (Վայոց ձորի մարզ, Վերնաշեն գյուղ)
384-386. Տեսարաններ Սմբատաբերդից (Վայոց ձորի մարզ, Եղեգիս գյուղ)

381-383. Общий вид и фрагменты крепости Прошаберд, село Вернашен, область Вайоц Дзор
384-386. Общий вид и фрагменты крепости Смбабтаберд, село Егегис, область Вайоц Дзор

381-383. Partial views of Proshaberd Castle, Vernashen Village, Vayots Dzor Region
384-386. Partial views of Smbataberd Castle, Yeghegis Village, Vayots Dzor Region

▲ 384

▼ 385

▼ 386

▲ 387 ▼ 388

387-388. Տափի բերդը հյուսիս-արևելքից և արևմուտքից (խոսրովի արգելոց, Ուրծ քաղաքատեղի, Արարատի մարզ)
389-390. Միջնադարյան բերդ Ուրծ քաղաքատեղիում

387-388. Крепость Тапа с северо-востока и запада, городище Урц, Хосровский заповедник, Араратская область
389-390. Средневековая крепость в городище Урц

387-388. Tap Castle in Urtz Town Site, Khosrov Reserve, Ararat Region: views from the north-east and west
389-390. A medieval fortress in the same town site

▲ 389 ▼ 390

▲ 391 ▼ 393

▲ 392

▲ 394 ▼ 395

▲ 396 ▼ 397

391. Փառիսոսի բերդը տիեզերքից (Հյուսիսային Արցախ, Գետաբեկի շրջան)
 392. Բերդասարը հարավից
 393-395. Հատվածներ բերդի բրգաշար պարսպապատերից
 396-397. Ամբերդ ամրոցը (Արագածոտնի մարզ)

391. Вид крепости Парисос из космоса, Гетабекский район, Северный Арцах
 392. Гора, на которой расположена крепость, с юга
 393-395. Фрагменты крепостных стен с башнями
 396-397. Крепость Амберд, область Арагацотн

391. Parisos Castle, Getabek District, Northern Artsakh, from space
 392. The castle mountain from the south
 393-395. Partial views of the pyramidal masonry of the castle ramparts
 396-397. Amberd Castle, Aragatzotn Region

▲ 398

▼ 399

▼ 400

398. Աղջրկու բերդն արևմուտքից (Թորթում գավառ, Չաղրնես գյուղ)
 399. Բերդը հյուսիս-արևելքից
 400. Բերդամիջի կրկնահարկ եկեղեցին հյուսիս-արևելքից
 401-403. Տեսարաններ Աղջրկու բերդից

398. Крепость Ахджрика с запада, село Чагырнес, округ Тортум
 399. Крепость с северо-востока
 400. Двухъярусная церковь внутри крепости с северо-востока
 401-403. Виды на крепость Ахджрика

398. Aghjerku Castle, Chaghernes Village, Tortum District: a view from the west
 399. The castle from the north-east
 400. The double-tier church inside the castle from the north-east
 401-403. Views of the castle

▲ 401

▲ 402

▼ 403

▲ 404 405 ▼

406 ▼

404-405. Մաղասբերդը տիեզերքից (Կարսի մարզ)
 406. Բերդի ջրաներկ նկարը (հեղ.՝ Արշակ Ֆեթվաճյան)
 407-408. Բերդը հյուսիս-արևմուտքից
 409-410. Տիգնիսի բերդը Ի դարի սկզբին և 2006 թ. (Կարսի մարզ)
 411-413. Հատվածներ միջնաբերդից

▲ 407 408 ▼

404-405. Вид крепости Магасберд из космоса, Карсская область
 406. Акварельный рисунок крепости (автор— Аршак Фетваджян)
 407-408. Крепость с северо-запада
 409-410. Крепость Тигниса в начале XX в. и в 2006 г., Карсская область
 411-413. Фрагменты цитадели крепости

404-405. Maghasberd Castle, Kars Region, from space
 406. A watercolour painting of the castle by Arshak Fetvajian
 407-408. The castle from the north-west
 409-410. Tignis Fortress, Kars Region, in the early 20th century and in 2006
 411-413. Partial views of the fortress citadel

▲ 409

▲ 411 ▼ 412

▲ 410 ▼ 413

▲ 414 ▼ 415

▼ 416

▼ 417

▼ 418

414. Շամշուլդե քաղաքատեղիի ընդհանուր տեսքն արևմուտքից (Գուգարքի նահանգ, Մանգլեաթոր գավառ)
415. Քաղաքատեղիի տիեզերքից
416-418. Քաղաքատեղիի դարպասին հարող շրջապարիսպը

414. Общий вид городища Шамшульде с запада, округ Манглеацпор, провинция Гугарк
415. Вид городища из космоса
416-418. Крепостные стены, примыкающие к воротам городища

414. Shamshulde City Site, Mangleatspor District, Gugark Province, from the west
415. The city site from space
416-418. The ramparts adjoining the gate of the city site

▲ 419 ▼ 422 ▼ 420

▼ 421

419-421. Հատվածներ Լոռե քաղաքատեղիի պարսպապատերից (Լոռու մարզ, Լորի-բերդ գյուղ)
422. Արձանիկ՝ հայտնաբերված Լոռե քաղաքատեղիից, մ.թ.ա. Թ դար

419-421. Фрагменты крепостных стен городища Лоре, село Лориберд, Лорийская область
422. Статуэтка (IX в. до н. э.) с городища Лоре

419-421. Partial views of the walls of Lore Town Site, Loriberd Village, Lori Region
422. A statuette (9th cent. B.C) unearthed from the town site

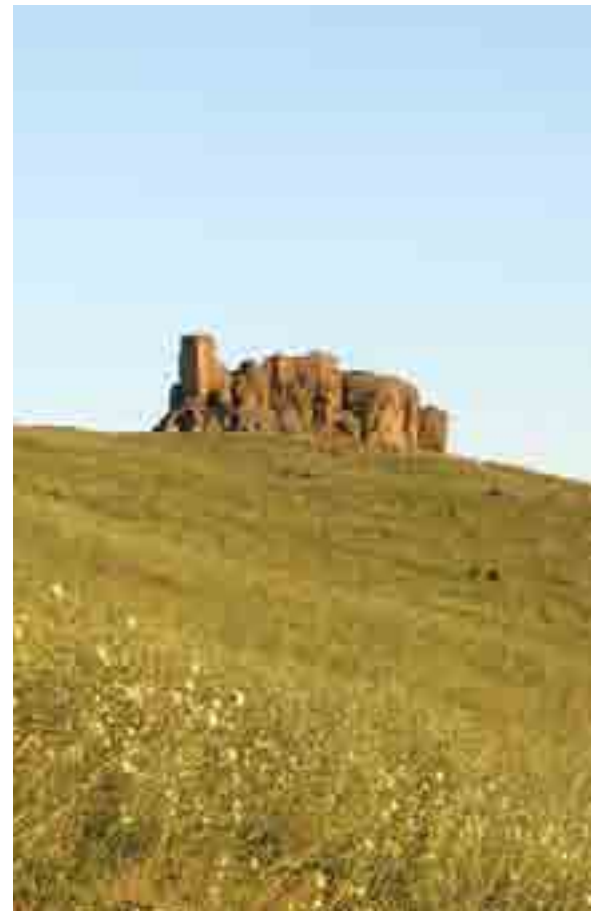

▲ 423 ▼ 424

▲ 425 ▼ 427

▲ 426 ▼ 428

423-424. Անանուն բերդակ (Կարսի մարզ, Կաղզվանի գավառ, Կալեբաշը գյուղ)
425-428. Անանուն բերդ (Բասեն գավառ, Քյորողլի գյուղ)

423-424. Маленькая крепость, село Калбашы, округ Кагызван, Карсская область
425-428. Крепость, село Кёроглы, округ Басен

423-424. A small fort, Kalebashe Village, Kaghzvan District, Kars Region
425-428. A castle, Kyoroghli Village, Basen District

▲ 429 ▼ 430 ▼ 431

▲ 432 ▼ 433

429-433. Բազաբերդի կամ Չախալաբերդի (Լոռու մարզ, Ջիլիզա գյուղ)

429-433. Крепость Базаберд или Чакхалаберд, село Джилеза, Лорийская область

429-433. Bazaberd (Chakhalaberd) Castle, Jiliza Village, Lori Region

▲ 434

▲ 435 ▼ 436

▼ 437

434-437. Հայ քաղկեդոնական իշխանի բառահարկ դղյակ-ապարանք (Տավուշի մարզ, Ոսկեպար գյուղ)

434-437. Четырехэтажный замок-дворец армянского князя-халкидонита, село Воскепар, Тавушская область

434-437. A four-floor fortified palace once belonging to an Armenian Chalcedonian prince, Voskepar Village, Tavush Region

▲ 438 ▼ 441

▼ 440

▲ 439

438-440. Հայ քաղկեդոնական իշխանի եռահարկ դղյակ-ապարանք (Լոռու մարզ, Աբրրի գյուղ)

441. Հատված դղյակ-ապարանքի ներսում գտնվող մատուռի պահպանված որմնանկարներից

438-440. Трехэтажный замок-дворец армянского князя-халкидонита, село Акори, Лорийская область

441. Фрагмент сохранившейся росписи часовни внутри замка-дворца

438-440. A three-floor fortified palace once belonging to an Armenian Chalcedonian prince, Akori Village, Lori Region

441. A partial view of murals preserved in a chapel inside the palace

▲ 442 ▼ 443

▼ 444

▼ 445

▼ 446

442-446. Բերդակ Գեղիս գյուղի մոտ
(Թորթում գավառ)

442-446. Маленькая крепость у села Гегис,
округ Тортум

442-446. A small fort in the vicinity of Geghis
Village, Tortum District

▲ 447 ▼ 448 ▼ 449

447-449. Թորթումի բերդը (Թորթում գավառ)

447-449. Крепость Тортума, округ Тортум

447-449. The castle of Tortum in the district of the same name

▲ 450 ▼ 451

450. Շոշիկ գյուղը և համանուն բերդասարը Բագրևանդի խամուր զավառակում
451-454. Տեսարաններ Շոշկաբերդից

450. Общий вид села Шошик и горы, на которой расположена крепость Шошкaberд, подрайон Хамур, округ Багреванд
451-454. Фрагменты крепости Шошкaberд

450. Shoshik Village and the mountain of Shoshkaberд Castle, Khamur Sub-District, Bagrevand District
451-454. Views of the castle

▲ 452 ▼ 453 ▼ 454

▲ 455 ▼ 456

455-456. Ջեռնակի քերդը Խնուս և Բարք գավառների սահմանագլխին

455-456. Крепость Зернака на границе округов Хнус и Харк

455-456. Zernak Castle on the border-line between Khnus and Hark Districts

▲ 457 ▼ 458

457-458. Բերդուսի բերդը (Ուխտիք գավառ) 457-458. Крепость Бердуса, округ Ухтик 457-458. Berdus Castle, Ukhtik District

▲ 459 ▼ 460

459. Մակու քաղաքն ու բերդը
հարավից
460-463. Տեսարաններ Մակվի
բերդից

459. Город Маку и крепость с юга
460-463. Фрагменты крепости
Маку

459. Maku City and the castle of
the same name from the south
460-463. Views of the castle

▲ 461

▼ 462

▼ 463

▲ 464 ▼ 465

464-465. Տեսարաններ Շավշատի բերդից (Արդվինի մարզ, Արտանուշ գավառ)

464-465. Виды на крепость Шавшата, округ Артануш, Ардвинская область

464-465. Views of Shavshat Castle, Artanush District, Ardvin Region

▲ 466 ▼ 467

466-467. Կինզի ամրոցը Բաղդաշան գյուղի մոտ (Արդահան գավառ)

466-467. Крепость Кинза у села Багдашан, Ардаганский округ

466-467. The castle of Kinz in the vicinity of Baghdashan Village, Ardahan District

▲ 468 ▼ 469 ▼ 470

▼ 471

▲ 472 ▼ 473

468-471. Գյուլիստանի բերդը համանուն գյուղի մոտ (Արցախ, Շահումյանի շրջան)

472-473. Թումանյանների իշխանական ապարանքները Ողան և Այնալու գյուղերում Պարսպատունիք (Ղարաղաղ գավառ)

468-471. Гюлистанская крепость у одноименного села, Шаумянский район, Арцах

472-473. Замки-дворцы князей Туманянов в селах Воган и Айналу, округ Парспатуник (Карадаг)

468-471. Gyulistan Castle near the village of the same name, Shahumian District, Artsakh

472-473. The Tumanians' princely palaces in Voghan and Aynalu Villages, Parspatunik (Gharadagh) District

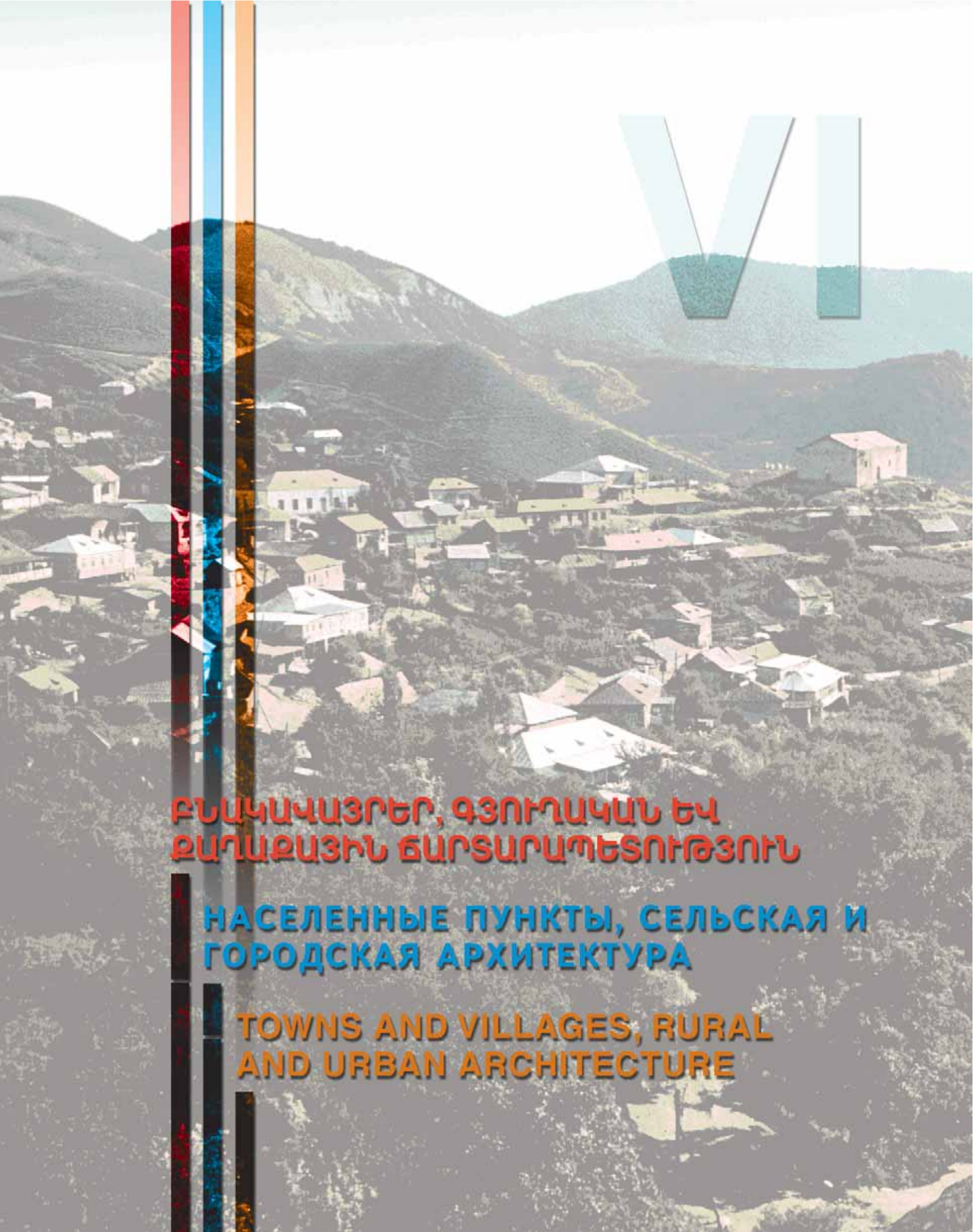
▲ 474 ▼ 475

474-475. Ասկերանի բերդը հարավ-արևմուտքից և հատված Կարկառ գետի հովիտը հատող բրգաշար պարսպաշարից (Արցախ, Ասկերանի շրջան)

474-475. Крепость Аскерана с юго-запада; фрагмент крепостной стены с башнями, пересекающей долину реки Каркар, Аскеранский район, Арцах

474-475. Askeran Castle in the district of the same name, Artsakh: a view from the south-west and part of the pyramidal masonry of the castle ramparts traversing the valley of the river Karkar

V

ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐ, ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԵՎ
ՔԱՆԱԶՅԻՆ ԵՐԿՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

НАСЕЛЕННЫЕ ПУНКТЫ, СЕЛЬСКАЯ И
ГОРОДСКАЯ АРХИТЕКТУРА

TOWNS AND VILLAGES, RURAL
AND URBAN ARCHITECTURE

▲ 476 ▼ 477 ▼ 478

▲ 479 ▼ 480

▲ 481 ▼ 482 ▼ 483

▼ 484

▼ 485

▲ 486 ▼ 487 ▼ 488

486. Գետաշեն գյուղի Սբ. Աստվածածին եկեղեցուն հարող թաղամասը (Հյուսիսային Արցախ, Խանլարի շրջան)
 487-488. Տեր Մեսրոպ քահանայի տունը (1889 թ.)
 489. Հատված գյուղի հին թաղամասից
 490-491. Բնակելի տներ Գետաշեն գյուղի կենտրոնական մասում (ԺԹ դարի վերջ)

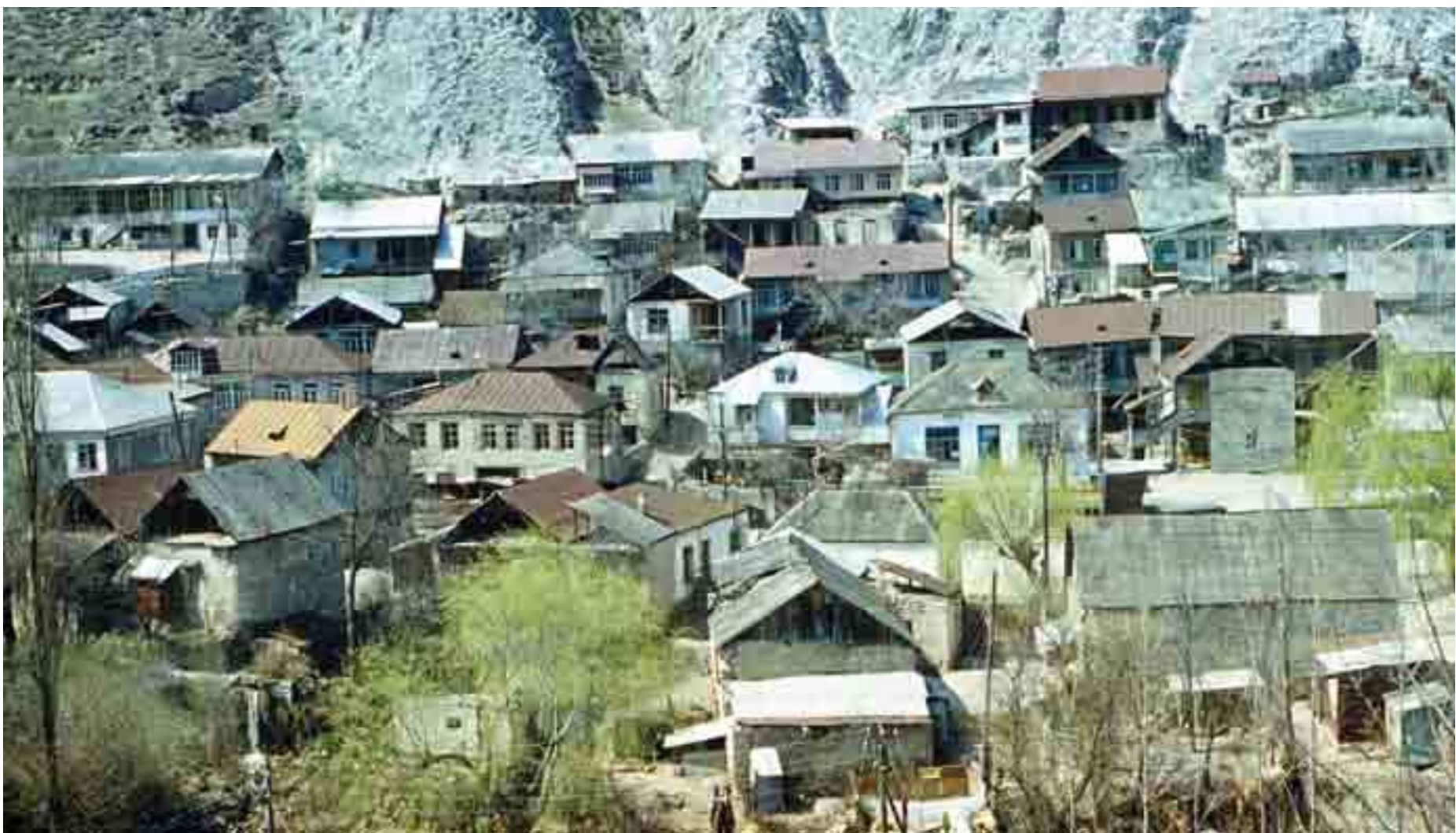
486. Прилегающий к церкви Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы) квартал села Геташен, Ханларский район, Северный Арцах
 487-488. Дом священника Тер-Месропа (1889 г.)
 489. Вид на старый квартал села Геташен
 490-491. Жилые дома в центральной части села Геташен (конец XIX в.)

486. Getashen Village, Khanlar District, Northern Artsakh: the quarter adjoining Sourb Astvatzatzin (*Holy Virgin*) Church
 487-488. Village Priest Mesrop's house (1889)
 489. A partial view of the old quarter of the village
 490-491. Houses in the centre of Getashen (late 19th cent.)

▲ 489 ▼ 490 ▼ 491

▲ 492

▼ 493

492. Վերիշեն գյուղի կենտրոնական թաղամասը (Արցախ, Շահումյանի շրջան)
 493. Գյուլիստան գյուղի ընդհանուր տեսքը հարավարևմուտքից (Արցախ, Շահումյանի շրջան)
 494. Քարինտակ գյուղը Շուշիի բարձունքից (Արցախ, Շուշիի շրջան)
 495. Հատված Շուշի թաղաքից (Արցախ, Շուշիի շրջան)

492. Центральный квартал села Веришен, Шаумянский район, Арцах
 493. Общий вид села Гюлистан с юго-запада, Шаумянский район, Арцах
 494. Вид на село Каринтак с высот Шуши, Шушинский район, Арцах
 495. Вид на город Шуши, Шушинский район, Арцах

492. The central quarter of Verishen Village, Shahumian District, Artsakh
 493. Gyulistan Village, Shahumian District, Artsakh, from the south-west
 494. Karintak Village, Shushi District, Artsakh, as seen from the heights of Shushi Town
 495. A partial view of Shushi Town, Shushi District, Artsakh

▲ 494 ▼ 495

▲ 496 ▼ 497 ▼ 498

496. Մեծշեն գյուղի ընդհանուր տեսքը հարավ-արևելքից (Արցախ, Շուշիի շրջան)
 497. Ընդհանուր տեսքը հարավից
 498. Հատված գյուղի Գյունե թաղամասից
 499. Դահրավ գյուղը հարավից (Արցախ, Ասկերանի շրջան)
 500. Ծաղկաշատ (Դշլաղ) գյուղը հարավ-արևմուտքից (Արցախ, Ասկերանի շրջան)

496. Общий вид села Мецшен с юго-востока, Шушинский район, Арцах
 497. Общий вид села Мецшен с юга
 498. Вид на квартал Гюне села Мецшен
 499. Село Даграв с юга, Аскеранский район, Арцах
 500. Село Цахкашат (Кышлак) с юго-запада, Аскеранский район, Арцах

496. Metzshen Village, Shushi District, Artsakh, from the south-east
 497. A general view of the village from the south
 498. A partial view of Gyune Quarter of Metzshen
 499. Dahrav Village, Askeran District, Artsakh, from the south
 500. Tzaghkashat (Gheshlagh) Village, Askeran District, Artsakh, from the south-west

▲ 499 ▼ 500

▲ 501

▼ 502

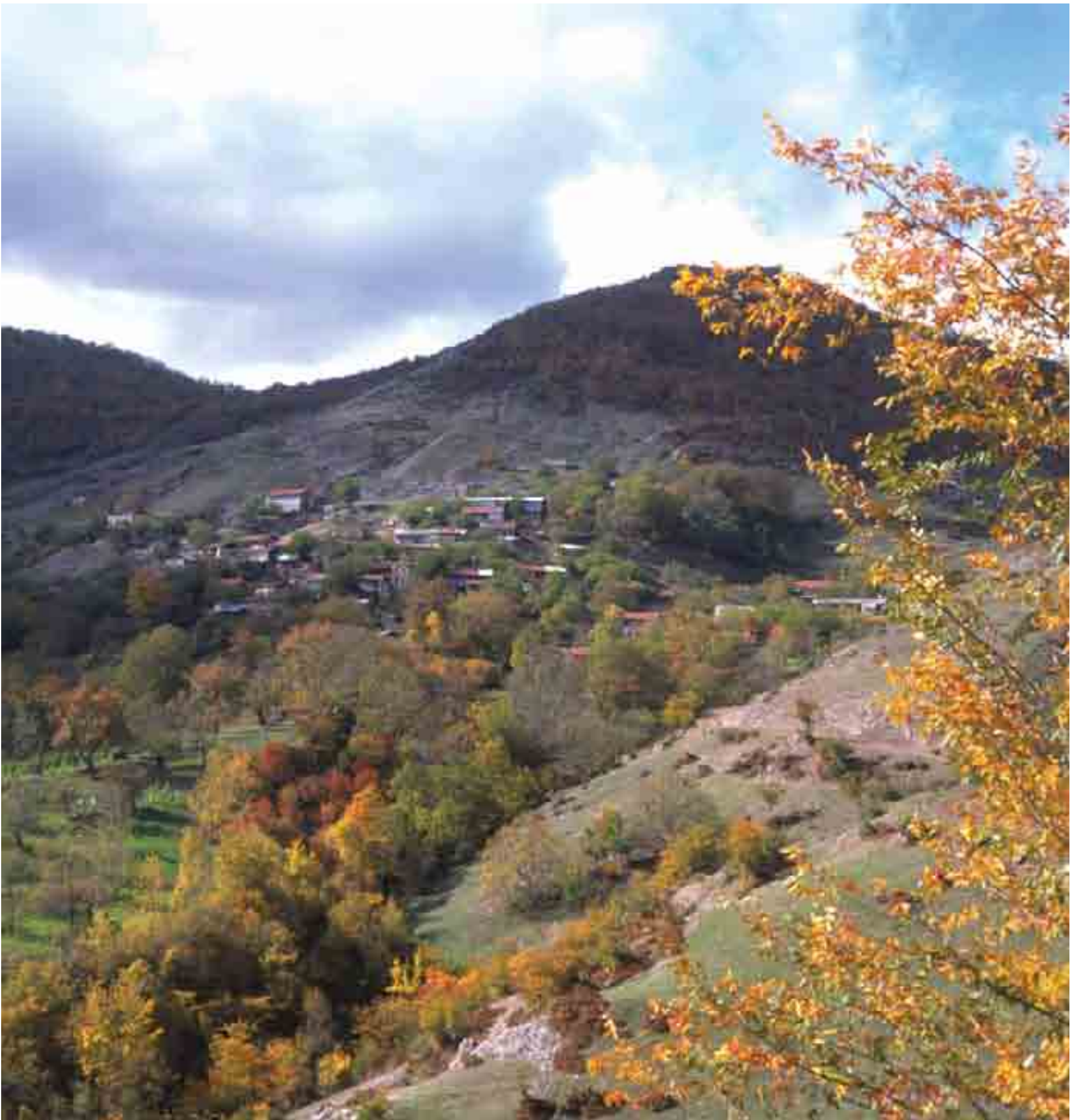
▼ 503

▼ 504

505 ►

501-502. Տումի գյուղի ընդհանուր տեսքը հարավ-արևմուտքից և հարավից (Արցախ, Հադրութի շրջան)
503-504. Բնակելի տուն և փայտյա խոյակ
505. Հկակու գյուղի ընդհանուր տեսքը հարավ-արևելքից (Արցախ, Հադրութի շրջան)

501-502. Общий вид села Туми с юго-запада и юга, Гадрутский район, Арцах
503-504. Жилой дом и деревянная капитель в селе
505. Общий вид села Хкаку с юго-востока, Гадрутский район, Арцах

501-502. Tumi Village, Hadrut District, Artsakh, from the south-west and south
503-504. A house and a wooden capital from the village
505. Hkaku Village, Hadrut District, Artsakh, from the south-east

▲ 506 ▼ 507

508 ►

506. Հադրութ ավանի ընդհանուր տեսքը հարավ-արևմուտքից (Արցախ, Հադրութի շրջան)
507. Սարիշեն գյուղը հարավ-արևմուտքից (Արցախ, Հադրութի շրջան)

506. Общий вид поселка Гадрут с юго-запада, Гадрутский район, Арцах
507. Село Саришен с юго-запада, Гадрутский район, Арцах

506. Hadrut Township in the district of the same name, Artsakh: a view from the south-west
507. Sarishen Village, Hadrut District, Artsakh, from the south-west

508. Մաճկալաշեն գյուղի ընդհանուր տեսքը հարավից (Արցախ, Մարտունու շրջան)

508. Общий вид села Мачкалашен с юга, Мартунинский район, Арцах

508. Majkalashen Village, Martuni District, Artsakh, from the south

▲ 509 ▼ 510

509. Դռնավարզ գյուղի՝ եկեղեցուն հարող թաղամասը հարավից (Արցախ, Ասկերանի շրջան)

510. Մյուրիշեն գյուղի՝ եկեղեցուն հարող թաղամասը հարավ-արևելքից (Արցախ, Մարտունու շրջան)

509. Прилегающий к церкви квартал села Дрнаварз с юга, Аскеранский район, Арцах

510. Прилегающий к церкви квартал села Мюришен с юго-востока, Мартунинский район, Арцах

509. Drnavarz Village, Askeran District, Artsakh: the quarter adjoining the village church from the south

510. Myurishen Village, Martuni District, Artsakh: the quarter adjoining the village church from the south-east

▲ 511 ▼ 512

511. Կղարծի և Պառավաձոր գյուղերի ընդհանուր տեսքը (Արցախ, Մարտունու շրջան)
 512. Շոշ գյուղի ընդհանուր տեսքը (Արցախ, Ասկերանի շրջան)

511. Общий вид сел Кхарци и Паравадзор, Мартунинский район, Арцах
 512. Общий вид села Шош, Аскеранский район, Арцах

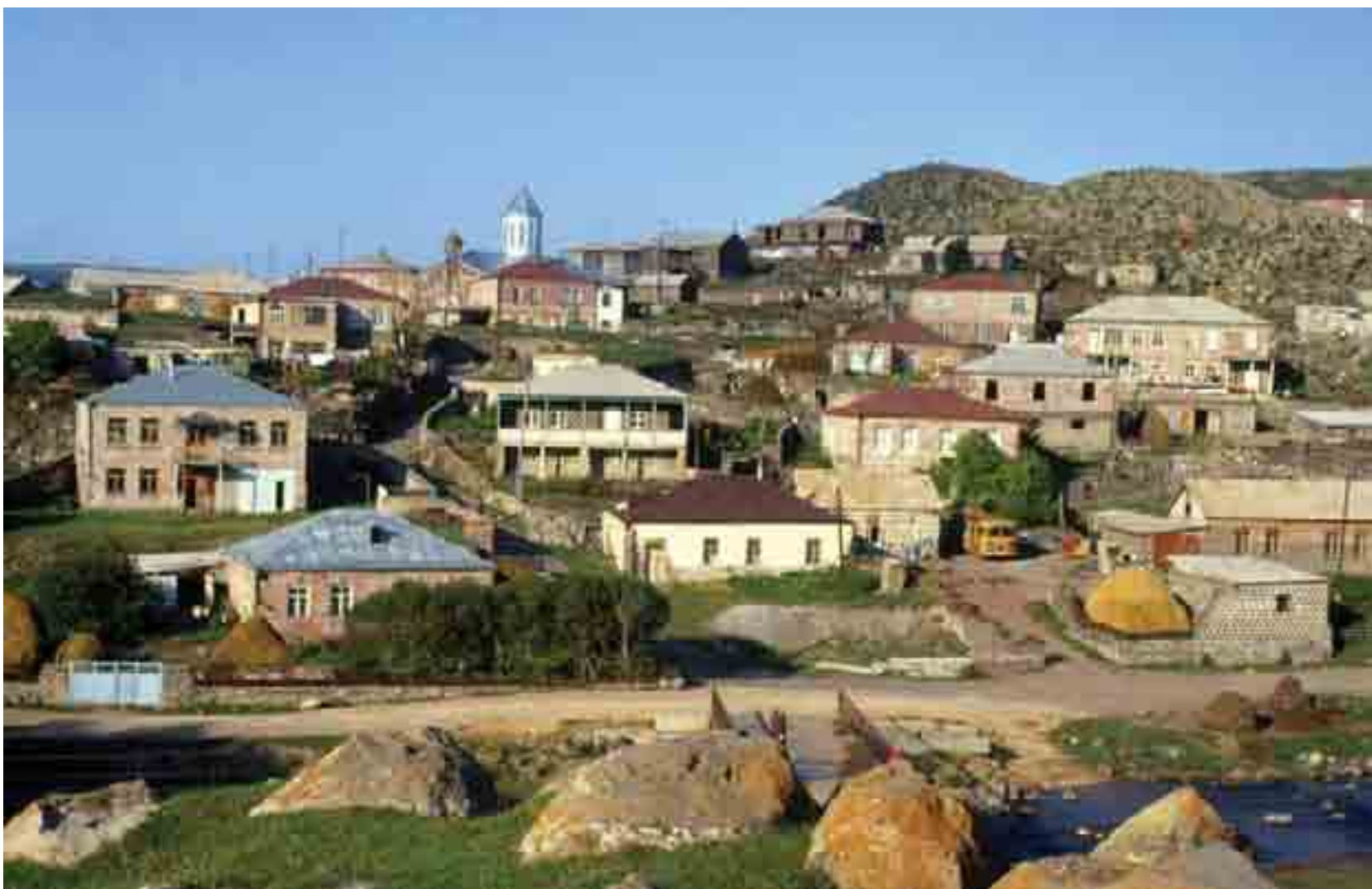
511. A general view of Kghartzi and Paravadzor Villages, Martuni District, Artsakh
 512. A general view of Shosh Village, Askeran District, Artsakh

513. Գանձա գյուղի՝ Սր. Կարապետ եկեղեցուն հարող բաղանաւը (Ջավախք)

513. Прилегающий к церкви Сурб Карпет (Св. Иоанна Предтечи) квартал села Гандза, Джавахк

513. Gandza Village, Javakhk: the quarter adjoining Sourb Karapet (*Holy Forerunner*) Church

◀ 513

▲ 514 ▼ 515

514. Սաթխա գյուղի՝ Սր. Մեծն Ներսես Հայրապետ եկեղեցուն հարող թաղամասը հարավ-արևմուտքից (Ջավախք)
 515. Փոկա գյուղի ընդհանուր տեսքն արևմուտքից, առջևում՝ Փարվանա գետը (Ջավախք)

514. Прилегающий к церкви Сурб Мецн Нерсес Айрапет (Св. Патриарха Нерсеса Великого) квартал села Сатха с юго-запада, Джавахк
 515. Общий вид села Пока с запада. На переднем плане—река Парвана, Джавахк

514. Satkha Village, Javakhk: the quarter adjoining the church of Sourb Metzn Nerses Hayrapet (St. Nerses the Great Patriarch) from the south-west
 515. Poka Village, Javakhk, from the west, with the river Parvana in the foreground

▲ 517 ▼ 518

517. Կարծախ գյուղի ընդհանուր տեսքը
 հյուսիս-արևելքից (Ջավախք)
 518. Խուլգումո գյուղի ընդհանուր տեսքը
 հարավ-արևմուտքից (Ջավախք)

517. Общий вид села Карцах с северо-востока,
 Джавахк
 518. Общий вид села Хулгумо с юго-запада,
 Джавахк

517. Kartzakh Village, Javakhk, from the
 north-east
 518. Khulgumo Village, Javakhk, from the
 south-west

▲ 519 ▼ 520

519-520. Տեսարաններ Ագուլիսի թաղամասերից (Նախիջևան)

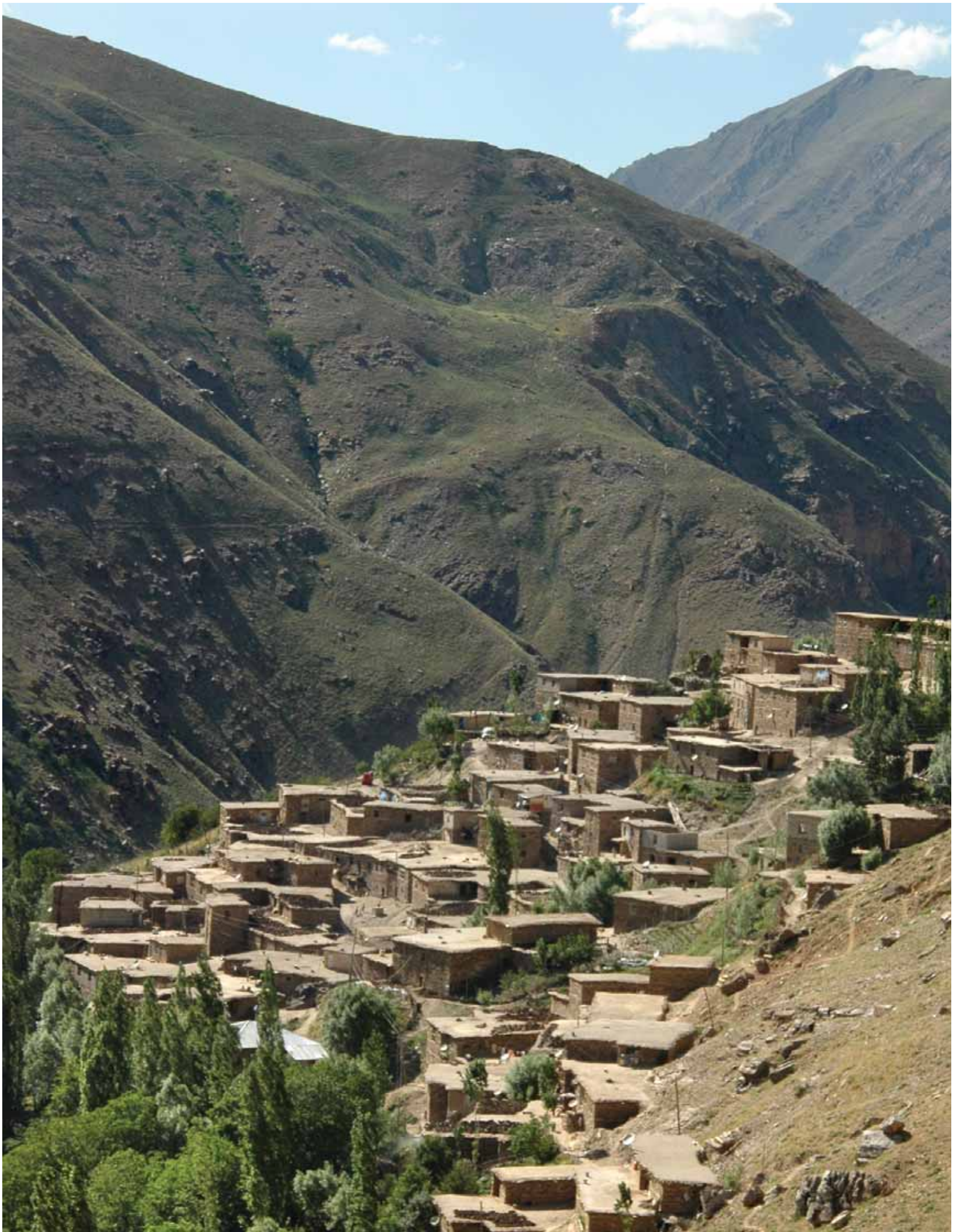
519-520. Виды на кварталы Агулиса, Нахиджеван

519-520. Views of the quarters of Agulis, Nakhijevan

▲ 521 ▼ 522

523. Առինջ գյուղն արևելքից (Մոկս գավառ)

523. Село Ариндж с востока, округ Мокс

523. Arinj Village, Moks District, from the east

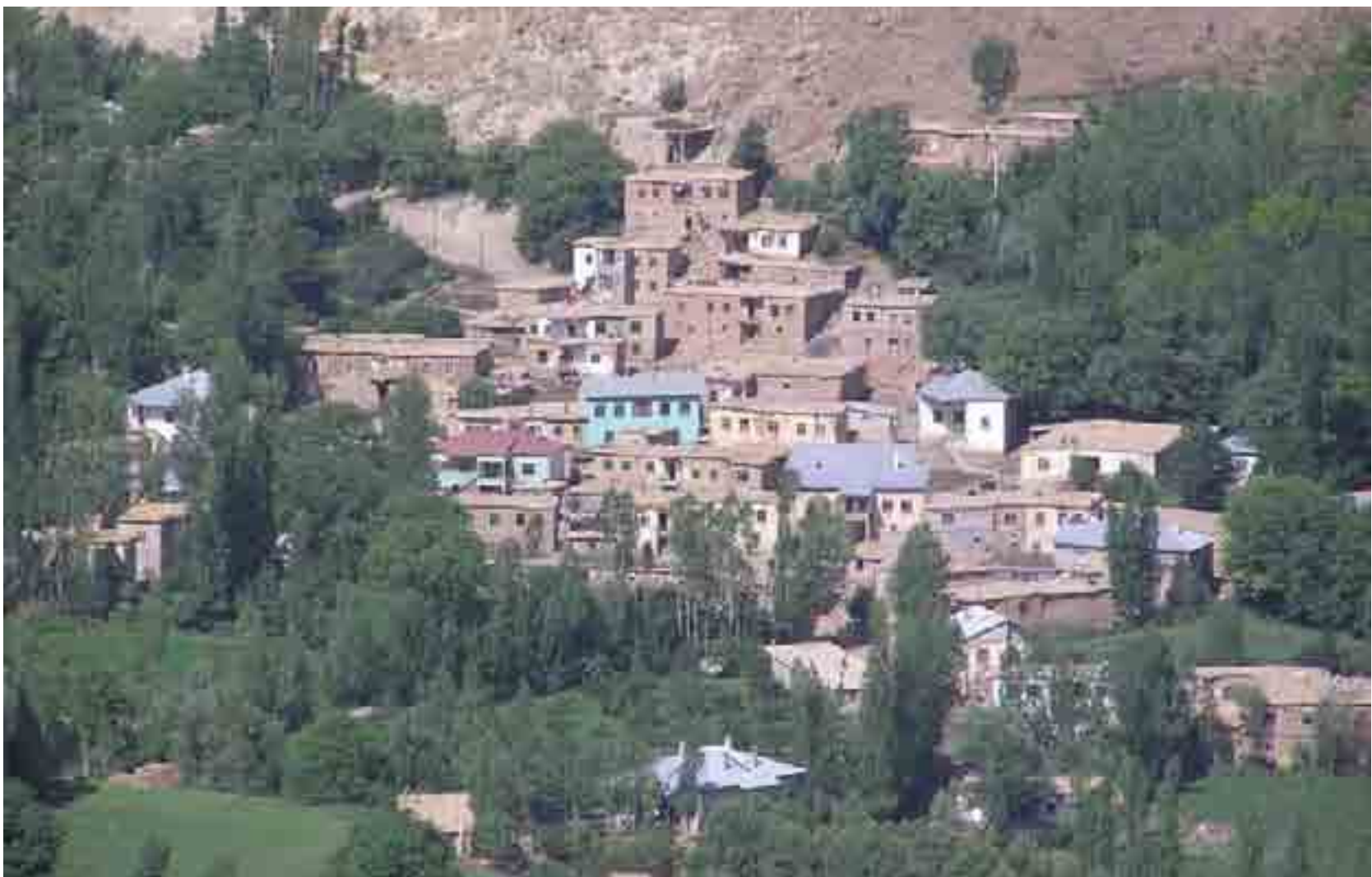

▲ 524 ▼ 525 ▼ 526

▲ 527 ▼ 528

524. Կաճեթ գյուղն արևելքից (Շատախ գավառ)
 525. Գյուղի և մերձակայքի տեսքը տիեզերքից
 526. Հատված գյուղի բնակելի տներից
 527-528. Հիրճ գյուղի և մերձակայքի ընդհանուր տեսքը հարավ-արևելքից (Ոստան գավառ)

524. Село Качет с востока, округ Шатах
 525. Вид села и его окрестностей из космоса
 526. Жилые дома в селе
 527-528. Общий вид села Хирч и его окрестностей с юго-востока, округ Востан

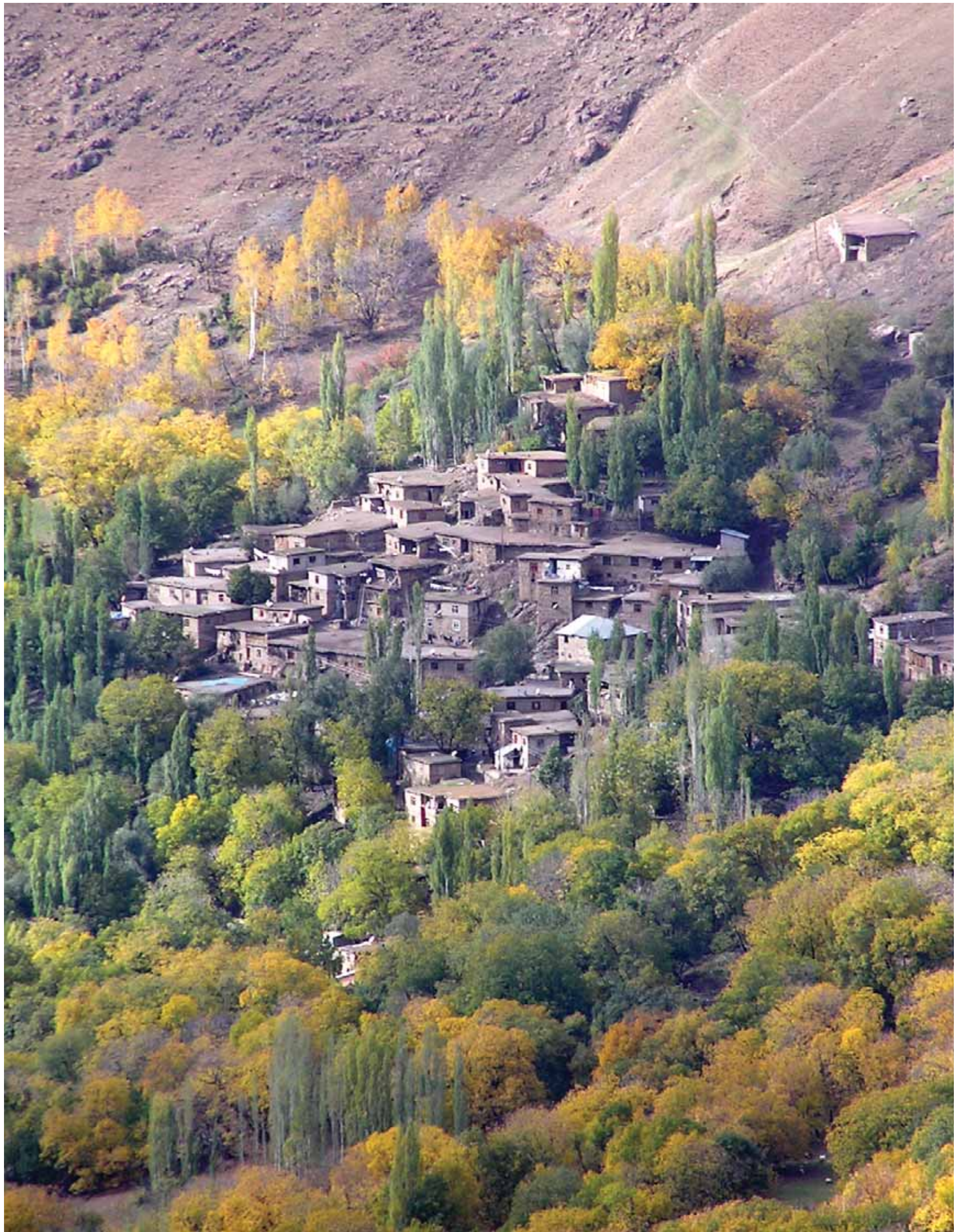
524. Kajet Village, Shatakh District, from the east
 525. The village and its vicinity from space
 526. A partial view of the village houses
 527-528. Hirj Village, Vostan District, and its vicinity from the south-east

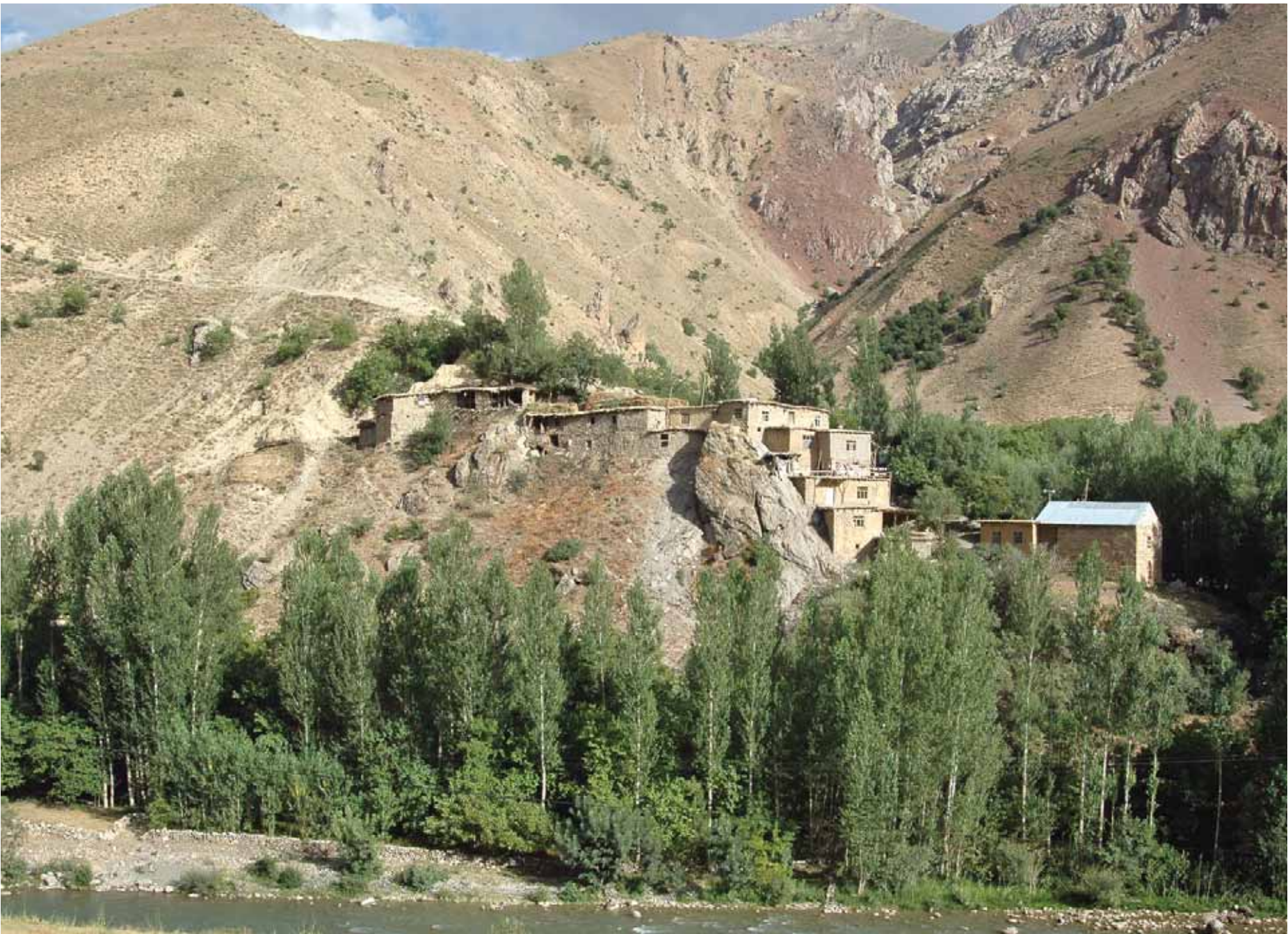

529-530. Լճան գյուղի և հարակից այգիների ընդհանուր տեսքը հարավ-արևելքից (Մոկս գավառ)

529-530. Общий вид окруженного садами села Лчан с юго-востока, округ Мокс

529-530. Ljan Village, Moks District, and the adjacent gardens from the south-east

▲ 531 ▼ 532

▼ 533

▲ 534 ▼ 535 ▼ 536

531. Քրմանց գյուղը հյուսիս-արևմուտքից (Շատախ գավառ)
 532. Գյուղի մուտքը
 533. Արմշատ գյուղի ընդհանուր տեսքը (Շատախ գավառ)
 534-536. Տեսարաններ գավառանիստ Շատախ գյուղաքաղաքից

531. Село Крманц с северо-запада, округ Шатах
 532. Подступы к селу Крманц
 533. Общий вид села Армшат, округ Шатах
 534-536. Виды на Шатах—поселок городского типа и административный центр одноименного округа

531. Krmants Village, Shatakh District, from the north-west
 532. The approaches to the village
 533. A general view of Armshat Village, Shatakh District
 534-536. Views of Shatakh Village Town, the centre of the district of the same name

▲ 537 ▼ 538

537-538. Արդվին քաղաքը
(Արդվինի մարզ)

537-538. Город Ардвин,
Ардвинская область

537-538. Ardvin City in the
region of the same name

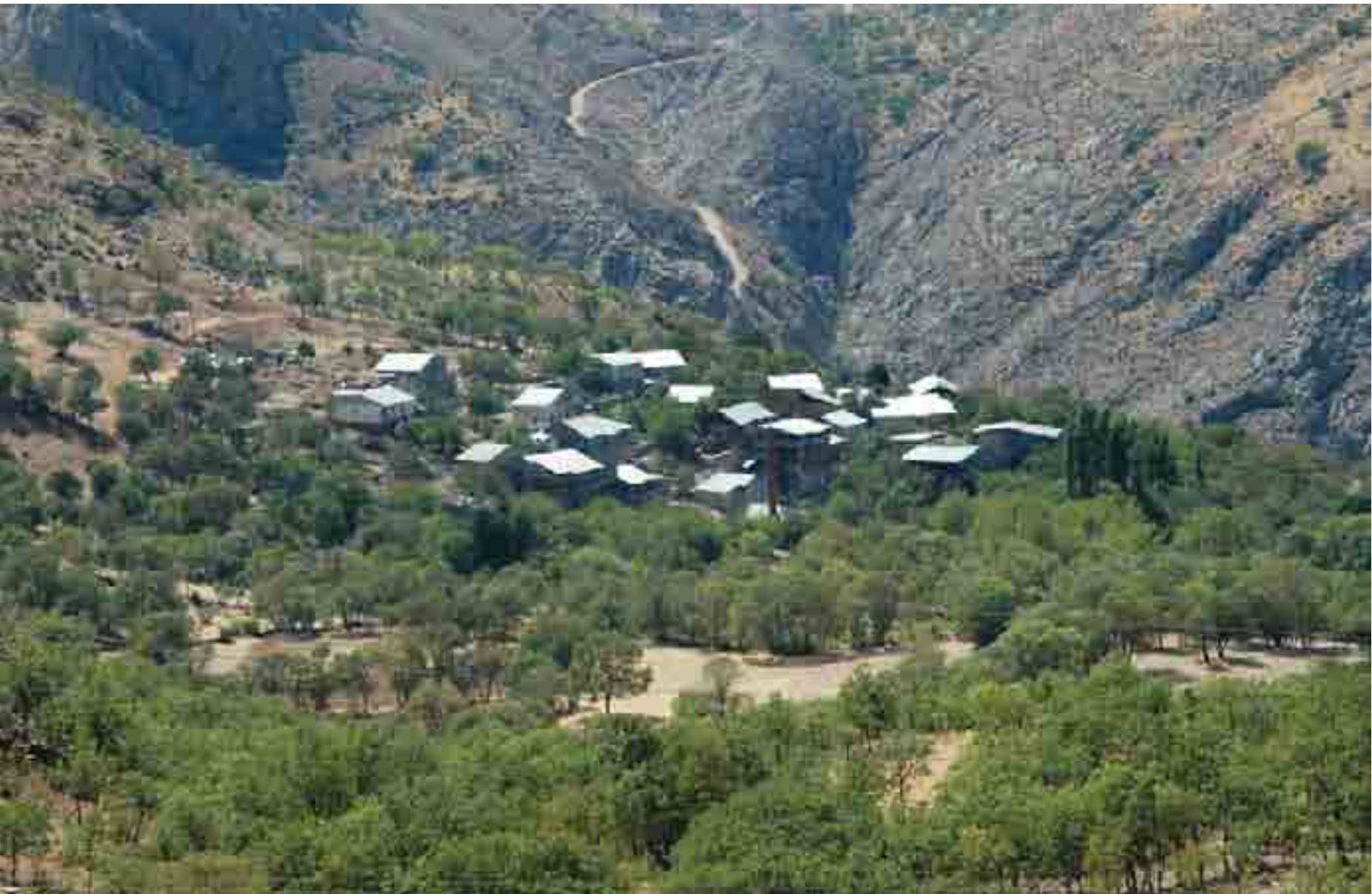
▲ 539 ▼ 540

539-540. Արտանուշ քաղաքը
(Արդվինի նահար)

539-540. Город Артануш,
Ардвинская область

539-540. Artanush Town, Ardvin
Region

▲ 541 ▼ 542 ▼ 543

541. Շրզու գյուղի ընդհանուր տեսքը հյուսիս-արևելքից (Ակն գավառ)
542-543. Բնակելի տներ Շրզու գյուղում

541. Общий вид села Шрзу с северо-востока, округ Акн
542-543. Жилье дома в селе

541. Sherzu Village, Akn District, from the north-east
542-543. Houses in the village

▲ 544

▲ 545

▼ 546

▼ 547

544-547. Բնակելի տուն, լուսանուսափեղկեր և բակիչ Շրզու գյուղում

544-547. Жилой дом, оконные створки и дверной молоток в селе Шрзу

544-547. A house, window shutters and a knocker in Sherzu Village

▲ 548 ▼ 549

548-549. Տեսարաններ Խազիզ գյուղից (Խիզան գավառ)

548-549. Село Хазиз и крыша одного из домов, округ Хизан

548-549. Views of Khaziz Village, Khizan District

▲ 550 ▼ 551

550-551. Տեսարաններ Բարս գյուղից (Խիզան գավառ)

550-551. Село Барс и крыша одного из домов, округ Хизан

550-551. Views of Bars Village, Khizan District

▲ 552 ▼ 553

552-553. Տեսարաններ Տի գյուղից (Խիզան գավառ)

552-553. Общие виды села Ти, округ Хизан

552-553. Views of Ti Village, Khizan District

▲ 554 ▼ 555

554. Տեսարան Լեռնիս գյուղից
(Խիզան գավառ)
555. Տեսարան Կանճառս գյուղից
(Կարճկան գավառ)

554. Вид на село Лернис, округ
Хизан

555. Вид на село Канчарс,
округ Карчкан

554. A view of Lernis Village,
Khizan District
555. A view of Kanjars Village,
Karjkan District

556. Ֆրո-ֆրո բարը
Դվալենք գյուղի մոտ
(Սասուն գավառ,
Տալվորիկ գավառակ)

556. Крепость Фыр-фыр
Кар у села Дваленк,
подрайон Талворик,
округ Сасун

556. A castle called *Fr-Fr Kar* near Dvalenk Village, Talvorik Sub-District, Sasun District

▲ 557 ▼ 558

557. Սպաղանք գյուղը Սասունի
Տալվորիկ գավառակում
558. Արտխոնք գյուղը Սասունի
Տալվորիկ գավառակում

557. Село Спаханк в подрайоне
Талворик, округ Сасун
558. Село Артхонк в подрайоне
Талворик, округ Сасун

557. Spaghank Village, Talvorik
Sub-District, Sasun District
558. Artkhonk Village, Talvorik
Sub-District, Sasun District

▲ 559 ▼ 560

559. Եղկարթ գյուղը Սասունի
Տալվորիկ գավառակում
560. Տափք գյուղը Սասունի
Շատախ գավառակում

559. Село Ехкарт в подрайоне
Талворик, округ Сасун
560. Село Тапк в подрайоне
Шатах, округ Сасун

559. Yeghkart Village, Talvorik
Sub-District, Sasun District
560. Tapk Village, Shatakh
Sub-District, Sasun District

▲ 561 ▼ 562

561. Քիսթաղ գյուղը Սասունի
Տալվորիկ գավառակում
562. Շուշնամերկ գյուղը Սասու-
նի Շատախ գավառակում

561. Село Кистаг в подрайоне
Талворик, округ Сасун
562. Село Шушнамерк в под-
районе Шатах, округ Сасун

561. Kistagh Village, Talvorik
Sub-District, Sasun District
562. Shushnamerk Village, Sha-
takh Sub-District, Sasun
District

▲ 563

▼ 564

▼ 565

▲ 566 ▼ 567

563-565. Խաշնարածների կացարաններ Սասունի Մարտուկ լեռան գագաթնամերձ մասում

566-567. Բնական քարանձավ Պերկեսար գյուղի մոտ (Սասուն, Տալվորիկ գավառակ)

563-565. Жилища скотоводов на вершине горы Маратук, округ Сасун

566-567. Пещера у села Перкесар, подрайон Талворик, округ Сасун

563-565. Hovels of cattle-breeders close to the summit of Mount Maratuk, Sasun District

566-567. A natural cave near Perkesar Village, Talvorik Sub-District, Sasun District

▲ 568 ▼ 569

▲ 570 ▼ 572

▲ 571 ▼ 573

▼ 574

▼ 575

568-569. Հարբ (Արփի) գյուղը Սասունի Մոտկան գավառակում (իեռվում՝ Սարաթուկ լեռը)
 570-571. Բնակելի տներ Հարբ գյուղում
 572-573. Հարբեցի հայ մահմեդականներ
 574-575. Գյուղական պատկերներ Հարբում

568-569. Село Харб (Арпи) в подрайоне Моткан, округ Сасун. На заднем плане— гора Маратук
 570-571. Жилье дома в селе
 572-573. Армяне-мусульмане села
 574-575. Кадры из быта сельской жизни

568-569. Harb (Arpi) Village, Motkan Sub-District, Sasun District, with Mount Maratuk in the background
 570-571. Houses in the same village
 572-573. Muslim Armenians from Harb
 574-575. Rural scenes from the village

▲ 576 ▼ 577

576-577. Կաղազիզ գյուղի
ավերակները Շատախ
գավառի Փեսանդաշտ
գավառակում

576-577. Руины села Кагазиз в
подрайоне Песандашт, округ
Шатах

576-577. The ruins of Kaghaziz
Village, Pesandasht
Sub-District, Shatakh District

▲ 578 ▼ 579

578. Օքրոպակերտ գյուղը (Արդվինի մարզ)

579. Տնտեսական նշանակության կառույց Պաղջուր գյուղում (Արդվինի մարզ)

578. Село Окропакерт, Ардвинская область

579. Хозяйственная постройка в селе Пахджур, Ардвинская область

578. Okropakert Village, Ardvin Region

579. A utility building in Paghjur Village, Ardvin Region

▲ 580

▼ 581

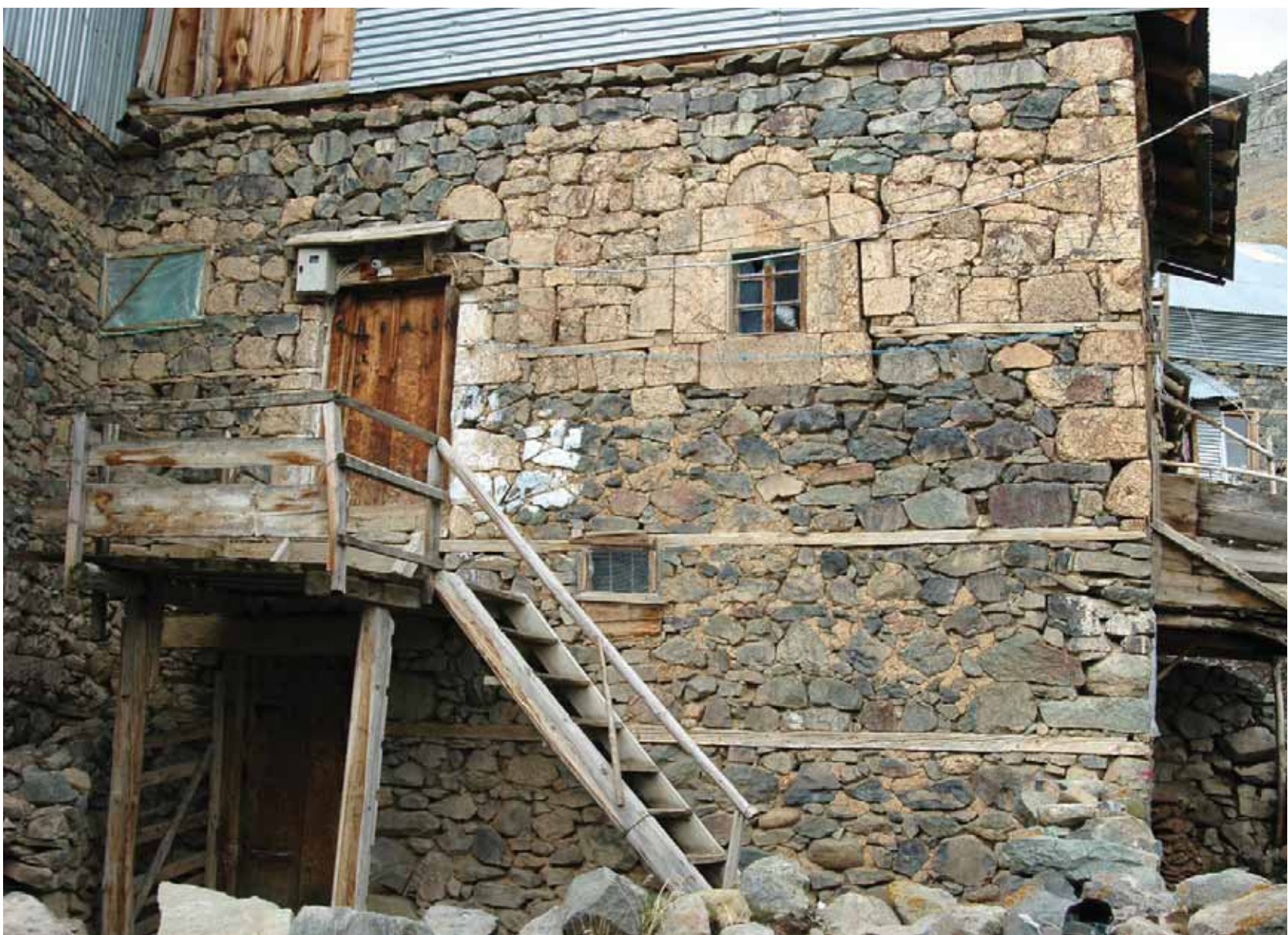
▼ 582

580. Մեծ Կոջոկտուր գյուղի ընդհանուր տեսքը (Սպեր գավառ)
 581-582. Բնակելի տուն և փողոց Փոքր Կոջոկտուր գյուղում
 583. Բնակելի տուն Փոքր Կոջոկտուր գյուղում (19-րդ դարի վերջ)
 584. Շինարարական արձանագրություն Խոտորջուրի գյուղերից մեկի եկեղեցու շրջապարսպի դարպասին

580. Общий вид села Большой Коджоктур, округ Спер
 581-582. Жилой дом и улица в селе Малый Коджоктур
 583. Жилой дом (конец XIX в.) в селе Малый Коджоктур
 584. Строительная надпись на воротах ограды церкви в одном из сел Хоторджур

580. A general view of Greater Kojoktur Village, Sper District
 581-582. A house and a street in Lesser Kojoktur Village
 583. A house in Lesser Kojoktur Village (late 19th cent.)
 584. A construction inscription carved on the rampart gate of a church in one of the villages of Khotorjur

▲ 583 ▼ 584

▲ 585 ▼ 586 ▼ 587

585-587. Համշենի լեռնային գյուղերից մեկը և բնակելի տների հորինվածքներ
588. Համշենի Կայաքենդ գյուղը
589. Համշենի լեռնային գյուղերից մեկը

585-587. A mountain village and houses in Hamshen
588. A partial view of Kayakend Village, Hamshen
589. A mountain village in Hamshen

▲ 588 ▼ 589

▲ 591 ▼ 592

591. Անձուկ (Բաղչեջուկ) գյուղը
(Մակու գավառ)

592. Հացյուն գյուղը (Մակու գավառ)

591. Село Андзук (Бахчеджук),
округ Маку

592. Село Хацюн, округ Маку

591. Andzuk (Baghchejuk) Village,
Maku District

592. Hatsiun Village, Maku District

▲ 593 ▼ 594

- 593. Խանագյահ գյուղը Պարսպատունիք (Ղարադաղ) զավառում
- 594. Անայացած Ուրգյութուն գյուղը Պարսպատունիք (Ղարադաղ) զավառում
- 593. Село Ханаях в округе Парспатуник (Карадаг)
- 594. Опустевшее село Ургютун в округе Парспатуник (Карадаг)
- 593. Khanagyah Village, Parspatunik (Gharadagh) District
- 594. The devastated village of Urgyutun, Parspatunik (Gharadagh) District

VVI

ԻՋԵՎԱՆԱՏՆԵՐ

KARABAH-CARAH

CARAVANSERAI

▲ 595 ▼ 596

▼ 597 ▼ 598

▼ 599

▼ 600

595-600. Տեսարաններ Ալամեքի իջևանատնից (Բաղէշ գավառ)

595-600. Общий вид и отдельные фрагменты караван-сарая Аламека, округ Багеш

595-600. Partial views of the caravanserai of Alamek, Baghesh District

▲ 601 ▼ 602 ▼ 603

▼ 604 ▼ 605

▼ 606

▼ 607

▼ 608

601. Իջևանատան ավերակ (Արծկե գավառ)
602-603. Չորի իջևանատունը (Սուրմալու գավառ)
604-608. Իջևանատան ավերակ (Խիզան գավառ)

601. Руины караван-сарая, округ Арцке
602-603. Караван-сарай Зора, округ Сурмалу
604-608. Руины караван-сарая, округ Хизан

601. A ruined caravanserai in Artzke District
602-603. The caravanserai of Zor in Surmalu District
604-608. A ruined caravanserai in Khizan District

▲ 609 ▼ 610

609-613. Վերին Սելիմի իջևանատունը
(Վայոց ձորի մարզ)

609-613. Караван-сарай Верхнего Селима,
область Вайоц Дзор

609-613. The caravanserai of Upper Selim,
Vayots Dzor Region

▲ 611

▲ 612

▼ 613

▲ 614 ▼ 616

▲ 615 ▼ 617

▼ 618

▼ 619

614-617. Դերջանի Սամախաթուն իջևանատունը (Վարնո նահանգ)
618-619. Ղարղաբազարի իջևանատունը (Արցախ, Հանրապետության շրջան)

614-617. Караван-сарай Мамакхатун, округ Держан, провинция Карин
618-619. Караван-сарай Каркабазара, Гадрутский район, Арцах

614-617. The caravanserai of Mamakhatun, Derjan District, Karin Province
618-619. The caravanserai of Gharghabazar, Hadrut District, Artsakh

VIVI

ԱՂՔՅՈՒՂՆԵՐ

РОДНИКИ

SPRINGS

620. Արբուր Տոյ գյուղում, ԺԸ դար
(Արցախ, Հադրուտի շրջան)

620. Родник (XVIII в.) в селе Тох,
Гадрутский район, Арцах

620. A spring (18th cent.) in Togh Village,
Hadrut District, Artsakh

▲ 621 ▼ 622 ▼ 623

621. Աղբյուր Ջանալ գյուղում, 1677 թ.
(Արցախ, Քարվաճառի շրջան)
622. Աղբյուր Թաղոտ գյուղում, 1738 թ.
(Արցախ, Ջաղրուրի շրջան)
623. Աղբյուր Թաղասեր գյուղում, 1915 թ.
(Արցախ, Ջաղրուրի շրջան)

621. Родник (1667 г.) в селе Ачав,
Карвачарский район, Арцах
622. Родник (1738 г.) в селе Тагот,
Гадрутский район, Арцах
623. Родник (1915 г.) в селе Тагасер,
Гадрутский район, Арцах

621. A spring (1677) in Hajav Village,
Karvajar District, Artsakh
622. A spring (1738) in Taghot Village,
Hadrut District, Artsakh
623. A spring (1915) in Taghaser Village,
Hadrut District, Artsakh

▲ 624 ▼ 625

624-625. Աղբյուր Ջալալ գյուղում (Բալու գավառ)

624-625. Родник в селе Хавав, округ Балу

624-625. A spring in Havav Village, Balu District

▲ 626 ▼ 627

626. Աղբյուր Քաղպատ գյուղում
(Լոռու մարզ)

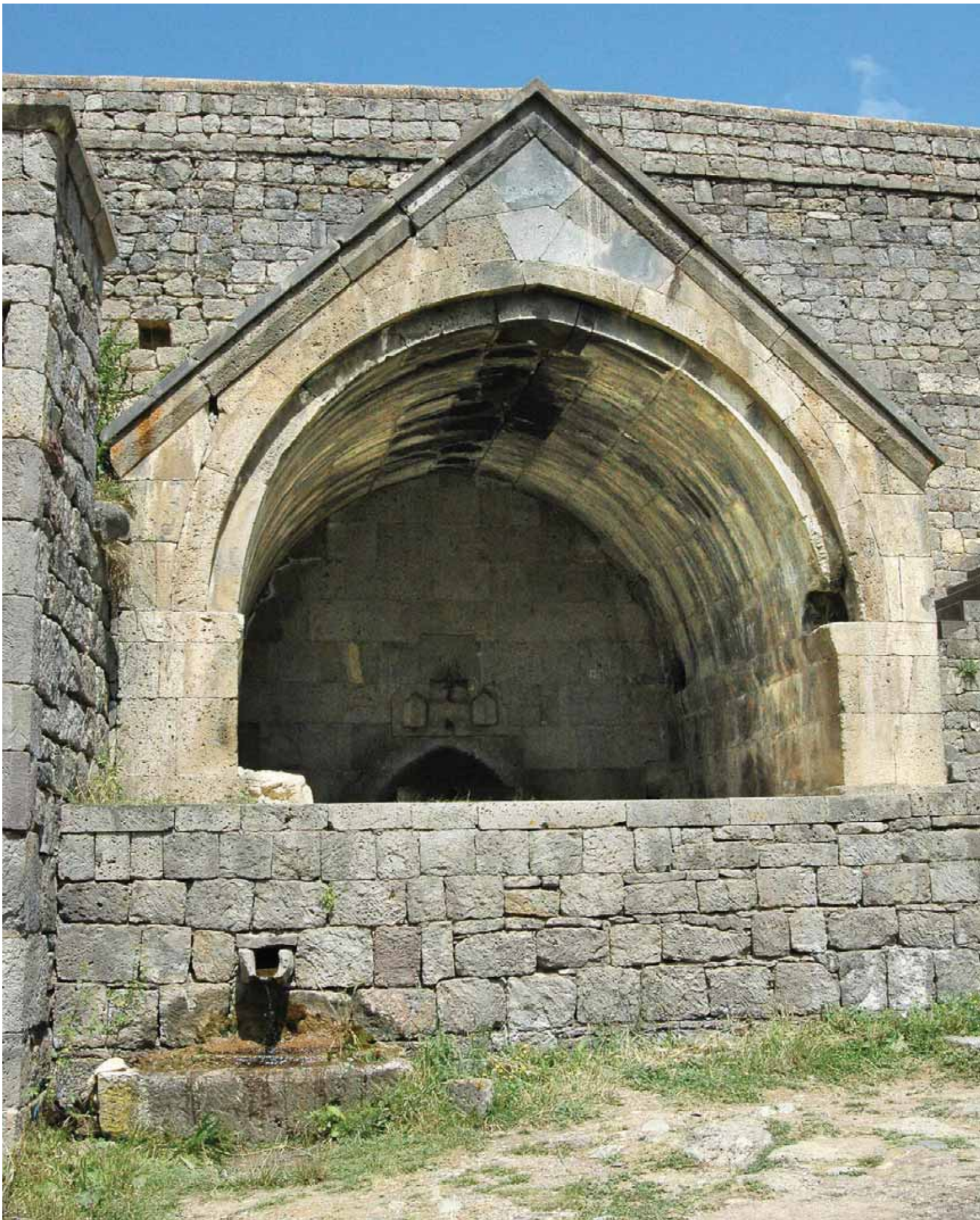
627. Աղբյուր Թեմրան գյուղում
(Քղի գավառ)

626. Родник в селе Ахпат, Ло-
рийская область

627. Родник в селе Темран, ок-
руг Кхи

626. A spring in Haghpat Village,
Lori Region

627. A spring in Temran Village,
Keghi District

628. Միջնադարյան աղբյուր Տաթևի վանքում (Սյունիքի մարզ)

628. Средневековый родник в монастыре Татев, Сюникская область

628. A medieval spring in Tatev Monastery, Siunik Region

▲ 629

▼ 630

▼ 631

629. Արբյուր, 1887-1888 թթ. (Թորթում գավառ)
 630. Արբյուր Քոլատակ գյուղում, 1902 թ.
 (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)

631. Արբյուր Մեծչեն գյուղի Պարինպիժ վան-
 քուն, 1857 թ. (Արցախ, Շուշիի շրջան)

629. Родник (1887-1888 гг.) в округе Тортум
 630. Родник (1902 г.) в селе Колатак,
 Мартакертский район, Арцах

631. Родник (1857 г.) в монастыре Паринпиз,
 село Мецшен, Шушинский район, Арцах

629. A spring (1887 to 1888) in Tortum District
 630. A spring (1902) in Kolatak Village, Martakert District, Artsakh

631. A spring (1857) in Parinpizh Monastery,
 Metzshen Village, Shushi District, Artsakh

▲ 632 ▼ 633

▲ 634 ▼ 635

▼ 636

632. Աղբյուր Վանք գյուղում, 1817 թ. (Այն գավառ)
 633-634. Աղբյուրի շինարարական արձանագրությունները
 635-636. Մուշեղկա գյուղի աղբյուրի կենդանափերպ գուռերը (Այն գավառ)
 637. Բազմակն աղբյուր Կարին քաղաքում
 638. Աղբյուր Թավադիր գյուղում (Թինար գավառ)
 639. Բազմակն աղբյուր Մատրասա գյուղում, 1865 թ. (Շամախի գավառ)
 640-641. Աղբյուր Շիփեք գյուղում, 1910 թ. (Թորթում գավառ)

632. Родник (1817 г.) в селе Ванк, округ Акн
 633-634. Строительные надписи того же родника
 635-636. Желоба родника в виде животных, село Мушегка, округ Акн
 637. Родник в городе Карин, имеющий несколько выходных отверстий, округ Карин
 638. Родник в селе Тавладир, округ Тимар
 639. Родник (1865 г.) в селе Матраса, имеющий несколько выходных отверстий, Шамахинский округ
 640-641. Родник (1910 г.) в селе Шипек, округ Тортум

632. A spring (1817) in Vank Village, Akn District
 633-634. The construction inscriptions of the same spring
 635-636. The animal-shaped troughs of a spring in Musheghka Village, Akn District
 637. A multi-outlet spring in Karin Town, Karin District
 638. A spring in Tavladir Village, Timar District
 639. A multi-outlet spring (1865) in Matrasa Village, Shamakhi District
 640-641. A spring (1910) in Shipek Village, Tortum District

▲ 637 ▼ 638 640 ▶

▼ 639 641 ▶

▲ 642 ▼ 643

642. Արբյուր Խալիլչավուշ գյուղում (Խնուս գավառ)
 643. Արբյուր Մրիպար գյուղում (Հարք գավառ)

642. Родник в селе Халильчавуш, округ Хнус
 643. Родник в селе Мрипар, округ Харк

642. A spring in Khalilchavush Village, Khnus District
 643. A spring in Mripar Village, Hark District

IX

ԲԱՂՆԻԶՆԵՐ

БАНИ

BATH-HOUSES

▲ 644

▲ 645

▼ 648

▲ 646

▼ 647

644-645. Բաղնիքների ավերակներ Անիում (Կարսի մարզ)
646-648. Բաղնիք Ամբերդ ամրոցում (Արագածոտնի մարզ)

644-645. Руины бань в Ани, Карсская область
646-648. Баня в крепости Амберд, область Арагацотн

644-645. Bath-house ruins in Ani, Kars Region
646-648. A bath-house in Amberd Castle, Aragatzotn Region

▲ 649 ▼ 650

▲ 651 ▼ 652

649-650. Ականաբերդի կիսավեր բաղնիքը
(Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
651-652. Բաղնիքի ավերակներ Սրանոցի
կամրջի մոտ (Տավուշի մարզ)

649-650. Полуразрушенная баня в
крепости Аканаберд, Марта-
кертский район, Арцах
651-652. Руины бани у моста Сраноца,
Тавушская область

649-650. The semi-ruined bath-house of
Akanaberд Castle, Martakert District,
Artsakh
651-652. Bath-house remnants near the
bridge of Sranots, Tavush Region

▲ 653 ▼ 654

- 653. Բաղնիքներ Մուշ քաղաքում (Մուշ գավառ)
- 654. Բաղնիք Տիգրանակերտում (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
- 655-658. Բաղնիք Լոռե քաղաքատեղիում (Լոռու մարզ)
- 659. Բաղնիք Հին Բալու քաղաքատեղիում (Բալու գավառ)

- 653. Бани в городе Муш, округ Муш
- 654. Баня в Тигранакерте, Мартакертский район, Арцах
- 655-658. Баня в городище Лоре, Лорийская область
- 659. Баня в городище Старый Балу, округ Балу

- 653. Bath-houses in Mush Town, Mush District
- 654. A bath-house in Tigranakert, Martakert District, Artsakh
- 655-658. A bath-house in Lore Town Site, Lori Region
- 659. A bath-house in Old Balu Town Site, Balu District

▲ 655 ▼ 656

▲ 657 ▼ 658

▼ 659

▲ 660 ▼ 661

▲ 663 ▼ 664

▼ 662

▼ 665

660-662. Բաղնիք Վանի Քաղաքամեջ թաղամասում (Վանի նահանգ)
663-665. Բաղնիք Քրի թաղաքում (Վարնո նահանգ)

660-662. Баня в квартале Кахакамедж города Ван, провинция Ван

663-665. Баня в городе Кхи, провинция Карин

660-662. A bath-house in Kaghakamej Quarter, Van City, Van Province
663-665. A bath-house in Keghi Town, Karin Province

ԿԱՍՈՒՐՁՆԵՐ
МОСТЫ
BRIDGES

▲ 666 ▼ 668 ▼ 669

▲ 667 ▼ 670

▼ 671 ▼ 672

666. Արաքս գետի վրա Քարավազի (Խուդափերին) բազմաթիշք հին կամուրջը տիեզերքից (Արցախ, Հադրուտի շրջան)
667. Կամուրջը հյուսիսից
668-670. Հատվածներ կամրջախելերից
671. Քարավազի բազմաթիշք նոր կամրջի տեսքը տիեզերքից
672. Նոր կամուրջը հյուսիսից

666. Вид из космоса старого многопролетного моста Караваз (Худалерин) через реку Аракс, Гадрутский район, Арцах
667. Вид моста с севера
668-670. Фрагменты опор моста
671. Вид из космоса нового многопролетного моста Караваз
672. Вид нового моста с севера

666. The older multi-span bridge of Karavaz (Khudaperin) over the river Arax, Hadrut District, Artsakh: a view from space
667. The same bridge from the north
668-670. Partial views of the bridge piers
671. The new multi-span bridge of Karavaz from space
672. The same bridge from the north

▲ 673 ▼ 674 ▼ 675

673-675. Անի. կամրջախեղեր Ախուրյան գետի վրա (Կարսի մարզ)

673-675. Bridge piers over the river Akhurian in Ani, Kars Region

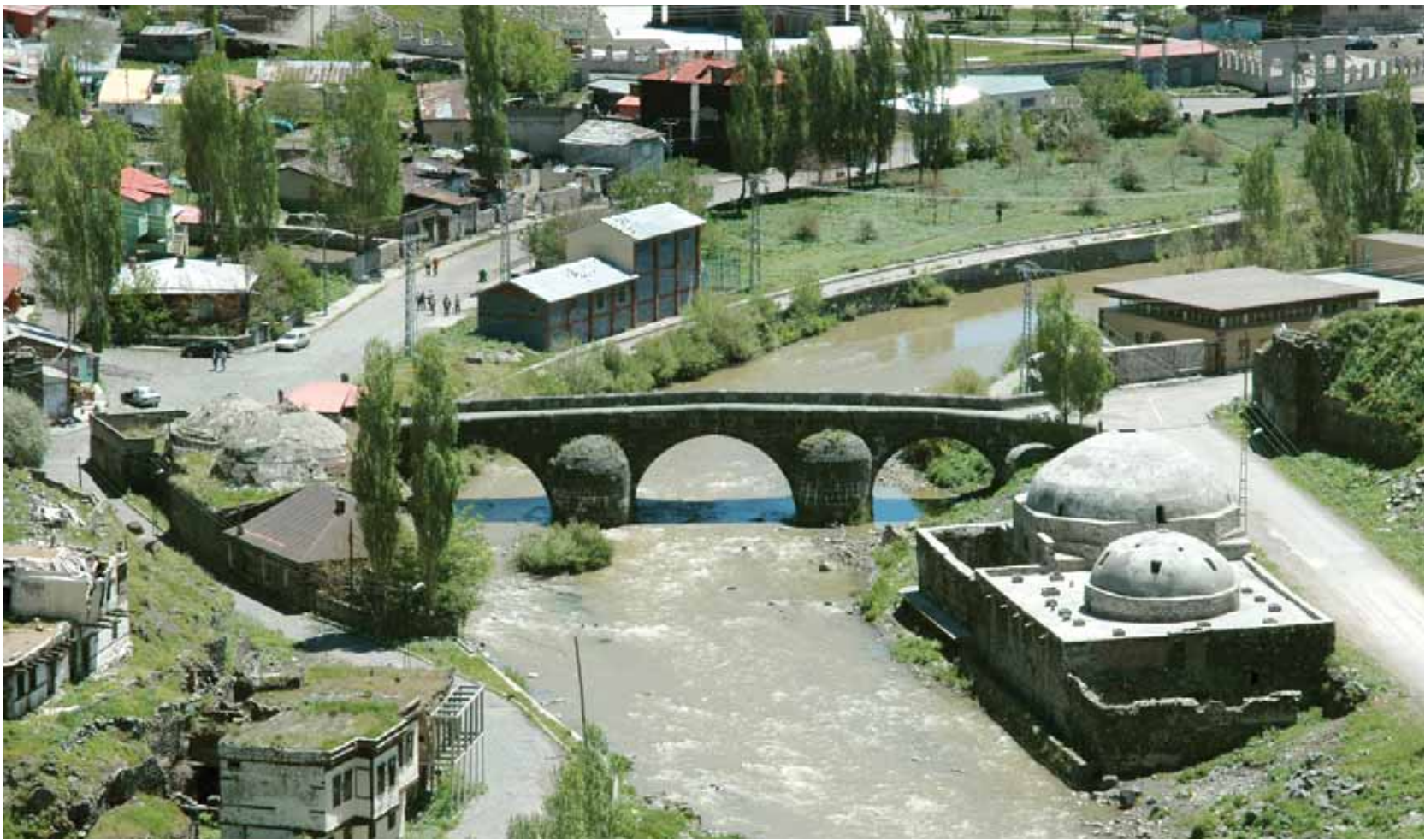
▲ 676 ▼ 677

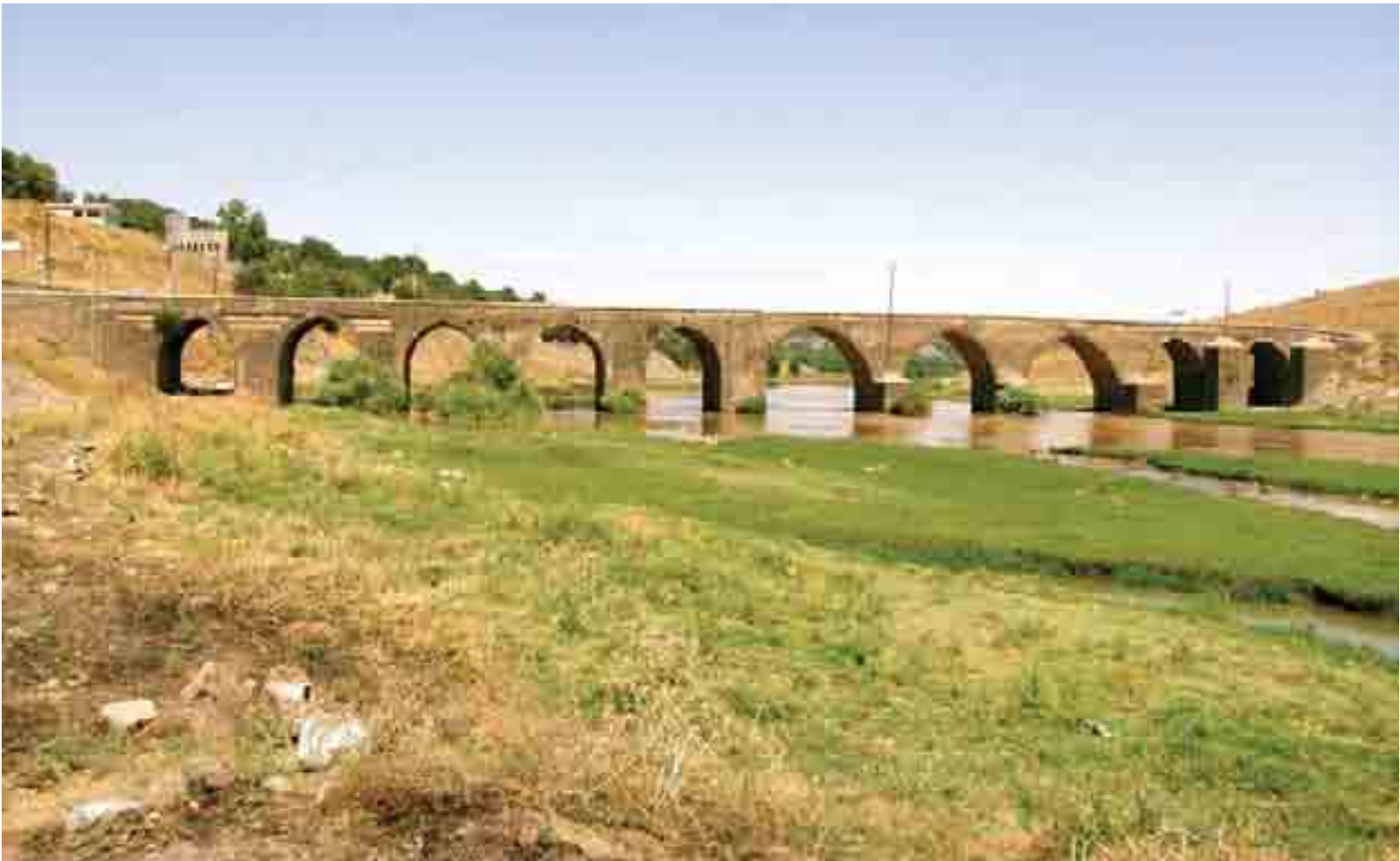
676. Վաղարշավանի բազմաթիռիչ կամուրջն Արաքս և Մուրց գետերի խառնուրդին կից (Վերին Բասեն գավառ)
 677. Սուլուխի կամուրջն Արածանի գետի վրա (Տարոն գավառ)

676. Многопролетный мост Вагаршавана вблизи места слияния рек Аракс и Мурц, округ Верхний Басен
 677. Мост Сулуха через реку Арацани, округ Тарон

676. The multi-span bridge of Vagharshavan near the junction of the rivers Arax and Murts, Upper Basen District
 677. The bridge of Sulukh over the river Aratzani, Taron District

▲ 678 ▼ 679

678. Կարսի կամուրջը համանուն գետի վրա
(Կարսի մարզ, Կարս քաղաք)
679. Ամիդի կամուրջը Տիգրիս գետի վրա
(Ղիարբեքիրի շրջան)

678. Карсский мост через одноименную реку,
город Карс, Карсская область
679. Мост Амида через реку Тигр, район
Диарбекира

678. The bridge of Kars across the river of the
same name, Kars Region
679. The bridge of Amid over the river Tigris,
Diarbekir District

▲ 680 ▼ 681

680-681. Բալուի բազմաթիշք կամուրջն Արածանի գետի վրա վերականգնումից առաջ և հետո (Բալու գավառ)
 682-683. Մակվի կամուրջը համանուն գետի վրա ներկայումս ոչնչացված ԺԴ դարի շինարարական արձանագրությամբ (Մակու գավառ)

680-681. Многопролетный мост Балу через реку Арацани до и после восстановления, округ Балу
 682-683. Мост Маку через одноименную реку и его строительная надпись XIV в. (ныне уничтожена), округ Маку

680-681. The multi-span bridge of Balu over the river Aratzani, Balu District, before and after its restoration
 682-683. The bridge of Maku over the river of the same name, Maku District, with its 14th-century construction inscription, which has not come down to our days

▲ 682 ▼ 683

▲ 684 ▼ 685

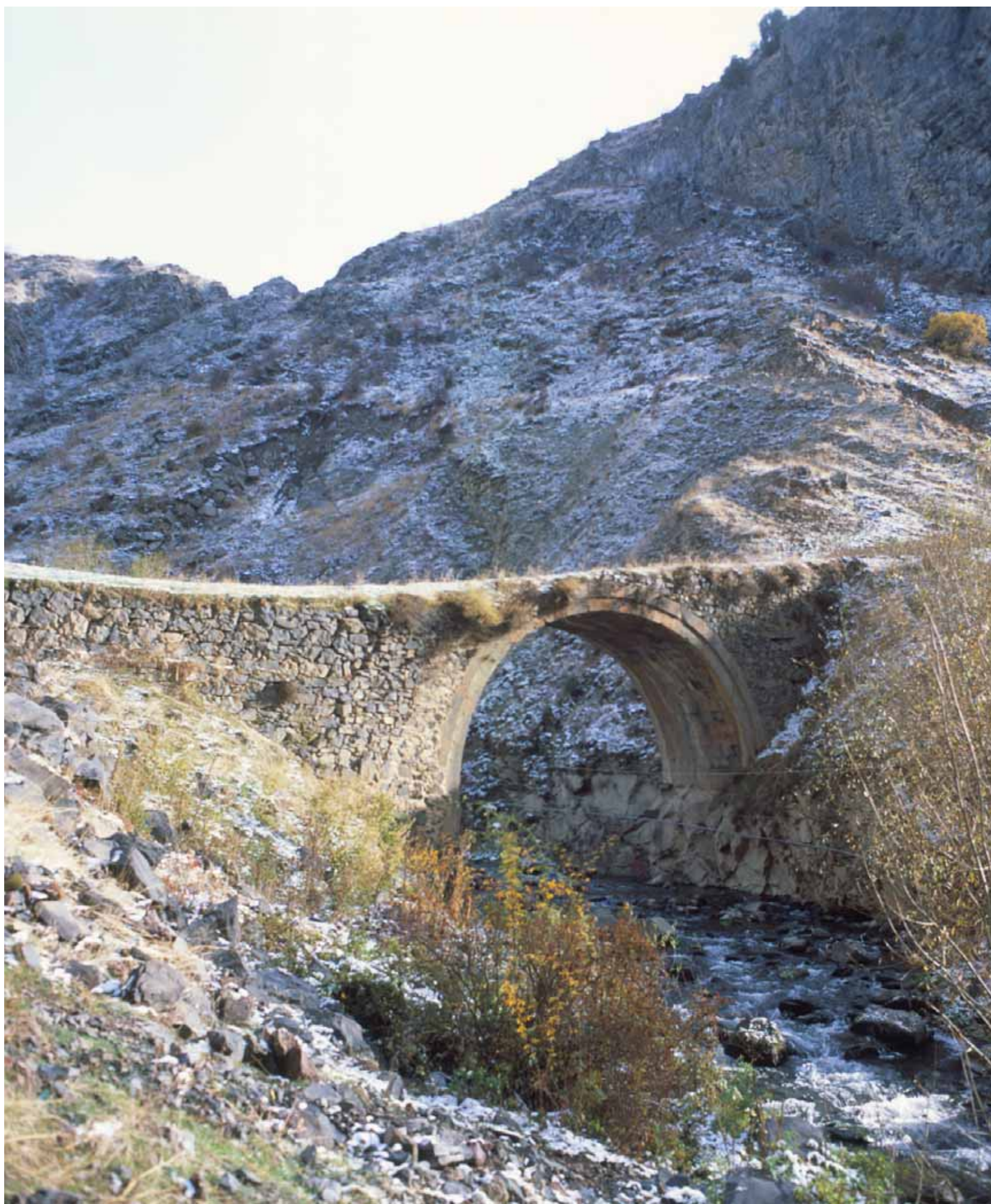

684. «խոլքետան» կամուրջը Տիգրիս գետի վրա՝ Սագ գյուղի մոտ (Շատախ գավառ)
 685. Կամուրջ Շատախ գյուղաքաղաքում՝ Սուրբտիկին գետի վրա, 1657 թ. (Շատախ գավառ)
 686. Ցրտնոտի կամուրջը Տրտու (Թարթար) գետի վրա, ԺԳ դար (Արցախ, Քարվաճառի շրջան)

684. Мост “Холкетан” через реку Тигр у села Саг, округ Шатах
 685. Мост (1657 г.) через реку Сурбтикин в поселке городского типа Шатах, округ Шатах
 686. Мост Цртнота (XIII в.) через реку Трту (Тартар), Карвачарский район, Арцах

684. Kholketan Bridge over the river Tigris near Sag Village, Shatakh District
 685. A bridge (1657) across the river Sourbtikin, Shatakh Village Town, Shatakh District
 686. The bridge of Tsertnot (13th cent.) over the river Trtu (Tartar), Karvajar District, Artsakh

687. Գառնու ձորի կամուրջը Գեղարդ (Գառնի) գետի վրա (Կոտայքի մարզ)
688. Հոնուտի կամրջի ընդհանուր տեսքը հյուսիսից (Արցախ, Շուշիի շրջան)
689-690. Կամուրջը հարավից

687. Мост через реку Гегард (Гарни) в Гарнийском ущелье, Котайкская область
688. Общий вид моста Онута с севера, Шушинский район, Арцах
689-690. Мост с юга

687. The bridge of the gorge of Garni over the river Geghard (Garni), Kotayk Region
688. The bridge of Honut, Shushi District, Artsakh, from the north
689-690. The same bridge from the south

▲ 688

▲ 689 ▼ 690

▲ 691 ▼ 692

691. Ջարվանեսի կամուրջը Տումաջրի վրա (Արցախ, Քաղրուքի շրջան)
 692. Ավետարանոցի կամուրջը (Արցախ, Ասկերանի շրջան)

691. Мост Джарванеса через реку Тумаджур, Гадрутский район, Арцах
 692. Мост Аветараноца, Аскеранский район, Арцах

691. Jarvanes Bridge across the river Tumajur, Hadrut District, Artsakh
 692. Avetaranots Bridge in Askeran District, Artsakh

▲ 693 ▼ 694

693-694. Տայիսի կամուրջն Իշխանազետի վրա
(Արցախ, Հադրութի շրջան, Մեծ Թաղք գյուղ)

693-694. Мост Таиса через реку
Ишханазет, село Большой Тахк,
Гадрутский район, Арцах

693-694. Tayis Bridge across the river Ishkhan,
Greater Taghk Village, Hadrut District, Artsakh

695. Լալազարի երկթռիչք կամուրջը Որոտան գետի վրա (Սյունիքի մարզ)

695. Двухпролетный мост Лалазара через реку Воротан, Сюникская область

695. The double-span bridge of Lalazar across the river Vorotan, Siunik Region

◀ 695

▲ 696

▼ 697

▼ 698

696-698. Հալիվորի կամուրջն Իշխանագետի վրա, 1835 թ. (Արցախ, Հադրուտի շրջան)

696-698. Мост Аливо́ра (1835 г.) через реку Ишханагет, Гадрутский район, Арцах

696-698. The bridge of Halivor (1835) across the river Ishkhan, Hadrut District, Artsakh

▲ 699 ▼ 700 ▼ 701

▲ 702 ▼ 703

699. Իգակուց կամուրջը Տումաջրի վրա (Արցախ, Հադրուտի շրջան, Տումի գյուղ)
 700. Յանցի կամուրջն Արթինաջրի վրա (Հյուսիսային Արցախ, Դաշկեսանի շրջան, Բանանց գյուղ)
 701. «Խռոված» կամուրջը Սև ջուր գետի չորացած հունի վրա (Արցախ, Շահումյանի շրջան, Վերիշեն գյուղ)
 702. Կարմիր կամուրջը Մոկաց ջրի վրա, 1595 թ. (Մոկա գավառ, Նորովանց գյուղ)
 703. Նույն կամուրջը 2000-ական թվականների սկզբին կատարված նորոգությունից հետո

699. Мост Игакуц через реку Тумаджур, село Туми, Гадрутский район, Арцах
 700. Мост Янца через реку Артинаджур, село Бананц, Дашкесанский район, Северный Арцах
 701. Мост “Хровац” (“Возмущенный”) через высохшее русло реки Сев джур, село Веришен, Шаумянский район, Арцах
 702. Мост Кармир (“Красный”, 1595 г.) через реку Мокац джур, село Норованц, округ Мокс
 703. Тот же мост после восстановления в начале 2000-ых годов

699. Igakuts Bridge across the river Tumajur, Tumi Village, Hadrut District, Artsakh
 700. Yants Bridge across the river Artinajur, Banants Village, Dashkesan District, Northern Artsakh
 701. Khrovatz (*Indignant*) Bridge over the dried up bed of the river Sev Jur, Verishen Village, Shahumian District, Artsakh
 702. Karmir (*Red*) Bridge (1595) across the river Mokats Jur, Norovants Village, Moks District
 703. The same bridge after the repairs carried out in the early 2000s

▲ 704 ▼ 705 ▼ 706

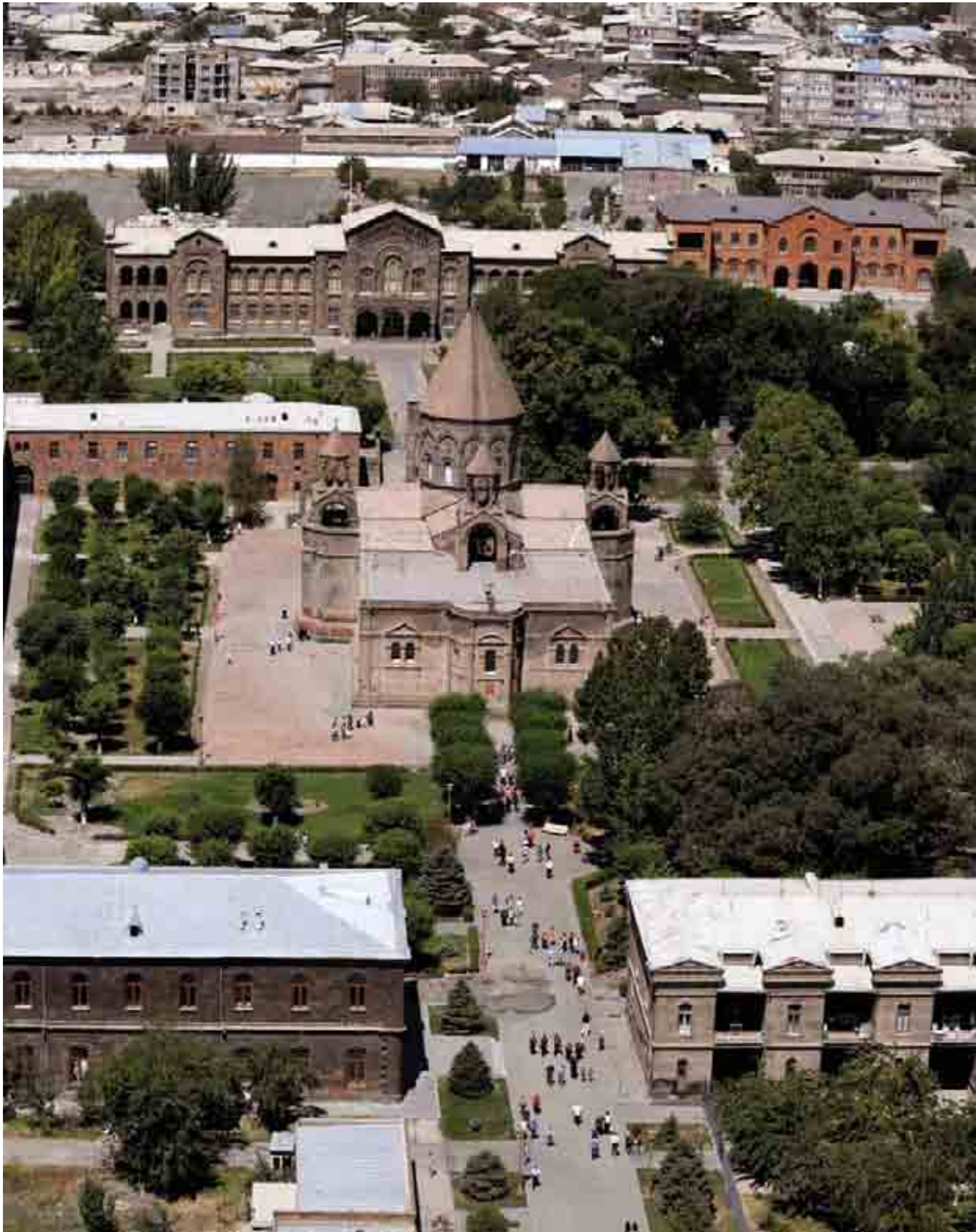

XI

ՎԱՆՔԵՐ, ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

МОНАСТЫРИ, ЦЕРКВИ

MONASTERIES, CHURCHES

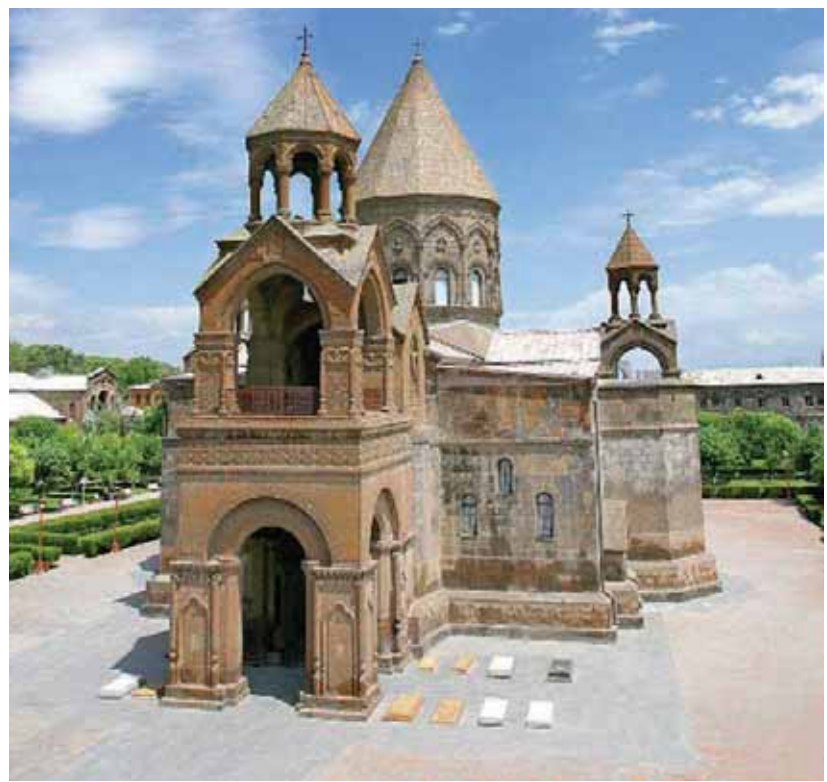
707. Էջմիածնի Մայր տաճարը (Դ-ժԷ դդ.)
արևելքից (Արմավիրի մարզ)

707. Общий вид Эчмиадзинского кафедрального собора (IV-XVII вв.) с востока,
Армавирская область

707. Echmiatzin Cathedral (4th to 17th cents.),
Armavir Region, from the east

▲ 708 ▼ 710 ▼ 709

708. Տաճարը հյուսիս-արևելքից
709. Տաճարը հարավ-արևմուտքից
710. Հատված բմբուլից

708. Кафедральный собор с северо-востока
709. Кафедральный собор с юго-запада
710. Фрагмент барабана

708. The cathedral from the north-east
709. The cathedral from the south-west
710. A partial view of the cathedral drum

▲ 711

▲ 712

▲ 713

▲ 714

▼ 715

711-712. Տիգրանակերտի բազիլիկ եկեղեցին, Ե-Ձ դդ. (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
713-714. Եկեղեցու որմնախոյակները
715. Եղվարդի բազիլիկ եկեղեցու (Ե-Ձ դդ.) մնացորդները (Կոտայքի մարզ)

711-712. Базилика Тигранакерта (V-VI вв.),
Мартакертский район, Арцах
713-714. Капители колонн базилики
715. Остатки Егвардской базилики (V-VI вв.),
Котайкская область

711-712. The basilica of Tigranakert (5th to 6th
cents.), Martakert District, Artsakh
713-714. The intramural capitals of the church
715. The remnants of the basilica of Yeghvard
(5th to 6th cents.), Kotayk Region

▲ 716 ▼ 717

▲ 718

▼ 723

▲ 719 ▼ 720

▲ 721 ▼ 722

▼ 724

716-722. Երերույքի բազիլիկ եկեղեցին,
Ե դար (Շիրակի մարզ)
723-724. Թանատի բազիլիկ եկեղեցին,
Ե դար (Սյունիքի մարզ)

716-722. Ереруйкская базилика (V в.),
Ширакская область
723-724. Танатская базилика (V в.),
Сюникская область

716-722. The basilica of Yereruik (5th cent.),
Shirak Region
723-724. The basilica of Tanat (5th cent.),
Siunik Region

▲ 725 ▼ 726

725-726. Դվինի կաթողիկէ եկեղեցու մնացորդները, Դ-Է դդ. (Արարատի մարզ)

725-726. Остатки Двинского кафедрального собора (IV-VII вв.), Араратская область

725-726. The remnants of Dvin Cathedral (4th to 7th cents.), Ararat Region

▲ 727 ▼ 728 ▼ 729

727-729. Ամարասի վանքը (Դ-ժԹ դդ.) հարավ-արևմուտքից, Սբ. Գրիգորիսի դամբարանը և նրա հիշատակին հետագայում կերտված տապանաքարը (Արցախ, Մարտունու շրջան)

727-729. Монастырский комплекс Амараса (IV-XIX вв.) с юго-запада. Усыпальница св. Григориса и надгробная плита, установленная позднее на его могиле, Мартунинский район, Арцах

727-729. The monastic complex of Amaras (4th to 19th cents.), Martuni District, Artsakh, from the south-west and St. Grigoris' vault with his tombstone

▲ 730 ▼ 731 ▼ 732

730. Չվարթնոցի տաճարի (Է դար) ավերակները հարավից (Արմավիրի մարզ)
 731. Հորինվածքը ուղղաթիռից
 732. Բուսաբանական դրվագ

730. Руины храма Звартноц (VII в.) с юга, Армавирская область
 731. Вид храма с вертолета
 732. Фрагмент растительного декора

730. The ruins of Zvartnots Cathedral (7th cent.), Armavir Region, from the south
 731. The cathedral composition as seen from helicopter
 732. A plant relief fragment

▲ 733 ▼ 734

733. Փագկաշեն եկեղեցու (ԺԱ դար) ավերակները (Կարսի մարզ, ԱՅԻ)
 734. Բանակի տաճարը (ԺԱ դար) արևելքից (Օլթի գավառ)

733. Руины церкви Гагикашен (XI в.), Ани, Карсская область
 734. Храм Банака (XI в.) с востока, Олтинский округ

733. The ruins of Gagkashen Church (11th cent.) in Ani, Kars Region
 734. Banak Cathedral (11th cent.), Olti District, from the east

▲ 735 ▼ 736 ▼ 737

735. Ծիծեռնավանքը (Ե-Չ դդ.) հյուսիս-արևելքից (Արցախ, Քաշաթաղի շրջան)
736-737. Վանքը հարավ-արևելքից նախքան վերականգնումը (լուս.՝ 1996 թ.) և վերականգնումից հետո (2008 թ.)

735. Общий вид монастыря Цицернаванк (V-VI вв.) с северо-востока, Кашатагский район, Арцах
736-737. Монастырь с юго-востока: до (фот. 1996 г.) и после восстановления (фот. 2008 г.)

735. Tzitzernavank Monastery (5th to 6th cents.), Kashatagh District, Artsakh, from the north-east
736-737. Tzitzernavank from the south-east before (photo 1996) and after its restoration (photo 2008)

▲ 738

▼ 739

▼ 740

738-740. Ծիրանավոր եռանավ բազիլիկ եկեղեցին, Ե-Ջ դդ. (Արագածոտնի մարզ, Աշտարակ քաղաք)

738-740. Трехнефная базилика Циранавор (V-VI вв.), город Аштарак, область Арагацотн

738-740. The tri-nave basilica of Tziranavor (5th to 6th cents.) in Ashtarak Town, Aragatzotn Region

▲ 741 ▼ 743

▲ 742 ▼ 744

18

▼ 745

741-742. Բայբուրդ գյուղատեղիի եկեղեցին (Ե-Ջ դդ.) հարավ-արևելքից և հյուսիս-արևելքից (խոսրովի արգելոց)
 743. Եկեղեցու ներքին տեսքը դեպի արևելք
 744. Որմնախոյակ եկեղեցու խորանի հյուսիսային անկյունում
 745. Հավասարաթև խաչաքանդակ խորանի կամարի կողպեքի քարին

741-742. Церковь (V-VI вв.) бывшего села Байбурд с юго-востока и северо-востока, Хосровский заповедник, Араратская область
 743. Интерьер церкви с видом на восток
 744. Капитель в северном углу алтарной апсиды
 745. Рельефный равноконечный крест на замковом камне арки алтарной апсиды

741-742. The church (5th to 6th cents.) of Bayburd Village Site in Khosrov Reserve, Ararat Region, as seen from the south-east and north-east
 743. An eastward view of the church interior
 744. A capital in the northern corner of the church sanctuary
 745. An equal-winged cross relief on the keystone of the apse arch

▲ 746 ▼ 748

▲ 747 ▼ 749

▼ 750

▼ 751

746-747. Գմբեթավոր դահլիճ հորինվածքով հայտնի չորս եկեղեցիներից հնագույնը՝ Պողոս-Պետրոս եկեղեցին (Ե-Ջ դդ.), հարավ-արևելքից (Արագածոտնի մարզ, Ջրաբեր գյուղ)

748-749. Եկեղեցու որմնախոյակներից

750-751. Դժմաշեն գյուղի գմբեթավոր դահլիճ հորինվածքով եկեղեցին (Է դար) հարավ-արևելքից և հարավից (Գեղարքունիքի մարզ)

746-747. Церковь Погос-Петрос (Петра и Павла, V-VI вв.)—самый ранний из известных четырех купольных залов, с юго-востока, село Джрабер, область Арагацотн

748-749. Примеры капителей церкви

750-751. Церковь (VII в.) в селе Ддмашен (тип—купольный зал) с юго-востока и юга, Гегаркуникская область

746-747. The oldest of the four specimens of the domed hall composition, the church of Sts. Pghos-Petros (*Peter & Paul*, 5th to 6th cents.), Jraber Village, Aragatzotn Region: views from the south-east

748-749. Intramural capitals from the church

750-751. Another specimen of the domed hall composition, the church (7th cent.) of Ddmashen Village, Gegharkunik Region: views from the south-east and south

▲ 752 ▼ 753

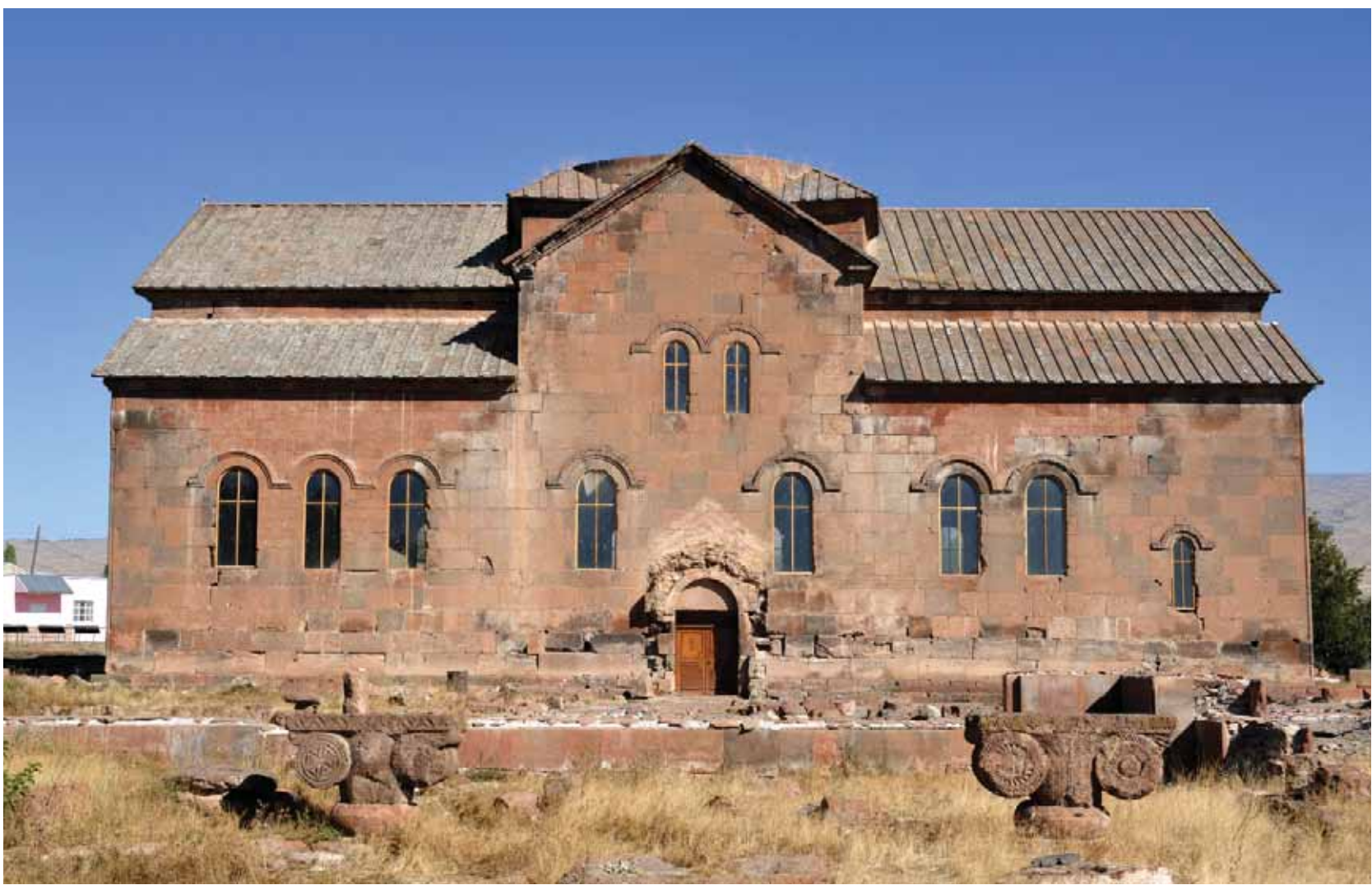
▼ 754 ▼ 755

752. Կաթողիկէ եկեղեցի, Զ-Է դդ. (Կոտայքի մարզ, Պտղմի գյուղ)
753-755. Դրվագներ եկեղեցու հյուսիսակողմյան քիվագոտուց և որմնախոյակներից

752. Кафедральный собор (VI-VII вв.), село Птгни, Котайкская область
753-755. Фрагменты северного карниза и капителей кафедрального собора

752. Peteghni Cathedral (6th to 7th cents.), Kotayk Region
753-755. Views of the northern cornice of the cathedral and its intramural capitals

▲ 756 ▼ 757

▲ 758 ▼ 759

756-759. Վարդիկե եկեղեցի, Է դար (Արագածոտնի մարզ, Արուճ գյուղ)

756-759. Кафедральный собор (VII в.), село Аруч, область Арагацотн

756-759. Aruj Cathedral (7th cent.), Aragatzotn Region

▲ 760 ▼ 761

▲ 762 ▼ 763

▼ 764

▼ 765

▲ 766 ▼ 767

Է դարի խաչածև-գմբեթավոր հորինվածքով եկեղեցիներ Արագածոտնի մարզում
 760. Կարմրավոր (Աշտարակ քաղաք)
 761. Սբ. Ստեփանոս (Կոշ գ.)
 762. Կամսարականների եկեղեցի (Թալին ք.)
 763. Լուսագյուղի եկեղեցի
 765. Արտաշավանի եկեղեցի
 764. Ոսկեպարի խաչածև-գմբեթավոր եկեղեցին, Է դար (Տավուշի մարզ)
 766. Տորմակադուրի բազիլիկ եկեղեցին (Է դար) հյուսիս-արևելքից (Լոռու մարզ)
 767. Ղորղանի խաչածև-գմբեթավոր եկեղեցին, Է դար (Սուրմալու գավառ)

Крестово-купольные церкви VII в. в области Арагацотн:
 760. Кармравор, город Аштарак
 761. Сурб Степанос (Св. Стефана), село Кош
 762. Церковь Камсараканов, город Талин
 763. Церковь села Лусагюх
 765. Церковь села Арташаван
 764. Крестово-купольная церковь (VII в.) села Воскепар, Тавушская область
 766. Базилика Тормакадура (VII в.) с северо-востока, Лорийская область
 767. Крестово-купольная церковь Хорхана (VII в.), округ Сурмалу

Domed Cruciform Churches (7th cent.) in Aragatzotn Region:
 760. Karmravor, Ashtarak Town
 761. St. Stepanos, Kosh Village
 762. The Kamsarakans' church, Talin Town
 763. The church of Lusagyugh Village
 765. The church of Artashavan Village
 764. The domed cruciform church (7th cent.) of Voskepar Village, Tavush Region
 766. The basilica of Tormakadur (7th cent.), Lori Region, from the north-east
 767. The domed cruciform church of Ghorghan (7th cent.), Surmalu District

▲ 768 ▼ 769 ▼ 770

768-770. Գորբանտի խաչաձև-գմբեթավոր հորինվածքով եկեղեցին (Է դար) հարավ-արևելքից, հարավից և ներքուստ (Լոռու մարզ)
 771. Սբ. Հռիփսիմեն եկեղեցին (Է դար) հյուսիս-արևմուտքից (Վաղարշապատ ք.)
 772-774. Ավան-Հռիփսիմեատիպ եկեղեցիների մախորինակ համարվող Ավանի հայ քաղկեդոնական տաճարը, Զ դար (Երևան ք.)

768-770. Крестово-купольная церковь Дорбанта (VII в.) с юго-востока и юга; вид на купол и своды, Лорийская область
 771. Церковь Сурб Рипсимэ (Св. Рипсимии, VII в.) с северо-запада, город Вагаршапат, Армавирская область
 772-774. Армянская халкидонитская церковь Авана (VI в.), считающаяся прототипом церквей типа Аван-Рипсимэ, город Ереван

768-770. The domed cruciform church of Dorbant (7th cent.), Lori Region, from the south-east and south; a view into its dome and vaults
 771. St. Hripsime Church (7th cent.), Vagharshapat City, Armavir Region, from the north-west
 772-774. The Armenian Chalcedonian cathedral (6th cent.) of Avan Quarter, Yerevan City, the prototype of churches of the Avan-Hripsime type

▲ 771 ▼ 772 ▼ 773

▼ 774

▲ 775 ▼ 777

775-776. Օխտը դռն վանքի (Ե-Ձ դդ.) գլխավոր եկեղեցու ներքին տեսքը դեպի հյուսիս և հյուսիս-արևելք (Արցախ, Հադրութի շրջան)

777. Եկեղեցին հարավ-արևելքից

778. Հյուսիսարևելակողմի 3/4 խորշի որմնախոյակներ

775-776. Интерьер главной церкви монастыря Охты Дрне ("Имеющий семь дверей", V-VI вв.) с видом на север и северо-восток, Гадрутский район, Арцах

777. Церковь с юго-востока

778. Капители северо-восточной ниши (3/4 круга)

775-776. The interior of the main church of Okhte Drne Monastery (5th to 6th cents.), Hadrut District, Artsakh, towards the north and north-east

777. The church from the south-east

778. The set-in-wall capitals of the north-eastern 3/4 niche of the church

▲ 776 ▼ 778

▲ 779 ▼ 780

▲ 781 ▼ 783

▲ 782 ▼ 784

▼ 785

▼ 786

779-780. Սյունի վանքը կամ Սբ. Հովհաննես եկեղեցին (Է դար) հյուսիս-արևմուտքից և ներքուստ (Սյունիքի մարզ, Սիսիան ք.)
781-786. Դրվագներ Սբ. Հովհաննես եկեղեցու արտաքին և ներքին հարդարանքի տարրերից

779-780. Монастырь Сюни (VII в.) или церковь Сурб Ованнес (Св. Иоанна Предтечи) с северо-запада и ее интерьер, город Сисиан, Сюникская область
781-786. Фрагменты внешнего и внутреннего убранства церкви

779-780. Siuni Monastery or St. Hovhannes Church (7th cent.), Sisian Town, Siunik Region, from the north-west and inwardly
781-786. Views of the outer and inner decoration of the church

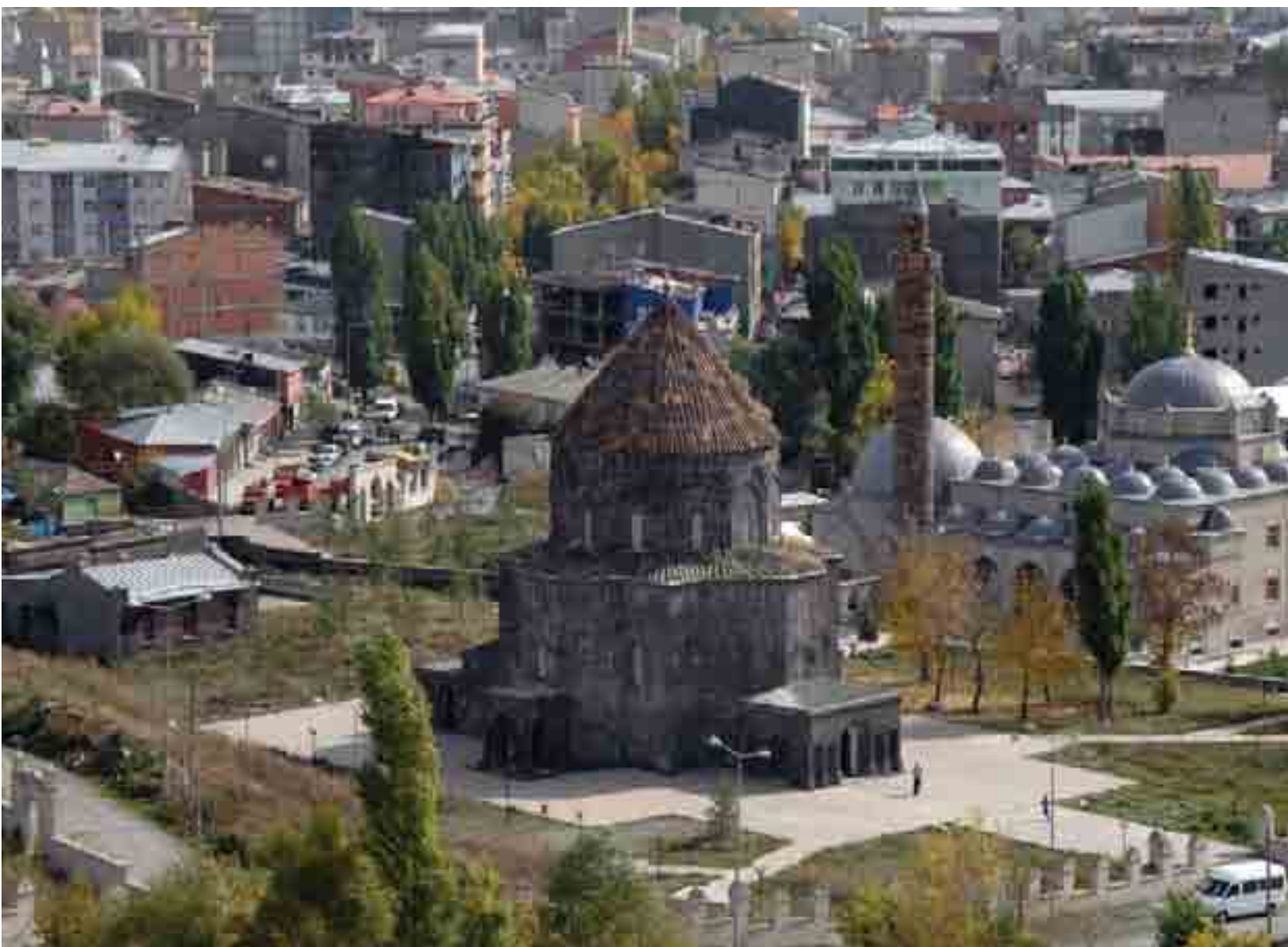
▲ 787 ▼ 788 ▼ 789

787-789. Մաստարայի Ար. Հովհաննես եկեղեցին (Է դար) հարավից, հատված քիվագոտուց և ներքին տեսքը դեպի հյուսիս (Արագածոտնի մարզ, Մաստարա գյուղ)

787-789. Церковь Сурб Ованнес (Св. Иоанна Предтечи, VII в.) Мастары с юга; фрагмент карниза; интерьер церкви с видом на север, село Мастара, область Арагацотн

787-789. St. Hovhannes Church (7th cent.), Mastara Village, Aragatzotn Region, from the south; a partial view of its cornice and its interior towards the north

▲ 790

▼ 791

▼ 792

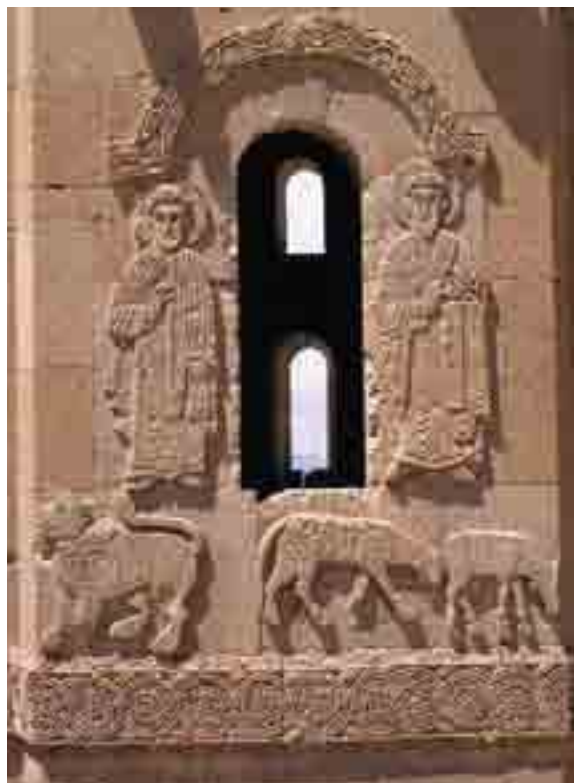
790-792. Մաստարայի Ար. Հովհաննես եկեղեցու հորինվածքը կրկնած Կարսի Ար. Առաքելոց եկեղեցին (ժ դար) հյուսիսարևմուտքից, հատված ներքին ծավալներից և քննուկի պատկերաքանդակներից մեկը (Կարսի մարզ, Կարս քաղաք)

790-792. Церковь Сурб Аракеоц (Св. Апостолов, X в.) Карса, повторяющая композицию церкви Мастары, с северо-запада; интерьер с видом на купол; одно из скульптурных изображений на барабане церкви, город Карс, Карсская область

790-792. Sourb Arakelots (Holy Apostles') Church (10th cent.) of Kars, Kars Region, built after the composition of Mastara's St. Hovhannes: the church from the north-west; its interior with the dome and one of its tambour reliefs

▲ 793 ▼ 794 ▼ 795

793. Աղթամարի Սր. Խաչ վանքը (ժ դար) հյուսիս-արևմուտքից (Վանի նահանգ)
 794. Պատկերաքանդակներ Սր. Խաչ եկեղեցու արևելյան ճակատին
 795. Հատված Սր. Խաչ եկեղեցուց
 796-801. Պատկերազոտիներ և պատկերաքանդակներ եկեղեցու որմերին

793. Монастырь Сурб Хач (Св. Креста, X в.) на острове Ахтамар с северо-запада, Ванская область
 794. Рельефы на восточном фасаде церкви
 795. Фрагмент церкви
 796-801. Фрагменты “виноградного” пояса и скульптурные изображения на стенах церкви

793. Sourb Khach (*Holy Cross*) Monastery (10th cent.) of Aghtamar, Van Province, from the north-west
 794. Reliefs on the eastern facade of Sourb Khach Church
 795. A partial view of the church
 796-801. Sculptural bands and reliefs on the walls of the church

▲ 796 ▼ 797 ▼ 798

▼ 799

▼ 800

▼ 801

◀ 802

▼ 803

▲ 804

▼ 805

▼ 806

802-806. Աղթամարի Սր. Խաչ վանքի եկեղեցու ներքին տեսքը և դրվագներ որմնանկարներից

802-806. Интерьер церкви Сурб Хач на острове Ахтамар и фрагменты ее росписей

802-806. The interior of the church of Aghtamar's Sourb Khach (*Holy Cross*) Monastery and its frescoes

▲ 807 ▼ 808

807-808. «Գմբեթ» եկեղեցին (ժ դար) հարավարևմուտքից և հյուսիսից (Վարսի մարզ, Գյումբեթ գյուղ)
 809-815. Եկեղեցու ներքին ծավալները և հարդարանքի ակնառու տարրերը
 816-817. Տեսարաններ «Գմբեթ» եկեղեցուց

807-808. Церковь “Гмбет” (“Купол”, X в.) с юго-запада и севера, село Гюмбет, Карс-ская область
 809-815. Внутренние объемы церкви и примечательные элементы ее декора
 816-817. Виды на интерьер церкви

807-808. Gmbet (*Dome*) Church (10th cent.), Gyumbet Village, Kars Region, from the south-west and north
 809-815. The church interior and the most remarkable pieces of its embellishment
 816-817. Views into the church

▼ 809

▲ 810

▲ 812

▼ 813

▼ 814

▼ 815

▲ 818

▼ 819

▼ 820

821 ►

818. Անիի Մայր տաճարը (ԺԱ դար) հյուսիս-արևելքից (Կարսի մարզ)
819-821. Հատվածներ Մայր տաճարի ներքին ծավալներից

818. Кафедральный собор Ани (XI в.) с северо-востока, Карсская область
819-821. Интерьер кафедрального собора: восточная сторона и купол

818. Ani Cathedral (11th cent.), Kars Region, from the north-east
819-821. The cathedral interior towards the east and a view into its dome

▲ 822 ▼ 823 ▼ 824

822. Խժկոնքի վանքը (Է-ԺԳ դդ.) հարավ-արևմուտքից (Վարսի մարզ)
 823-824. Խժկոնքի Սբ. Սարգիս եկեղեցին (ԺԱ դար) արևելքից և հատված ներքին ծավալներից
 825-826. Խժկոնքի վանական համալիրը Ի դարի սկզբին և 2000 թ.

822. Монастырский комплекс Хцконка (VII-XIII вв.) с юго-запада, Карсская область
 823-824. Церковь Сурб Саркис (Св. Сергия, XI в.) Хцконка с востока; вид на купол и своды
 825-826. Монастырский комплекс Хцконка в начале XX в. и в 2000 г.

822. Khetzkonk Monastery (7th to 13th cents.), Kars Region, from the south-west
 823-824. St. Sargis Church (11th cent.) of Khetzkonk from the east; a view into its dome and its vaults
 825-826. The monastic complex of Khetzkonk in the early 20th century and in 2000

▲ 825

▼ 826

▲ 827 ▼ 828 ▼ 829

▼ 830

827. Հռոռոմոսի վանքի (Ժ-ԺԳ դդ.) ստորին հուշարձանախումբն արևելքից (Կարսի մարզ)
 828. Վանական համալիրի Սբ. Գևորգ եկեղեցու ներքին տեսքը դեպի արևելք
 829. Հռոռոմոսի վանքը հյուսիսից
 830. Վանքի Սբ. Մինաս և Սբ. Գևորգ եկեղեցիները հարավ-արևմուտքից
 831-833. Գավիթներ և տապանատուն վանքի վերին հուշարձանախմբում

827. Монастырь Оромоса (X-XIII вв.): нижний ансамбль с востока, Карсская область
 828. Интерьер монастырской церкви Сурб Геворг (Св. Георгия): вид на восток
 829. Общий вид монастырского комплекса с севера
 830. Монастырские церкви Сурб Минас (Св. Минаса) и Сурб Геворг с юго-запада
 831-833. Монастырь Оромоса: притворы и усыпальница верхнего ансамбля

827. The lower monument cluster of Horomos Monastery (10th to 13th cents.), Kars Region, from the east
 828. An eastward view of the interior of St. Gevorg Church of the monastic complex
 829. Horomos Monastery from the north
 830. St. Minas and St. Gevorg Churches of the monastery from the south-west
 831-833. Narthexes and a burial chamber in the upper monument cluster of the monastery

▲ 831

▲ 832

▼ 833

▲ 834 ▼ 838

▲ 835 ▼ 839

834. Գավթի ու բանդիստ կենտրոնական ծածկի ներքին տեսքը
835-837. Մանրամասներ գավթի ծածկերից
838. Սբ. Մինաս եկեղեցու արևելյան ճակատից բացված լուսամուտը

834. Внутренний вид центрального восьмигранного шатра притвора верхнего ансамбля монастыря Оромоса
835-837. Детали перекрытий того же притвора
838. Восточное окно церкви Сурб Минас

834. A view into the central octahedral roof of one of the narthexes in the upper monument cluster of Horomos
835-837. Details of different parts of the same narthex roof
838. The eastern window of St. Minas Church

▲ 836

▼ 840

▲ 837

▼ 841

839-840. Գավթի ու բանիստ կենտրոնական ծածկի քանդակազարդ նիստերը
841. Սբ. Գևորգ եկեղեցու արևմտյան ծակատից բացված լուսամուտը

839-840. Рельефные плиты центрального восьмигранного шатра притвора
841. Западное окно церкви Сурб Геворг

839-840. The sculptured facets of the central octahedral roof of one of the narthexes in the upper monument cluster of Horomos
841. The western window of St. Gevorg Church

▲ 842

▲ 843

▼ 844

842. Տայլարի եկեղեցին (ԺԱ դար) տիեզերքից (Վարսի մարզ)
 843. Եկեղեցու ստվերն Ախուրյանի ձորի հանդիպակաց լանջին
 844. Հայկաձորի (ԺԱ դար) և Տայլարի եկեղեցիներն Ախուրյանի ձախ և աջ ափերին
 845. Ախուրյան գետը և Տայլարի եկեղեցին
 846. Եկեղեցին հյուսիս-արևելքից
 847. Եկեղեցու գմբեթը ներքուստ

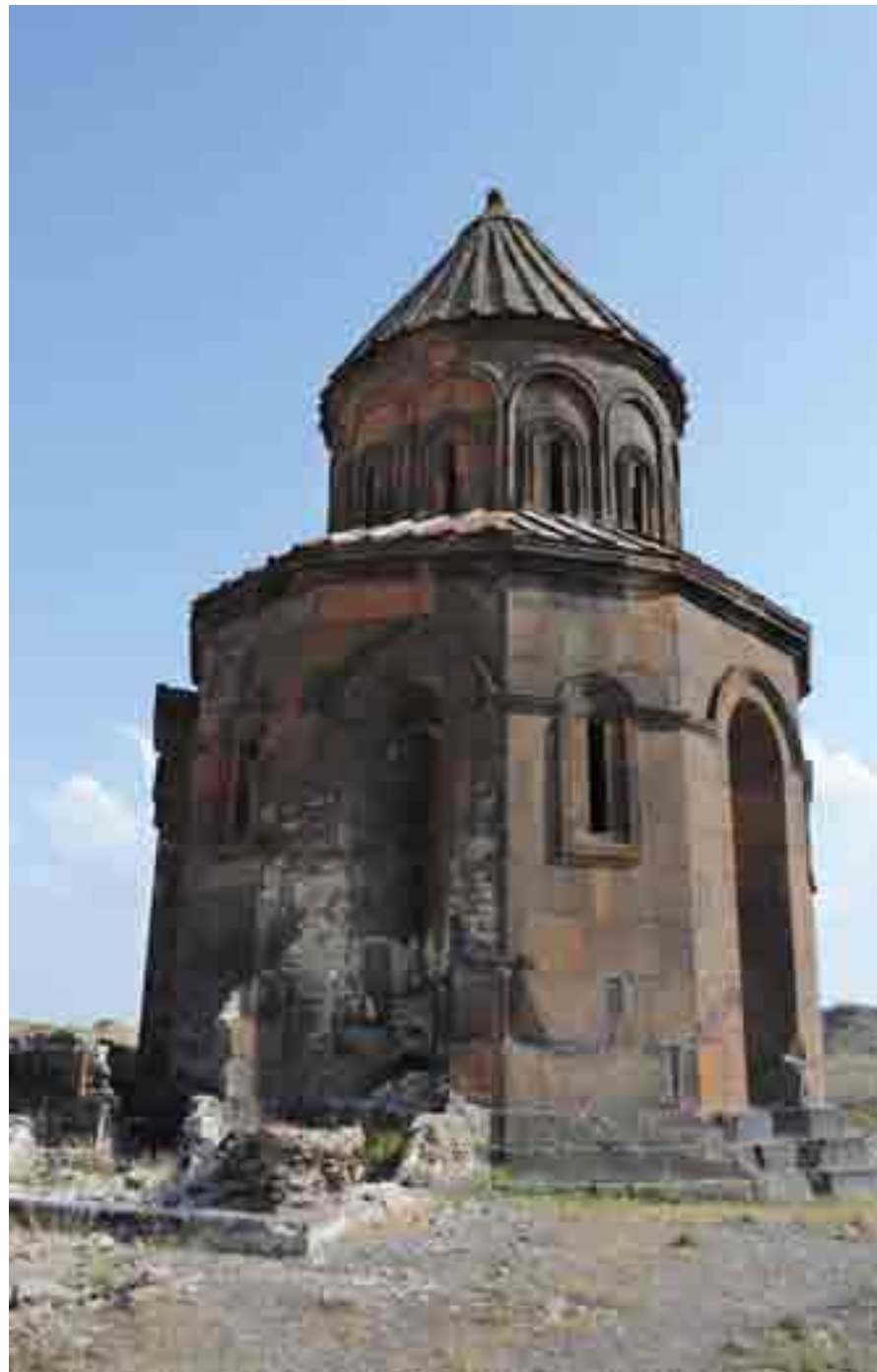
842. Вид церкви Тайлара (XI в.) из космоса, Карсская область
 843. Тень от церкви на противоположном склоне ущелья реки Ахурян
 844. Церкви Айкадзора (XI в.) и Тайлара на левом и правом берегах реки Ахурян
 845. Река Ахурян и церковь Тайлара
 846. Вид церкви с северо-востока
 847. Вид на купол церкви изнутри

842. Taylar Church (11th cent.), Kars Region, from space
 843. The church shadow on the opposite slope of the gorge of the river Akhurian
 844. Haykadzor (11th cent.) and Taylar Churches respectively on the left and right banks of the river Akhurian
 845. The river Akhurian and Taylar Church
 846. The same church from the north-east
 847. A view into the church dome

▲ 845 ▼ 846 ▼ 847

▲ 848 ▼ 850

▲ 849 ▼ 851

848-849. Արուղամրենց Սր. Գրիգոր եկեղեցին, ԺԱ դար (Կարսի մարզ, Անի)
 850. Առաքելոց եկեղեցին (ԺԱ դար) հարավ-արևմուտքից (Շիրակի մարզ, Պենզաշեն ավան)
 851. Հոգեվանքը (ԺԱ դար) հարավ-արևմուտքից (Շիրակի մարզ, Սառնաղբյուր գյուղ)

848-849. Церковь Абухамренц Сурб Григор (Св. Григория, XI в.), Ани, Карсская область
 850. Церковь Сурб Аракеоц (Св. Апостолов, XI в.) с юго-запада, поселок Пемзашен, Ширакская область
 851. Монастырь Огеванк (XI в.) с юго-запада, село Сарнахбюр, Ширакская область

848-849. Abughamrents St. Grigor Church (11th cent.), Ani, Kars Region
 850. Arakelots (Apostles') Church (11th cent.), Pempashen Township, Shirak Region, from the south-west
 851. Hoge Hank Monastery (11th cent.), Sarnaghbyur Village, Shirak Region, from the south-west

▲ 852 ▼ 853

852. Մարմաշենի վանական համալիրը (ԺԱ-ԺԳ դդ.) հարավ-արևելքից (Շիրակի մարզ, Մարմաշեն գյուղ)

853. Բագարանի վեցախորան եկեղեցին, Է դար (Արմավիրի մարզ, Բագարան գյուղ)

852. Монастырский комплекс Мармашена (XI-XIII вв.) с юго-востока, село Мармашен, Ширакская область

853. Шестиконховая церковь Багарана (VII в.), село Багаран, Армавирская область

852. Marmashen Monastery (11th to 13th cents.), Shirak Region: a view from the south-east

853. The six-apse church of Bagaran (7th cent.), Armavir Region

▲ 854 ▼ 855

854-857. Կարմիր վանքը (ԺԳ դար) Անիից հյուսիս՝ Ախուրյան գետի աջ ափին (Կարսի մարզ)

▲ 856 ▼ 857

854-857. Монастырь Кармир (“Красный”, XIII в.) на правом берегу реки Ахурян, к северу от Ани, Карсская область

854-857. Karmir (*Red*) Monastery (13th cent.) on the right bank of the river Akhurian, north of Ani, Kars Region

▲ 858 ▼ 859

▲ 860 ▼ 861

▼ 862

858-862. Բեխենց կամ Կուսանաց վանքը (ԺԳ դար) Ախուրյան գետի աջ ափին (Կարսի մարզ, ԱՆԻ)

858-862. Девичий монастырь или монастырь Бехенц (XIII в.) на правом берегу реки Ахурян, Ани, Карсская область

858-862. Bekhents (Kusanats, Virgins') Convent (13th cent.) on the right bank of the river Akhurian, Ani, Kars Region

▲ 864 ▼ 865

▲ 866 ▼ 867

▼ 868

864-868. Սրբ. Հովհաննես եկեղեցին (ժ դ.) և մանրամասներ հարդարանքից (Արագածոտնի մարզ, Բյուրական գյուղ)
 869. Հայրավանքը, Թ-ժ դդ. (Գեղարքունիքի մարզ)
 870. Սևանի վանքը, Թ-ժ դդ. (Գեղարքունիքի մարզ)

864-868. Церковь Сурб Ованнес (Св. Иоанна Предтечи, X в.) и детали ее декора, село Бюракан, область Арагацотн
 869. Монастырь Айраванк, (IX-X вв.), Гегаркуникская область
 870. Севанский монастырь (IX-X вв.), Гегаркуникская область

864-868. St. Hovhannes Church (10th cent.), Byurakan Village, Aragatzotn Region, and details of its decoration
 869. Hayravank Monastery (9th to 10th cents.), Gegharkunik Region
 870. Sevan Monastery (9th to 10th cents.), Gegharkunik Region

▲ 869 ▼ 870

▲ 871 ▼ 872 ▼ 873

871. Բոլորաձև վեցխորան եկեղեցի (Թ-ժ դդ.)
Գյավրենջի գյուղում (Ղերջան գավառ)
872. Եկեղեցու հարավային մուտքի բարավորը
873. Քանդակային հորինվածք «Դանիելն
առյուծների գրուն»
874. Իշխան եկեղեցին (Թ-ժ դդ.) հարավից
(Օլթի գավառ)
875. Ներքին տեսքը դեպի հյուսիս
876. Եկեղեցու խորանի սյունակամարաշարը

871. Круглая шестиконховая церковь (IX-X вв.)
в селе Гявренджи, округ Держан
872. Тимпан южного входа церкви
873. Рельефная композиция "Даниил во рту
львином"
874. Церковь Ишхан (IX-X вв.) с юга, Олтин-
ский округ
875. Интерьер церкви: вид на север
876. Аркада алтарной апсиды церкви

871. A circular six-apse church (9th to 10th
cents.) in Gyavrenji Village, Derjan District
872. The southern entrance tympanum of the
church
873. A relief composition showing Daniel in the
lions' den
874. Ishkhan Church (9th to 10th cents.), Olti
District, from the south
875. A northward view of the church interior
876. The arcade of the church sanctuary

▲ 874

▲ 875

▼ 876

▲ 877 ▼ 878

▲ 879 ▼ 880

877-880. Ռաբաթի վանքը, Ժ-ԺԱ դդ. (Արդվինի մարզ, Նորշեն գյուղ)

877-880. Монастырь Рабата (X-XI вв.), село Норшен, Ардвинская область

877-880. Rabat Monastery (10th to 11th cents.), Norshen Village, Ardvin Region

▲ 881 ▼ 882

▲ 883 ▼ 884

881-884. Եղեգնամոր եկեղեցին,
Ժ-ժԱ դդ. (Կարսի մարզ,
Կաղզվան գավառ)

881-884. Церковь Егегнамор (X-
XI вв.), округ Кагызван,
Карсская область

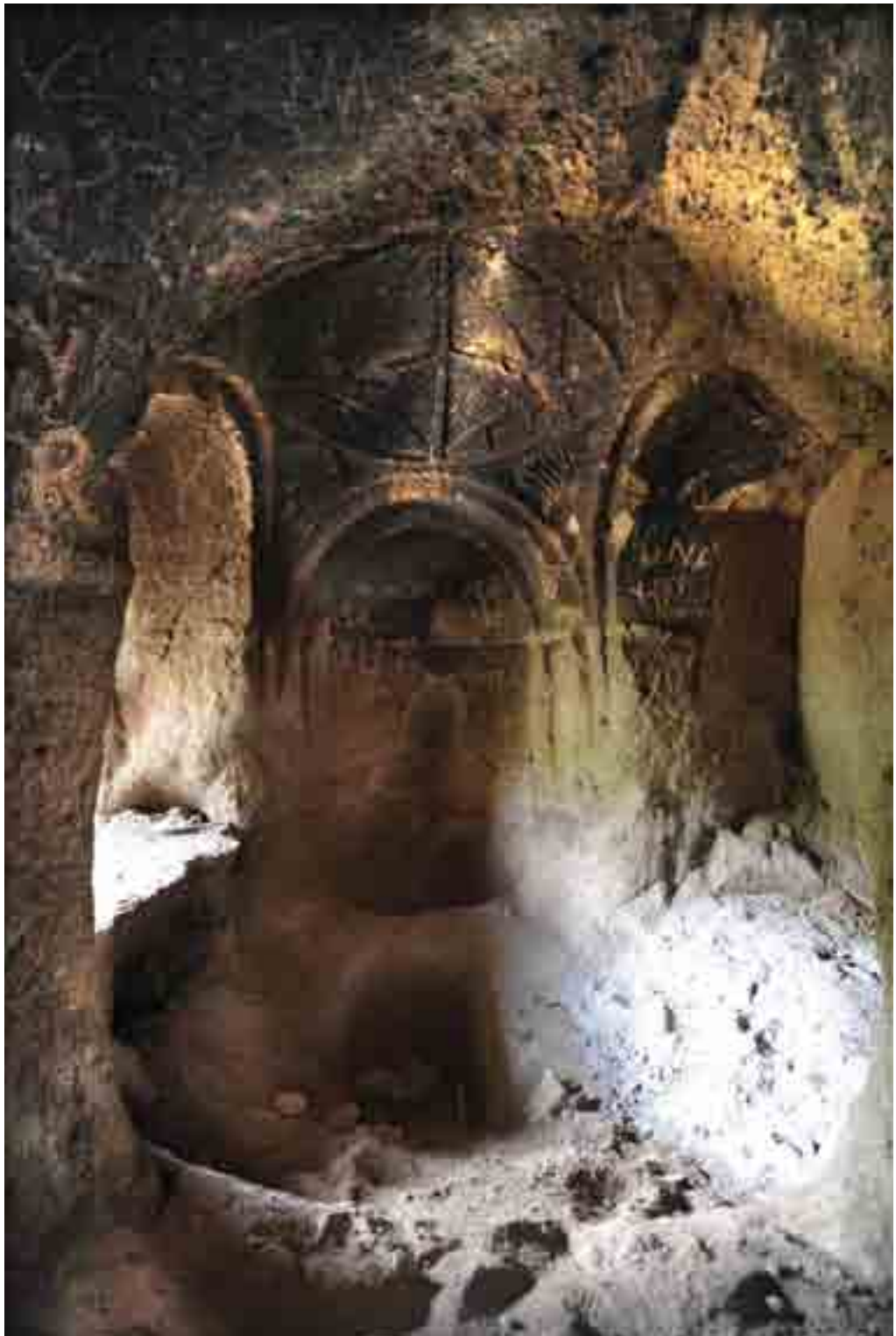
881-884. Yeghegnamor Church
(10th to 11th cents.),
Kaghzvan District, Kars
Region

▲ 885

▲ 886 ▼ 887

885-886. Ժայռը, որի մեջ փորված է խաչաձև քառախորան գմբեթավոր եկեղեցի, Թ-ժ դդ. (Կարսի մարզ, Մաղարաջըղ գյուղ)

887. Եկեղեցու ներքին տեսքը դեպի արևմուտք

885-886. Скала, внутри которой выдолблена крестово-купольная церковь-тетраконх (IX-X вв.), село Магараджык, Карсская область

887. Интерьер церкви: вид на запад

885-886. A rock inside which a domed cruciform church (9th to 10th cents.) of four apses is cut, Magharajegh Village, Kars Region

887. A westward view of the church interior

▲ 888 ▼ 889

888-889. Հատվածներ
վիճափոր եկեղեցու
ներքին ծավալներից

888-889. Внутренние
объемы скальной
церкви

888-889. Partial views of
the interior of the same
cut-in-rock church

890-892. Թրին վանքը, Թ-ժ դդ.
(Կարսի մարզ, Սարիղամիշից
10 կմ հարավ)

893-894. Տեսարաններ վանական
համալիրի կենտրոնական կա-
ռույցի՝ ութխորան վիմափոր
եկեղեցու ներքին ծավալներից

890-892. Монастырский комплекс
Трин (IX-X вв.) в 10 км к югу
от Сарикамиша, Карсская
область

893-894. Внутренние объемы вось-
миконховой скальной церк-
ви—центрального сооружения
монастырского комплекса

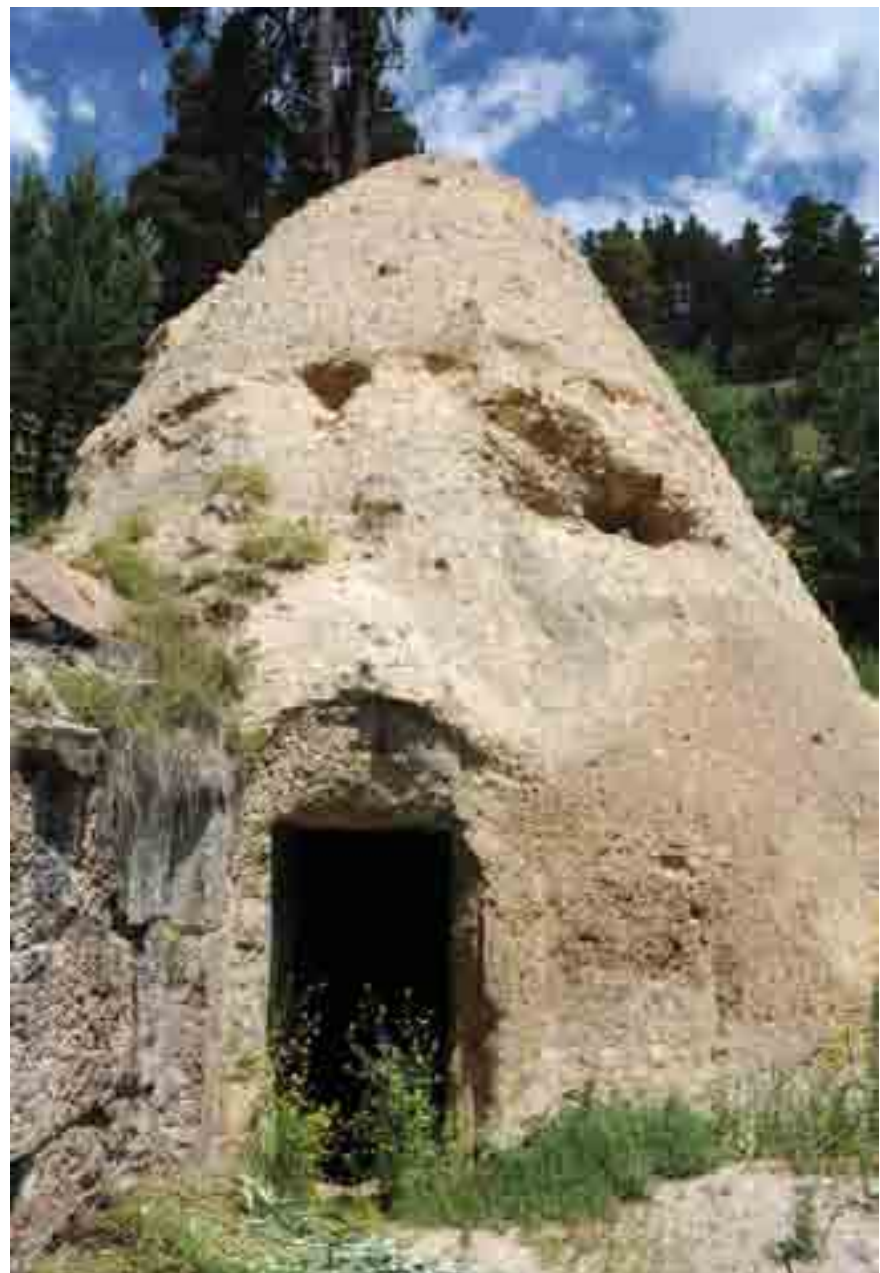
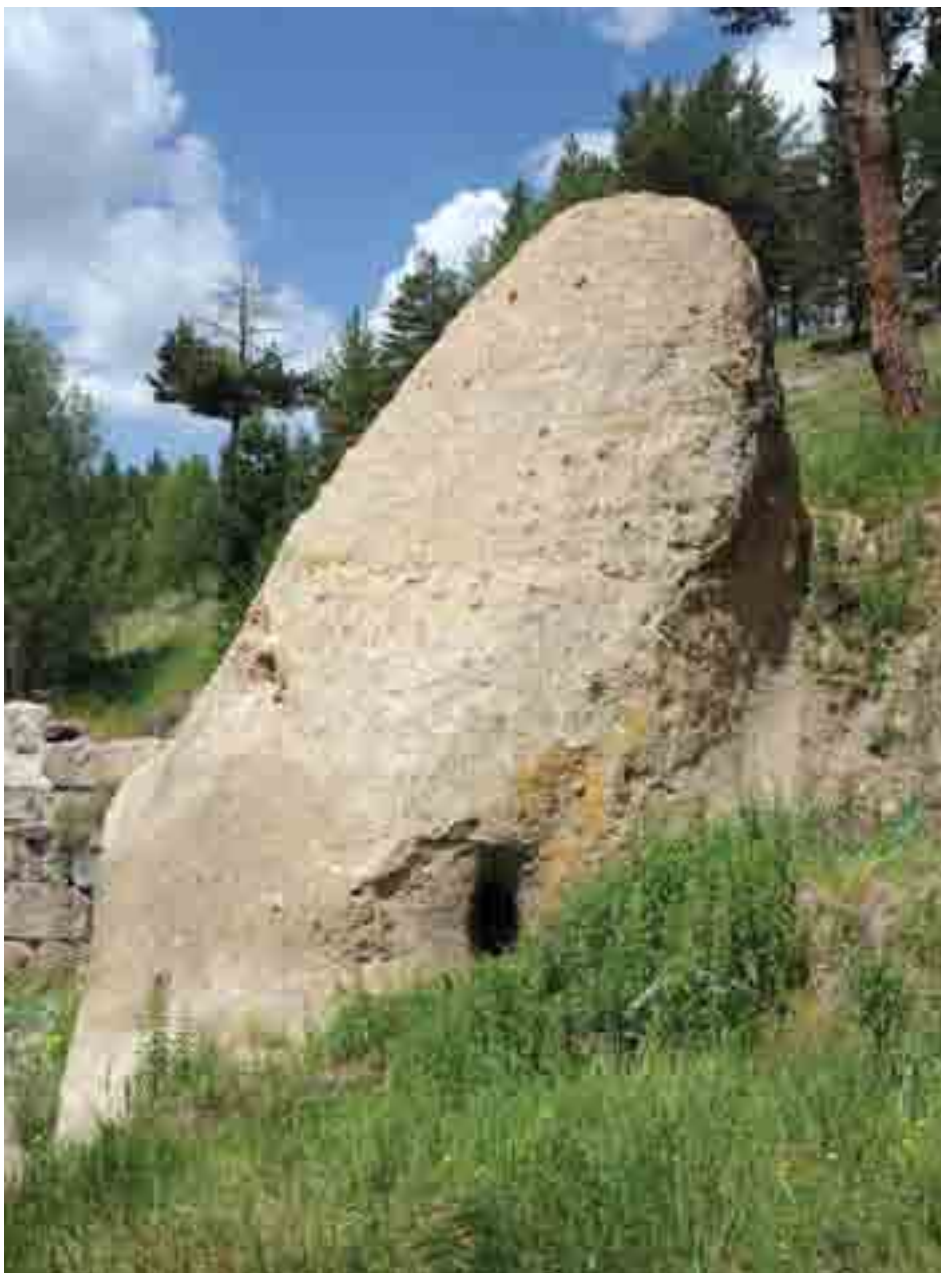
890-892. Trin Monastery (9th to
10th cents.) located 10 km
south of Sarighamish, Kars
Region

893-894. Partial views of the interi-
or of the main monastic build-
ing, a rock-cut church of eight
apses

▲ 890 ▼ 891

▼ 892

▲ 893 ▼ 894

895-897. ժայռը, որի մեջ փորված է դամբարան-եկեղեցի, Թ-ժ դդ. (Կարսի մարզ, Բոզկալե գյուղ)

898-900. Տեսարաններ դամբարան-եկեղեցու ներքին ծավալներից

895-897. Скала, внутри которой выдолблена усыпальница-церковь (IX-X вв.), село Бозкале, Карсская область

898-900. Внутренние объемы церкви

895-897. A rock inside which a church-sepulchre (9th to 10th cents.) is cut, Bozkale Village, Kars Region

898-900. Partial views of the interior of the same church-sepulchre

▲ 895 ▼ 896 ▼ 897

▲ 898

▲ 899 ▼ 900

▲ 901 ▼ 902 ▼ 903

▲ 904

▲ 905

▼ 906

901-902. Ժայռը, որի մեջ փորված է եկեղեցի, Թ-Ժ դդ. (Կարսի մարզ, Կաղզվան գավառ, Քերս գյուղ)
903-906. Տեսարաններ եկեղեցու ներքին ծավալներից

901-902. Скала, внутри которой выдолблена церковь (IX-X вв.), село Керс, округ Кагызван, Карсская область
903-906. Внутренние объемы церкви

901-902. A rock inside which a church (9th to 10th cents.) is cut, Kers Village, Kaghzvan District, Kars Region
903-906. Partial views of the church interior

▲ 907 ▼ 908

▲ 909 ▼ 910

907-908. Ար. Գրիգոր Նարեկացուն վերագրվող վիմափոր եռահարկ համալիրը, ժժԱ դդ. (Ոստան գավառ, Նարեկ գյուղ)
909-910. Հատվածներ կացարաններից

907-908. Трехъярусный скальный комплекс-скит (X-XI вв.), где, по преданию, жил св. Григор Нарекаци, село Нарек, округ Востан
909-910. Жилища внутри комплекса

907-908. A rock-cut three-tier complex (10th to 11th cents.) considered to be St. Grigor Narekatsi's hermitage, Narek Village, Vostan District
909-910. Views of the complex abodes

▲ 911 ▼ 912

▲ 913 ▼ 914

▲ 915 ▼ 916

911-916. Ծառաքարի վիմափոր վանական համալիրը, 952 թ. (Կարսի մարզ, Կաղզվան գավառ, Պրուտ գյուղ)

911-916. Скальный монастырский комплекс Царакара (952 г.), село Прут, округ Кагызван, Карсская область

911-916. The rock-cut monastic complex of Tzarakar (952), Prut Village, Kaghzvan District, Kars Region

▲ 917 ▼ 918 ▼ 919

917-919. Սրբ. Մարիամ Աստվածածին վիճափոր վանական համալիրը, Ժ-ժԱ դդ. (Ներքին Բասեն գավառ, Մժնկերտ գյուղ)

917-919. Скальный монастырский комплекс Сурб Мариам Аствацацин (Пресв. Богородицы, X-XI вв.), село Мжнкерт, округ Нижний Басен

917-919. The cut-in-rock monastic complex of Sourb Mariam Astvatzazin (*St. Mary the Holy Virgin*, 10th to 11th cents.), Mezhenkert Village, Lower Basen District

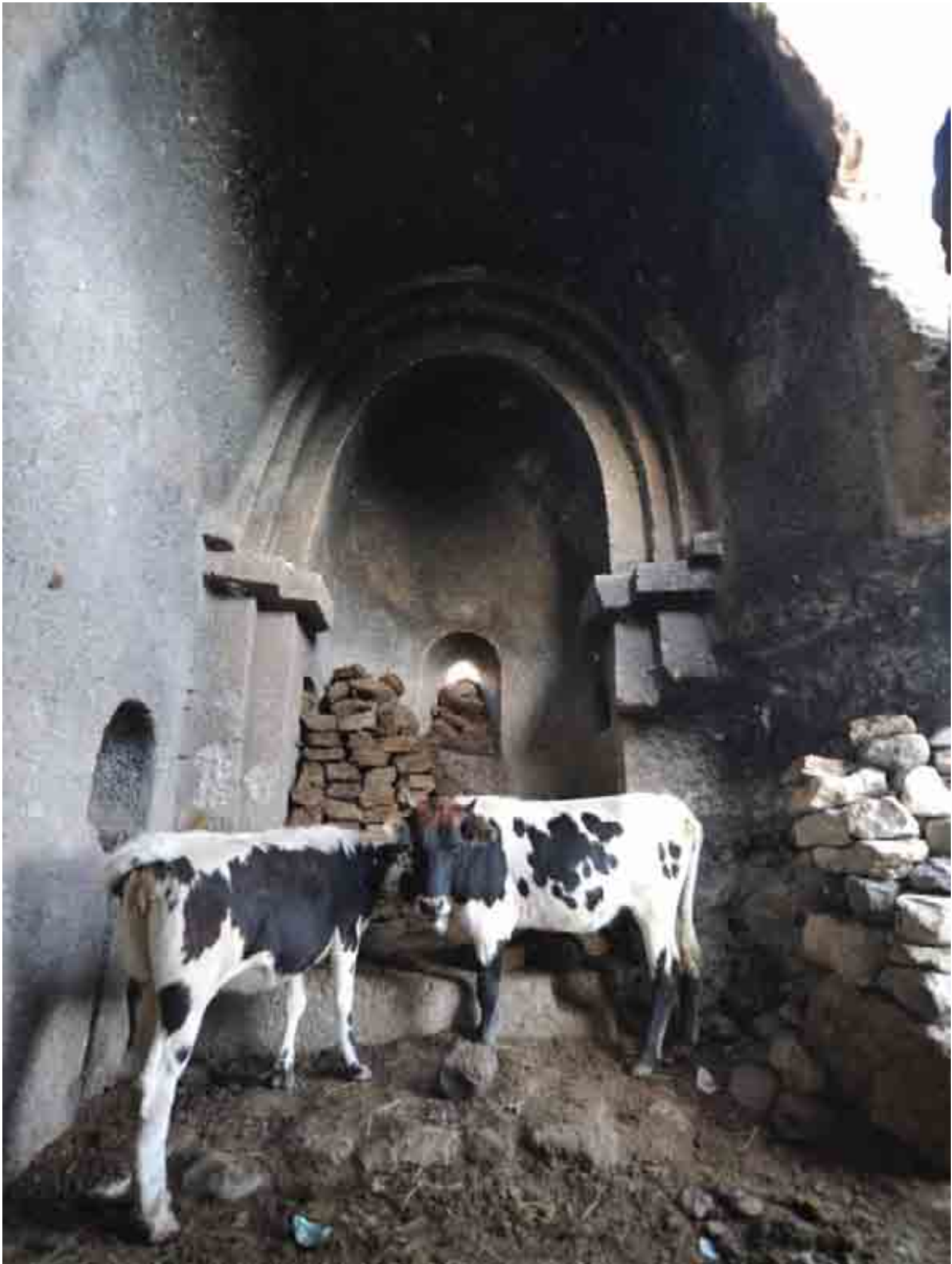
▲ 920 ▼ 921

920-921. Մժնկերտի վիճափոր եկեղեցիներից մեկը, Ժ-ժԱ դդ. (Ներքին Բասեն գավառ)

920-921. Одна из скальных церквей (X-XI вв.) села Мжнкерт, округ Нижний Басен

920-921. One of the rock-cut churches (10th to 11th cents.) of Mezhenkert Village, Lower Basen District

922. Վիմափոր եկեղեցի Մժնկերտ գյուղում

922. Скальная церковь в селе Мжнкерт

922. A cut-in-rock church in Mezhenkert Village

◀ 922

▲ 923 ▼ 924

▼ 925

923-925. Չինափոր եկեղեցի և ճամբուրներ (ԺԲ-ԺԳ դդ.) Խոսրովի արգելոցում (Արարատի մարզ)

923-925. Скальная церковь и часовни (XII-XIII вв.) в Хосровском заповеднике, Араратская область

923-925. A cut-in-rock church and chapels (12th to 13th cents.) in Khosrov Reserve, Ararat Region

▲ 926 ▼ 927

926-927. Վիճափոր վանական համալիր (Ժ-ԺԳ դդ.) Սաղալ գյուղի մոտ (Մալու գավառ)

926-927. Скальный монастырский комплекс (X-XIII вв.) у села Садал, округ Маку

926-927. A rock-cut monastic complex (10th to 13th cents.) near Sadal Village, Maku District

▲ 928 ▼ 929 ▼ 930

928. Շուրջ 50 վիճափոր կացարաններով և երեք եկեղեցիներով (մեկը՝ հայ քաղկեդոնական, երկուսը՝ հայ առաքելական) միջնադարյան ավան (Ժ-ԺԳ դդ.) Կուր գետի ձախ ափին՝ Նաքալաքև գյուղից 4 կմ հարավ (Արդահան գավառ)

929. Վիճափոր կացարաններից մեկը

930. Հայ առաքելական վիճափոր եկեղեցիներից մեկի ներքին տեսքը դեպի արևելք

928. Средневековый скальный поселок (X-XIII вв.) с 50-ю жилищами и тремя церквями (одна— армяно-халкидонитская, две— армяно-григорианские) на левом берегу реки Кура, в 4 км к югу от села Накалакев, Ардаганский округ

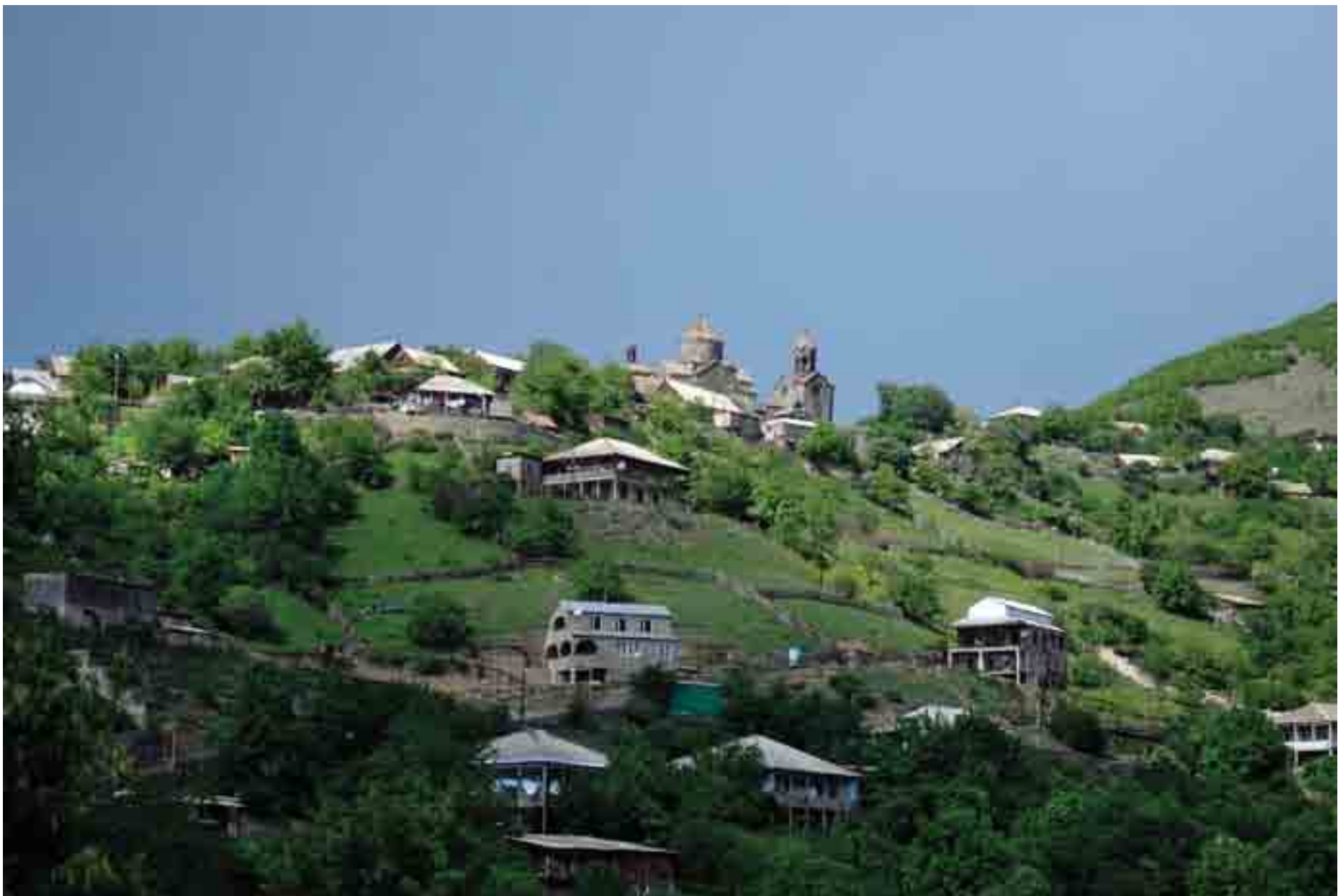
929. Одно из скальных жилищ

930. Интерьер одной из скальных армяно-григорианских церквей: вид на восток

928. A medieval township (10th to 13th cents.) retaining over 50 rock-cut abodes and three churches, one of them Armenian Chalcedonian and the other two Armenian Apostolic: located on the left bank of the river Kur, 4 km south of Nakalakev Village, Ardahan District

929. One of the rock dwellings of the township

930. An eastward view of the interior of one of the rock-cut Armenian Apostolic churches of the township

▲ 931 ▼ 932

931-932. Հաղպատի վանական համալիրը, Թ-ԺԳ դդ. (Lori մարզ)

933-937. Դրվագներ համալիրից

931-932. Ахпатский монастырский комплекс (IX-XIII вв.), Лорийская область

933-937. Виды на монастырский комплекс и его фрагменты

931-932. The monastic complex of Haghpat (9th to 13th cents.), Lori Region

933-937. Partial views of the complex and fragments from the monastery

▲ 933

▲ 935

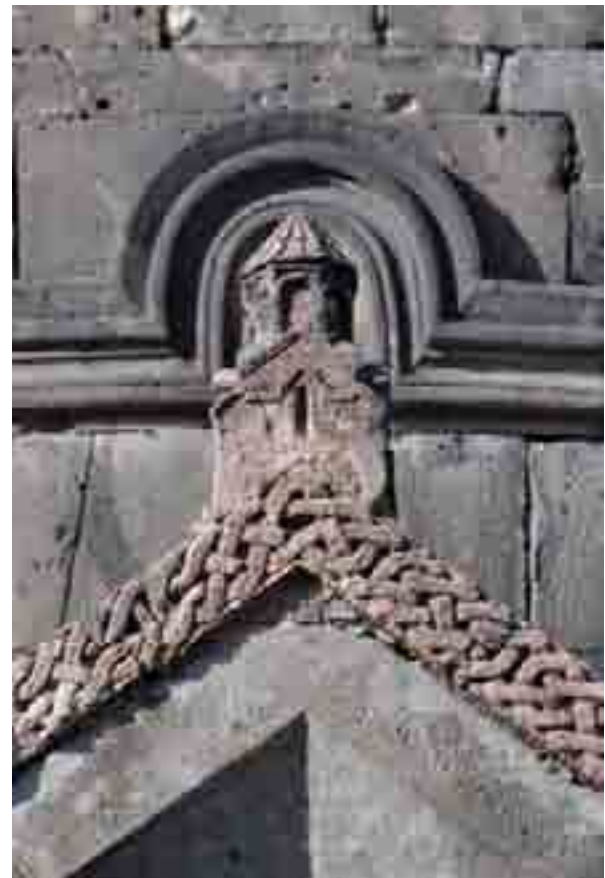

▼ 934

▼ 936

▼ 937

938-939. Հառիճի վանական համալիրը (ԷժՊ դդ.) արևմուտքից և հատված գավթի ներքին ծավալներից (Շիրակի մարզ)

938-939. Монастырский комплекс Арича (VII-XIII вв.) с запада; вид на перекрытия притвора, Ширакская область

938-939. The monastic complex of Harij (7th to 13th cents.), Shirak Region: a view from the west and parts of its narthex ceiling

▲ 938 ▼ 939

940. Քառասնից մանկանց
եկեղեցին (ժԳ դար) Դսեղ
գյուղի մոտ (Լոռու մարզ)

941. Բարձրաքաշ Ար. Գրիգոր
վանքը (ժԳ դար) Դսեղ
գյուղի մոտ (Լոռու մարզ)

940. Церковь Карасниц Ман-
канц ("Сорока Отроков",
XIII в.) у села Дсех, Лорий-
ская область

941. Монастырь Бардзракаш
Сурб Григор (Св. Григория,
XIII в.) у села Дсех, Ло-
рийская область

940. Karasnits Mankants
Church (13th cent.), Dsegh
Village, Lori Region

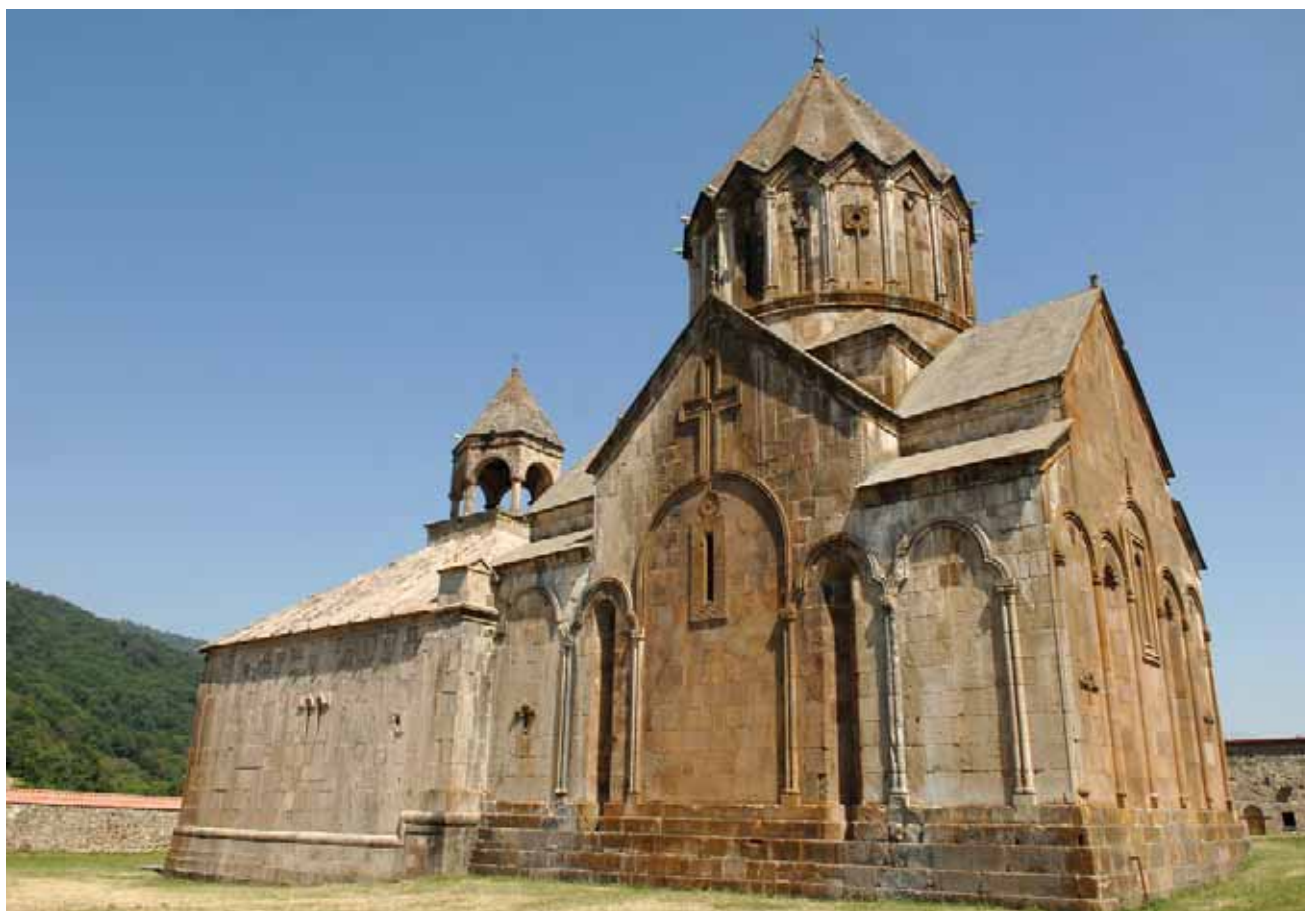
941. Bardzrakash St. Grigor
Monastery (13th cent.),
Dsegh Village, Lori Region

▲ 940

▼ 941

▲ 942

▼ 943

▼ 944

▼ 945

▲ 946

▼ 947

▼ 948

942-956. Գանձասարի վանքը (ԺԳ դար) հարավ-արևելքից, հատվածներ հարդարանքից և զմբեթը ներքուստ (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)

942-956. Гандзасарский монастырь (XIII в.) с юго-востока; фрагменты его декора; вид на купол, Мартакертский район, Арцах

942-956. Gandzasar Monastery (13th cent.), Martakert District, Artsakh, from the south-east; details of its decoration and a view into its dome

▲ 949

▼ 950

▼ 951

▲ 952

▼ 953

▼ 954

▼ 955

▼ 956

▲ 957 ▼ 958

▼ 959

▼ 960

▲ 961

▼ 962

957-959. Նոր Վարագ վանքը (ԺԳ դար) հարավ-արևելքից, արևմուտքից և հատված Սբ. Նշան եկեղեցու ներքին ծավալներից (Տավուշի մարզ)

960. «Ամենի վարդապետ Գազան»-ի հիշատակագրությունը խորանի կողպեքի քարին

961-962. Սրվելի վանքը (ԺԳ դար) հյուսիս-արևելքից և ներքին տեսքը դեպի հարավ (Տավուշի մարզ)

957-959. Монастырь Новый Варак (XIII в.) с юго-востока и запада; интерьер церкви Сурб Ншан (Св. Знамени) с видом на купол и своды, Тавушская область

960. Памятная надпись “мастера Газана из Ани” на замковом камне алтарной апсиды

961-962. Монастырь Срвеха (XIII в.) с северо-востока; интерьер с видом на юг, Тавушская область

957-959. New Varag Monastery (13th cent.), Tavush Region, from the south-east and west; the interior of its Sourb Nshan (*Holy Sign*) Church with a view into its dome and vaults

960. An inscription perpetuating “Architect Gazan from Ani”: carved on the keystone of the sanctuary of the monastic church

961-962. Srvegh Monastery (13th cent.), Tavush Region, from the north-east and a southward view of its interior

▲ 963 ▼ 964

▼ 965

▲ 966

▲ 967

▲ 968

▼ 969

▼ 970

963. Դեղձուտի վանքը (ԺԳ դար) հյուսիս-արևմուտքից (Տավուշի մարզ)
964-965. Դեղձուտի վանքի՝ երկու զույգ խաչվող կամարներով գավիթը
966-967. Հարդարանքի տարրեր Դեղձուտի վանքում
968-970. Սամսոնի վանքը (ԺԳ դար) հյուսիս-արևմուտքից, հատված եկեղեցու ներքին ծավալներից և որմնանկարի մնացորդ (Տավուշի մարզ)

963. Монастырь Дехдзута (XIII в.) с северо-запада, село Ачаркут, Тавушская область
964-965. Притвор монастыря, перекрытый сводом на двух парах скрещивающихся арок
966-967. Элементы декора монастыря
968-970. Монастырь Самсона (XIII в.) с северо-запада; интерьер церкви с видом на юго-восток и остатки росписи, Тавушская область

963. Deghdzut Monastery (13th cent.), Tavush Region, from the north-west
964-965. The monastic narthex with two pairs of intersecting arches
966-967. Decoration elements from Deghdzut Monastery
968-970. Samson Monastery (13th cent.), Tavush Region, from the north-west; the church interior towards the south-east and fresco remnants

▲ 971 ▼ 972 ▼ 973

▲ 974 ▼ 975 ▼ 976

971-972, 974. Սր. Առաքելոց վանքը (ԺԳ դար) և վանքամերձ եկեղեցին (Տավուշի մարզ)

973, 975. Հատվածներ վանքի գավաթի ներքին ծավալներից

976. Խաչքար Սր. Առաքելոց վանքից ոչ հեռու՝ Խնձորուտ տեղամասում, 1251 թ.

971-972, 974. Монастырь Сурб Аракелоц (Св. Апостолов, XIII в.); церковь рядом с монастырем, Тавушская область

973, 975. Интерьер притвора монастыря с видом на перекрытие

976. Хачкар (1251 г.) недалеко от монастыря Аракелоц, на участке Хндзорут

971-972, 974. Sourb Arakelots (Holy Apostles' Monastery) (13th cent.), Tavush Region, with an adjoining church

973, 975. Partial views of the monastic narthex interior

976. A cross-stone (1251) in the site of Khendzorut, not far from Sourb Arakelots Monastery

▲ 977 ▼ 978

977-983. Սպիտակավոր Սբ. Աստվածածնի վանքը (ԺԳ դար) արևմուտքից և եկեղեցու բարձրաքանդակները (Վայոց ձորի մարզ)

977-983. Монастырь Спитававор Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы, XIII в.) с запада и рельефы церкви, область Вайоц Дзор

977-983. Spitakavor Sourb Astvatzatzin Monastery (13th cent.), Vayots Dzor Region: a view from the west and reliefs

▲ 979

▼ 980

▼ 981

▼ 982

▼ 983

▲ 984

▼ 985

▼ 986

984-986. Կարմիր վանքը (ժԲ-ժԳ դդ.) արևմուտքից, հարավ-արևմուտքից և հարավից (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)

984-986. Монастырь Кармир (“Красный”, XII-XIII вв.) с запада, юго-запада и юга, Мартакертский район, Арцах

984-986. Karmir (*Red*) Monastery (12th to 13th cents.), Martakert District, Artsakh, from the west, south-west and south

▲ 987

▼ 988

▼ 989

987-989. Խաթրավանքը (ԺԳ դար) հյուսիսարևմուտքից, արևելքից և գավթի ներքին տեսքը դեպի արևմուտք (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)

987-989. Монастырь Хатраванк (XIII в.) с северо-запада и востока; интерьер притвора с видом на запад, Мартакертский район, Арцах

987-989. Khatravank Monastery (13th cent.), Martakert District, Artsakh, from the north-west and east; a westward view of its narthex interior

◀ 990 ▲ 991 ▼ 992

990. Եղիշ առաքյալի (Ջրվշտիկ) վանական համալիրը (ԺԲ-ԺԳ դդ.) արևմուտքից (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
 991. Վանական համալիրը հարավ-արևմուտքից
 992. Վանքի կենտրոնական հուշարձանախումբն արևմուտքից

990. Общий вид монастырского комплекса Егиш Аракял (Апостола Елисея) или Джрвшттик (XII-XIII вв.) с запада, Мартакертский район, Арцах
 991. Монастырский комплекс с юго-запада
 992. Центральный ансамбль монастыря с запада

990. Yeghish Arakyal (*Elisha the Apostle*, Jerveshtik) Monastery (12th to 13th cents.), Martakert District, Artsakh, from the west
 991. The monastic complex from the south-west
 992. The central monuments of the monastery from the west

993. Դադի վանքը (ԺԲ-ԺԳ դդ.), լուս.՝ 1899 թ.
(Արցախ, Քարվաճառի շրջան)
994-995. Դադի վանական համալիրը մինչև
վերականգնումը (լուս.՝ 1993 թ.) և վերա-
կանգնման ընթացքում (լուս.՝ 2008 թ.)

993. Монастырь Дади (XII-XIII вв.), фот. 1899 г.,
Карвачарский район, Арцах
994-995. Монастырь до (фот. 1993 г.) и во
время (фот. 2008 г.) восстановления

993. Davivank Monastery (12th to 13th
cents.), Karvajar District, Artsakh (photo
1899)
994-995. The monastic complex before (photo
1993) and during restoration (photo 2008)

◀ 993 ▲ 994 ▼ 995

▲ 996 ▼ 997

996. Բռի եղցի վանքը, ԺԲ-ԺԳ դդ. (Արցախ, Մարտունու շրջան)
 997. Տիրամայր վանքի (ԺԲ-ԺԳ դդ.) մնացորդները Վաղուխաս գյուղում (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
 998-999. Հաղարծնի վանքը (Ժ-ԺԳ դդ.) և հատված Սբ. Գրիգոր եկեղեցու զավթի առաստաղից (Տավուշի մարզ)

996. Монастырь Бри Ехци (XII-XIII вв.), Мартунинский район, Арцах
 997. Остатки монастыря Тирамайр (Пресв. Богородицы, XII-XIII вв.) в селе Вагуас, Мартакертский район, Арцах
 998-999. Монастырь Агарцина (X-XIII вв.) и фрагмент перекрытия притвора церкви Сурб Григор (Св. Григория), Тавушская область

996. Bri Yeghtsi Monastery (12th to 13th cents.), Martuni District, Artsakh
 997. The remnants of Tiramayr (*Holy Virgin*) Monastery (12th to 13th cents.) in Vaghughas Village, Martakert District, Artsakh
 998-999. Haghartzin Monastery (10th to 13th cents.), Tavush Region, and a partial view of the narthex ceiling of its St. Grigor Church

▲ 998 ▼ 999

▲ 1000

▼ 1001

▼ 1002

1000. Կեչառիսի վանական համալիրը (ԺԱ-ԺԳ ղղ.) հարավ-արևմուտքից (Կոտայքի մարզ)
 1001. Կեչառիսի վանքի Սբ. Չարուբյուն եկեղեցին հարավ-արևելքից
 1002. Որմնանկար Կեչառիսի վանքի Սբ. Գրիգոր եկեղեցու արևմտյան մուտքի բարավորին

1000. Монастырский комплекс Кечариса (XI-XIII вв.) с юго-запада, Котайкская область
 1001. Монастырская церковь Сурб Арутюн (Св. Воскресения) с юго-востока
 1002. Роспись на тимпане западного входа монастырской церкви Сурб Григор (Св. Григория)

1000. The monastic complex of Kecharis (11th to 13th cent.), Kotayk Region, from the south-west
 1001. Sourb Harutiun (*Holy Resurrection*) Church of Kecharis from the south-east
 1002. A mural on the western entrance tympanum of St. Grigor Church of Kecharis

▲ 1003 ▼ 1004

1003. Տեղերի վանքը (ԺԳ դար) հարավ-արևմուտքից (Արագածոտնի մարզ)
 1004. Վանքի զավթի ներքին տեսքը դեպի արևմուտք

1003. Монастырь Тегер (XIII в.) с юго-запада, село Тегер, область Арагацотн
 1004. Интерьер притвора монастыря: вид на запад

1003. Tegher Monastery (13th cent.), Aragatzotn Region, from the south-west
 1004. A westward view of the monastic narthex interior

▲ 1005 ▼ 1006 ▼ 1007

1005-1007. Աղջկաբերդի եկեղեցին, ԺԳ դար
(Չարսի մարզ, Անի)

1005-1007. Церковь Ахджкаберда или Девичьей
крепости (XIII в.), Ани, Карсская область

1005-1007. The church of Aghjekaberd
(13th cent.), Ani, Kars Region

▲ 1008 ▼ 1009 ▼ 1010

1008-1010. Անիի վեցխորան կամ բազմախորան եկեղեցին, ժԱ դար (Չարսի մարզ)

1008-1010. Шестиконховая или поликонховая церковь (XI в.), Ани, Карсская область

1008-1010. The six-apse or multi-apse church (11th cent.) of Ani, Kars Region

▲ 1011

▲ 1012

▼ 1013

1014 ►

1011-1014. Սբ. Առաքելոց եկեղեցին և գավիթը, ԺԱ-ԺԳ դդ. (Կարսի մարզ, Անի)

1011-1014. Церковь Сурб Аракеоц (Св. Апостолов) и ее притвор (XI-XIII вв.), Ани, Карсская область

1011-1014. Sourb Arakelots (Holy Apostles') Church and its narthex (11th to 13th cents.), Ani, Kars Region

▲ 1015 ▼ 1016

1015-1016. Քորայրի վանքը,
ԺԲ-ԺԳ հ.հ. (Լորու մարզ)

1015-1016. Монастырь Кобайра
(XII-XIII вв.), Лорийская область

1015-1016. Kobair Monastery
(12th to 13th cents.), Lori Region

▲ 1017 ▼ 1018 ▼ 1019

1017-1019. Կիրանց վանքը, ԺԲ-ԺԳ դդ. (Տավուշի մարզ)

1017-1019. Монастырь Киранц (XII-XIII вв.), Тавушская область

1017-1019. Kirants Monastery (12th to 13th cents.), Tavush Region

1020. Նորավանքի Բուրթելաշեն Սբ. Աստվածածին եկեղեցին (1339 թ.) հյուսիս-արևմուտքից (Վայոց ձորի մարզ)

1020. Церковь Буртелашен Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы, 1339 г.) с северо-запада, монастырь Нораванк, область Вайоц Дзор

1020. Burtelashen Sourb Astvatzatzin (*Holy Virgin*) Church (1339) of Noravank Monastery, Vayots Dzor Region, from the north-west

1021. Կապուտանի Սրբ. Մինաս եկեղեցին
(1349 թ.) հարավ-արևմուտքից (Կոտայքի
մարզ)

1021. Церковь Сурб Минас (Св. Минаса, 1349 г.)
с юго-запада, село Капутан, Котайкская
область

1021. St. Minas Church (1349) of Kaputan
Village, Kotayk Region, from the
south-west

▲ 1022 ▼ 1023

- 1022. Հոգյաց վանքը (Ժ-ԺԸ դդ.) հարավ-արևելքից (Շատախ գավառ)
- 1023. Վանքի շրջապարսպի հարավային դարպասը
- 1024-1025. Վանքի Սբ. Աստվածածին եկեղեցու (տեսքը դեպի արևելք) և գավթի ներքին ծավալները

- 1022. Монастырь Огяц (X-XVIII вв.) с юго-востока, округ Шатах
- 1023. Южные ворота окружающих монастырь стен
- 1024-1025. Интерьер монастырской церкви Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы) с видом на восток; интерьер притвора церкви

- 1022. Hogiats Monastery (10th to 18th cents.), Shatakh District, from the south-east
- 1023. The southern gate of the monastic ramparts
- 1024-1025. An eastward view of the interior of Sourb Astvatzatzin (*Holy Virgin*) Church of the monastery and its narthex inwardly

▲ 1024 ▼ 1025

▲ 1026

▼ 1029

▼ 1030

▼ 1031

1026-1027. Սր. Թադէոս առաքալի վանքը (ԺԴ-ԺԹ դդ.) հյուսիս-արևմուտքից և հյուսիսից (Մակու գավառ)
 1028-1034. Նմուշներ վանքի նոր եկեղեցու հարթաքանդակներից

1026-1027. Монастырь Сурб Тадеос Аракчл (Св. Апостола Фаддея, XIV-XIX вв.) с северо-запада и севера, округ Маку
 1028-1034. Фрагмент рельефного фриза и рельефы новой церковной монастыря

1026-1027. St. Thaddeus the Apostle's Monastery (14th to 19th cents.), Maku District, from the north-west and north
 1028-1034. A frieze fragment and reliefs from the new monastic church

▲ 1027 ▼ 1028

▼ 1032

▼ 1033

▼ 1034

▲ 1036 ▼ 1037

1036-1037. Ծործորի Սբ. Աստվածածին վանքի (ԺԱ-ԺԴ դդ.) եկեղեցին հարավ-արևմուտքից նախքան տեղափոխումը և նոր վայրում վերականգնելուց հետո (Մակու գավառ)
 1038-1039. Սբ. Ստեփանոս Նախավկայի (Ժ-ԺԸ դդ.) վանքը (Մաղարդավանք) հարավ-արևելքից և հարավ-արևմուտքից (Մակու գավառ)

1036-1037. Цорцорский монастырь Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы, XI-XIV вв.) с юго-запада: до и после перенесения и восстановления на новом месте, округ Маку
 1038-1039. Монастырь Магардаванк или Сурб Степанос Нахавка (Св. Стефана Первоумченика, X-XVIII вв.) с юго-востока и юго-запада, округ Маку

1036-1037. The church of Tzortzor's Sourb Astvatzatzin (*Holy Virgin*) Monastery (11th to 14th cents.), Maku District: views from the south-west before its removal and after its restoration in its new location
 1038-1039. St. Stepanos Nakhavka (*St. Stephen the Proto-Deacon*, Maghardavank, 10th to 18th cents.) Monastery, Maku District: views from the south-east and south-west

▲ 1038 ▼ 1039

▲ 1040 ▼ 1041

1040-1041. Վերին Դարաշամբ գյուղի եկեղեցին (ժժ դար) հարավ-արևմուտքից և ներքին տեսքը դեպի հյուսիս-արևմուտք (Մակու գավառ)

1040-1041. Церковь (XVII в.) села Верхний Дарашамб с юго-запада; интерьер церкви с видом на северо-запад, округ Маку

1040-1041. The church (17th cent.) of Upper Darashamb Village, Maku District, from the south-west and its interior towards the north-west

▲ 1042 ▼ 1043 ▼ 1044

1042-1044. Մահլազան գյուղի Սբ. Խաչ եկեղեցին (ԺԸ դար) հարավից և հատվածներ ներքին ծավալներից (Խոյ գավառ)

1042-1044. Церковь Сурб Хач (Св. Креста, XVIII в.) с юга; интерьер с видом на купол, село Махлазан, округ Хой

1042-1044. Sourb Khach (*Holy Cross*) Church (18th cent.) of Mahlazan Village, Khoi District, from the south; its interior with a view into the dome

▲ 1045 ▼ 1046 ▼ 1047

▲ 1048 ▼ 1049 ▼ 1050

1045-1047. Ներքին Դարաշամբ գյուղի Սբ. Աստվածածին եկեղեցին (ԺԸ դար) արևմուտքից և հատվածներ ներքին ծավալներից (Մակու գավառ)
 1048-1050. Ախտախանա գյուղի եկեղեցին (ԺԸ դար) հյուսիս-արևմուտքից և հատվածներ ներքին ծավալներից (Մակու գավառ)

1045-1047. Церковь Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы, XVIII в.) с запада; интерьер с видом на купол, село Нижний Дарашамб, округ Маку
 1048-1050. Церковь (XVIII в.) села Ахтахана с северо-запада; интерьер с видом на купол, округ Маку

1045-1047. Sourb Astvatzatin (*Holy Virgin*) Church (18th cent.) of Lower Darashamb Village, Maku District, from the west; its interior with a view into the dome
 1048-1050. The church (18th cent.) of Akhtakhana Village, Maku District, from the north-west and partial views of its interior

▲ 1051 ▼ 1052 ▼ 1053

1051-1053. Հավթվան գյուղի Սբ. Գևորգ եկեղեցին (ԺԸ դար) արևմուտքից, ներքին տեսքը դեպի արևելք և հատված մուտքից վեր եղած փմնագրերից (Սալմաստ գավառ)
 1054. Կապոսի վանքը (ԺԶ դար) Կամախ ու Երզնկա գավառների սահմանագլխին
 1055. Երից մանկանց վանքը, ԺԷ դար (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)

1051-1053. Церковь Сурб Геворг (Св. Георгия, XVIII в.) с запада; интерьер с видом на восток; фрагменты высеченных над входом церкви надписей, село Хавтван, округ Салмаст
 1054. Монастырь Капоса (XVI в.), на границе округов Камах и Ерзнка
 1055. Монастырь Ериц Манканц (Трех Отроков, XVII в.), Мартакертский район, Арцах

1051-1053. St. Gevorg Church (18th cent.) of Havtvan Village, Salmast District, from the west; its interior towards the east and a partial view of the inscriptions preserved above its entrance
 1054. Kapos Monastery (16th cent.) on the border-line between Kamakh and Yerznka Districts
 1055. Yerits Mankants Monastery (17th cent.), Martakert District, Artsakh

▲ 1054 ▼ 1055

▲ 1056

▼ 1057

▼ 1058

1056-1057. Խուլեվանքը (ժԷ-ժԸ դդ.) հարավից և հատված ներքին ծավալներից (հարթերը գավառ)

1058. Խաչքարեր Խուլեվանքի երբեմնի գերեզմանոցում (ոչնչացվել է 1915 թ.-ից հետո)

1056-1057. Монастырь Хулеванк (XVII-XVIII вв.) с юга и фрагмент его внутренних объемов, округ Харберд

1058. Хачкары на кладбище монастыря (уничтожено после 1915-го г.)

1056-1057. Khulevank Monastery (17th to 18th cents.), Kharberd District, from the south and a partial view of its interior

1058. Cross-stones in the cemetery of Khulevank (annihilated after 1915)

▲ 1059 ▼ 1060

1059-1060. Մատնավանքը (ԺԵ-ԺԶ դդ.,) արևելքից և ներքին տեսքը դեպի արևելք (Սասուն գավառ)

1059-1060. Монастырь Матнаванк (XV-XVI вв.) с востока; интерьер с видом на восток, округ Сасун

1059-1060. Matnavank Monastery (15th to 16th cents.), Sasun District, from the east and an eastward view of its interior

▲ 1061 ▼ 1062

▼ 1064

▼ 1063

1061-1064. Սբ. Բարդուղիմէոս առաքյալի վանքը (ԺԶ-ԺԷ դդ.) արևմուտքից, հարավից, բարավորին հարող պատկերաքանդակները և գավթի հյուսիսարևմտյան անկյանը հարող հատվածի մնացորդները (Աղբակ գավառ)

1061-1064. Монастырь Сурб Бардугимеос Аракял (Св. Апостола Варфоломея, XVI-XVII вв.) с запада и юга; скульптурные изображения на арке над тимпаном; остатки стен, примыкающих к северо-западному углу притвора, округ Ахбак

1061-1064. St. Bartholomew the Apostle's Monastery (16th to 17th cents.), Aghbak District, from the west and south; reliefs close to the tympanum of the monastic church and remnants of the section adjoining the north-western corner of its narthex

▲ 1065 ▼ 1066

▼ 1067 ▼ 1068

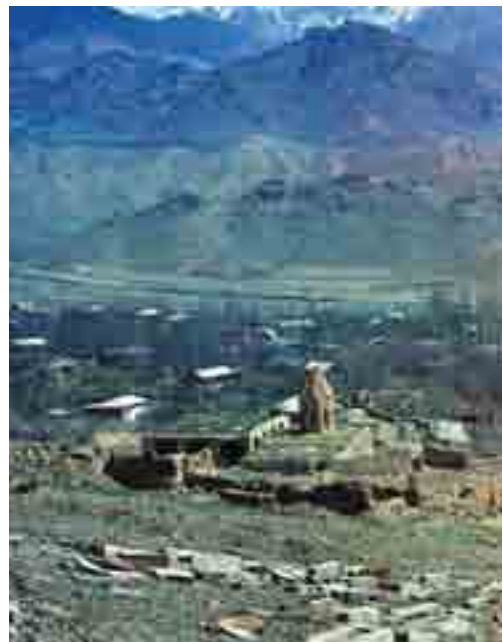
1065. Սր. Թովմաս վանքը (ԺԶ-ԺԷ դդ.) հարավ-արևմուտքից (Ոստան գավառ, Գանձակ գյուղ)
 1066-1067. Սր. Թովմաս վանքը հարավ-արևմուտքից և հյուսիս-արևմուտքից
 1068. Հատված Սր. Թովմաս վանքի եկեղեցու ներքին ծավալներից

1065. Монастырь Сурб Товмас (Св. Фомы, XVI-XVII вв.) с юго-запада, село Гандзак, округ Востан
 1066-1067. Монастырь с юго-запада и северо-запада
 1068. Интерьер монастырской церкви с видом на купол

1065. St. Thomas Monastery (16th to 17th cents.) of Gandzak Village, Vostan District, from the south-west
 1066-1067. The monastery from the south-west and north-west
 1068. The interior of the monastic church with a view into the dome

▲ 1069

▲ 1070

▼ 1071

▼ 1072

▼ 1073

▼ 1074

- 1069-1070. Ագուլիսի Ամառային եկեղեցին (ժէ դար) հարավ-արևմուտքից (Նախիջևան)
- 1071. Ագուլիսի Սր. Քրիստափոր եկեղեցին, ժէ դար
- 1072. Ագուլիսի Սր. Թովմա առաքյալ վանքի (ժէ դար) եկեղեցին հարավ-արևմուտքից
- 1073. Եկեղեցի (ժէ-ժՁ դդ.) Հին Ջուղայի իրանական ափին՝ հանրահռչակ գերեզմանատան դիմաց
- 1074. Ագուլիսի Սր. Թովմա առաքյալ վանքի եկեղեցու գմբեթը ներքուստ
- 1075. Բանանցի Թարգմանչաց անապատը (ժէ դար) հարավ-արևմուտքից (Հյուսիսային Արցախ, Դաշկեսանի շրջան)
- 1076. Թարգմանչաց անապատն արևելքից
- 1077. Հարանց անապատը (ժէ դար) տիեզերքից (Հյուսիսային Արցախ, Գետաբեկի շրջան)
- 1078. Հարանց անապատը հարավ-արևելքից
- 1079. Անապատի կրկնահարկ զանգակատունը հարավ-արևելքից

- 1069-1070. Церковь Амарайн (“Летняя”, XVII в.) Агулиса с юго-запада, Нахиджеван
- 1071. Церковь Сурб Кристапор (Св. Христофора, XVII в.) Агулиса
- 1072. Церковь Сурб Товма Аракял (Св. Апостола Фомы, XVII в.) Агулиса с юго-запада
- 1073. Церковь (XV-XVI вв.) в иранской части границы Нахиджеван-Иран, напротив известного кладбища Старой Джуги
- 1074. Интерьер церкви монастыря Сурб Товма Аракял Агулиса: вид на купол
- 1075. Монастырь Таргманчац (Св. Переводчиков) Анапат (XVII в.) с юго-запада, село Бананц, Дашкесанский район, Северный Арцах
- 1076. Монастырь с востока
- 1077. Вид монастыря Аранц Анапат (XVII в.) из космоса, Гетабекский район, Северный Арцах
- 1078. Монастырь с юго-востока
- 1079. Двухъярусная колокольня монастыря с юго-востока

- 1069-1070. Amarayin (*Summer*) Church (17th cent.) of Agulis, Nakhijevan, from the south-west
- 1071. St. Christopher Church (17th cent.) of Agulis
- 1072. The church of St. Thomas the Apostle’s Monastery (17th cent.) in Agulis: a view from the south-west
- 1073. A church (15th to 16th cents.) on the Iranian side of the border-line between Iran and Nakhijevan, opposite the renowned cemetery of Old Jugha
- 1074. A view into the dome of the church of St. Thomas the Apostle’s Monastery in Agulis
- 1075. Targmanchats (*Translators*) Cloister (17th cent.) of Banants, Dashkesan District, Northern Artsakh: a view from the south-west
- 1076. The same cloister from the east
- 1077. Harants Cloister (17th cent.), Getabek District, Northern Artsakh, from space
- 1078. The same cloister from the south-east
- 1079. The double-tier bell tower of Harants Cloister from the south-east

▲ 1075 ▼ 1077

▲ 1076

▼ 1078 1079 ▶

▲ 1080 ▼ 1081

▲ 1082 ▼ 1083

▼ 1084

▼ 1085

1080, 1082. Սր. Չևորգ եկեղեցին (ժժ դար) Եւրմակ գյուղում (Քղի գավառ)
 1081, 1083. Սր. Աստվածածին եկեղեցին (ժժ-ժժ դդ.) Խոշմաթ գյուղում (Բալու գավառ)
 1084-1085. Եկեղեցի (ժժ-ժժ դդ.) Տիվրիկում (Տիվրիկ գավառ, Փոքր Հայք)

1080, 1082. Церковь Сурб Геворг (Св. Георгия, XIX в.) в селе Чермак, округ Кхи
 1081, 1083. Церковь Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы, XVIII-XIX вв.) в селе Хошмат, округ Балу
 1084-1085. Церковь (XVIII-XIX вв.) в городе Тиврик, округ Тиврик, Малая Армения

1080, 1082. St. Gevorg Church (19th cent.) in Jermak Village, Keghi District
 1081, 1083. Sourb Astvatzatzin (*Holy Virgin*) Church (18th to 19th cents.) in Khoshmat Village, Balu District
 1084-1085. A church (18th to 19th cents.) in Tivrik Town, Tivrik District, Armenia Minor

▲ 1086

▼ 1087

1086-1087. Եկեղեցի (ժժ դար) Հին Բալու քաղաքատեղիում (Բալու գավառ)

1086-1087. Церковь (XIX в) в городище Старый Балу, округ Балу

1086-1087. A church (19th cent.) in Old Balu Town Site, Balu District

▲ 1088 ▼ 1089 ▼ 1090

1088. Սր. Դավիթ վանքը (ԺԸ-ԺԹ դդ.)
հարավ-արևմուտքից (Դերջան գավառ)
1089-1090. Հատվածներ վանքի գլխավոր
եկեղեցու ներքին ծավալներից

1088. Монастырь Сурб Давид (Св. Давида,
XVIII-XIX вв.) с юго-запада, округ
Держжан
1089-1090. Интерьер главной церкви
монастыря с видом на купол

1088. St. David Monastery (18th to 19th
cents.), Derjan District, from the
south-west
1089-1090. The interior of the main monastic
church with a view into the dome

▲ 1091

▲ 1092

▼ 1093

1091-1092. Թորդան գյուղի Սբ. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին, ժե-ժԶ դդ. (Կամախ գավառ)
 1093. Հուսկանորդու վանքի (ժե-ժԶ դդ.) եկեղեցին հարավ-արևմուտքից (Բերկրի գավառ)

1091-1092. Церковь Сурб Григор Лусаворич (Св. Григория Просветителя, XV-XVI вв.) села Тордан, округ Камах
 1093. Церковь монастыря Усканорди (XV-XVI вв.) с юго-запада, округ Беркри

1091-1092. St. Grigor Lusavorich (*Gregory the Enlightener*) Church (15th to 16th cents.) in Tordan Village, Kamakh District
 1093. The church of Huskanordi Monastery (15th to 16th cents.), Berkri District, from the south-west

▲ 1094 ▼ 1095 ▼ 1096

1094-1096. Եկեղեցի (ժՇ դար) Խաղողուտ (Թանահլի) տեղամասում (Փուզարքի նահանգ, Բողնոփոր գավառ, Դարպաս գյուղ)

1094-1096. Церковь (XVIII в.) на участке Хахохут (Танахли), село Дарпас, округ Богнопор, провинция Гугарк

1094-1096. A church (18th cent.) in the site of Khaghoghut (Tanahli), Darpas Village, Boghnopor District, Gugark Province

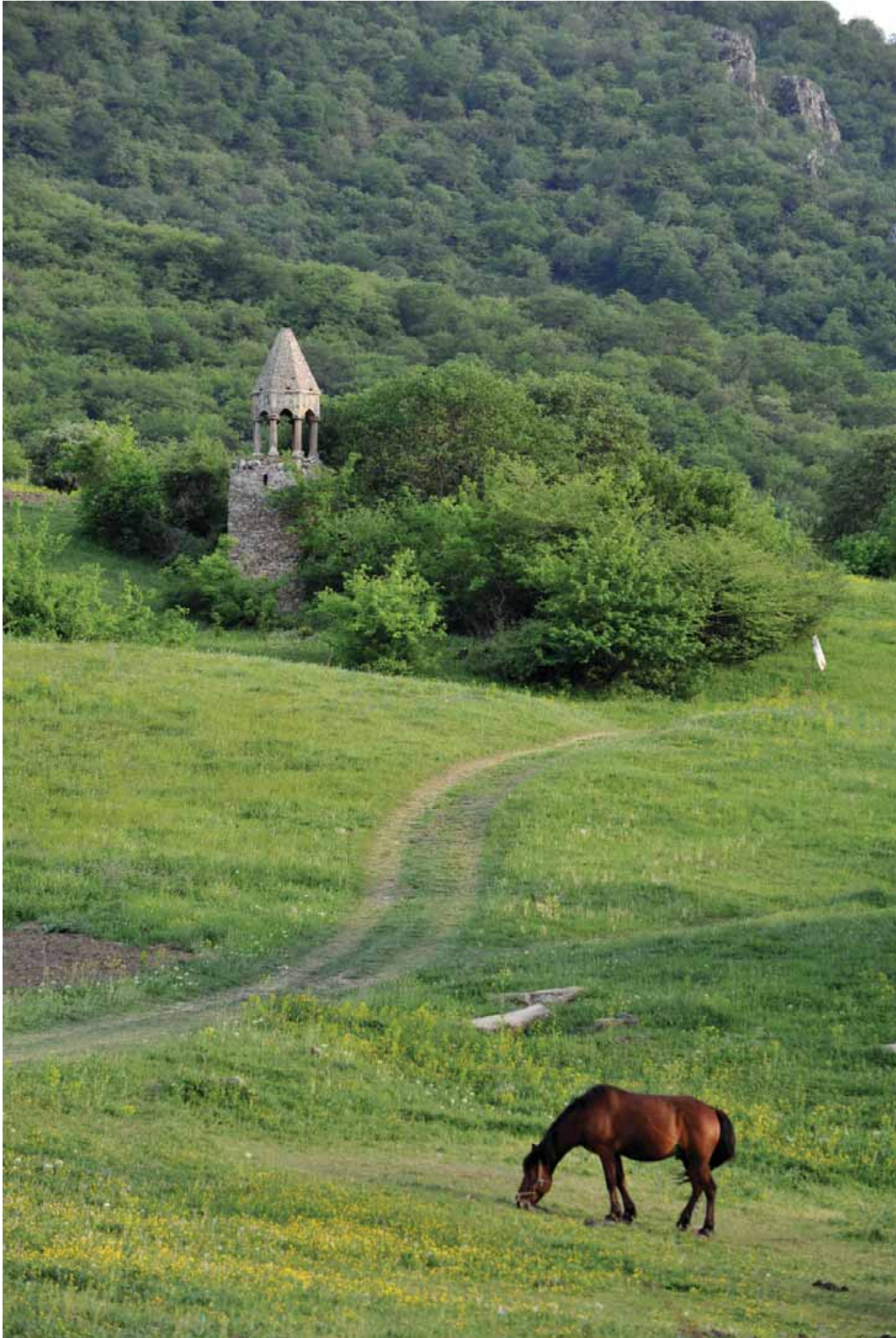
▲ 1097 ▼ 1098 ▼ 1099

- 1097. Շուշիի Ղազանչետցոց Աբ. Ամենափրկիչ եկեղեցին (ԺԹ դար) և զանգակատունը հարավ-արևմուտքից (Արցախ, Շուշիի շրջան)
- 1098. Շուշիի Աբ. Հովհաննես Սկրտիչ (Կանաչ ժամ) եկեղեցին (ԺԹ դար) հյուսիս-արևմուտքից (Արցախ, Շուշիի շրջան)
- 1099. Աբ. Աստվածածին եկեղեցին (ԺԹ դար) Կոտայք գյուղում (Կոտայքի մարզ)

- 1097. Церковь Казанчеоц Сурб Аменапркич (Св. Всеспасителя, XIX в.) и колокольня с юго-запада, город Шуши, Шушинский район, Арцах
- 1098. Церковь Сурб Ованнес Мкртич (Св. Иоанна Крестителя) или Канач жам ("Зеленая церковь", XIX в.) с северо-запада, город Шуши, Шушинский район, Арцах
- 1099. Церковь Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы, XIX в.) в селе Котайк, Котайкская область

- 1097. Shushi's Ghazanchetsots Sourb Amenaprkich Church (19th cent.) and its belfry from the south-west, Shushi District, Artsakh
- 1098. Shushi's St. Hovhannes Mkrtych (*John the Baptist*) Church (*Kanach Zham*, i.e. *Green Church*, 19th cent.) from the north-west, Shushi District, Artsakh
- 1099. Sourb Astvatzatin (*Holy Virgin*) Church (19th cent.) in Kotayk Village, Kotayk Region

1100. Եկեղեցի «Ուզունքիլիսե», ժԷ դար
(Գուգարքի նահանգ, Բողնոփոր գավառ,
Սամճերիս գյուղ)

1100. Церковь “Узункилисе” (XVII в.), село
Самцеврис, округ Богнопор, провинция
Гугарк

1100. Uzunkilise Church (17th cent.),
Samtzevris Village, Boghnopor District,
Gugark Province

XII

ԿՈՒՅՈՂՆԵՐ, ՄԱՀԱՌԲԱՆՆԵՐ, ԽԱՉԻՍՈՒՆԵՐ

**СТЕЛЫ, НАДГРОБНЫЕ ПАМЯТНИКИ,
ХАЧКАРЫ**

**STELES, FUNERARY MEMORIALS
CROSS-STONES**

▲ 1101 ▼ 1102

▲ 1103 ▼ 1104

1101-1102. Քառակող կոթող, է դար (Արագածոտնի մարզ, Թալին քաղաք)
 1103. Քառակող կոթող (է դար) «Սր. Հովհաննես» (Ջավախք, Բարալեթ գյուղ)
 1104. Քառակող կոթողի պատվանդան, է դար (Կարսի մարզ, Կաղզվան գավառ, Կեչրոր գյուղ)
 1105-1107. Քառակող կոթողի բեկորներ, է դար (Ներքին Բասեն գավառ, Ալաքիլիսե գյուղ)
 1108. Թևակոթ խաչի կոթողաձև պատվանդան Որոտնավանքում (Սյունիքի մարզ)

1101-1102. Четырехгранная стела (VII в.), город Талин, область Арагацотн
 1103. Четырехгранная стела “Сурб Ованнес” (Св. Иоанна Предтечи, VII в.), село Бара-лет, Джавахк
 1104. Постамент четырехгранной стелы (VII в.), село Кечрор, округ Кагызван, Карсская область
 1105-1107. Обломки четырехгранной стелы (VII в.), село Алакилисе, округ Нижний Басен
 1108. Колонна со ступенчатым основанием, когда-то увенчанная свободно стоящим крестом, монастырь Воротнаванк, Сюникская область

1101-1102. A quadrilateral stele (7th cent.) in Talin Town, Aragatzotn Region
 1103. The quadrilateral stele of St. Hovhannes (7th cent.) in Baralet Village, Javakhk
 1104. A quadrilateral stele (7th cent.) base in Kechror Village, Kaghzvan District, Kars Region
 1105-1107. Quadrilateral stele (7th cent.) fragments in Alakilise Village, Lower Basen District
 1108. A pillar on a stepped base once surmounted by a free-standing cross, Vortnavank Monastery, Siunik Region

▲ 1105 1108 ▶

▲ 1106 ▼ 1107

◀ 1109-1110

▲ 1111 ▼ 1112

- 1109-1110. Քառակող կոթող՝ գործածված որպես Քվեշ գյուղի Սբ. Աստվածածին եկեղեցու որմնասյուն (Գուգարքի նահանգ, Քվեշափոր գավառ)
- 1111-1112. Բրդածորի (Գուգարքի նահանգ, Օորոփոր գավառ) քառակող կոթողը (էդար)՝ փոխադրված Թբիլիսի
1113. Քառակող կոթող (Ջավախք, Կումուրդո գ.)
1114. Քառակող կոթողներ (Ջավախք, Խանդո գյուղ)
1115. Քառակող կոթողի բեկոր՝ ագուցված Մրենի տաճարի հարավային պատի մեջ (Վարսի մարզ)
1116. Քառակող կոթողի բեկորներ (Ջավախք, Մաջադիա գյուղ)
1117. Քառակող կոթողի բեկոր՝ ագուցված Խուլեվանքի գավթի մուտքին (Խարբերդ գավառ)

- 1109-1110. Четырехгранная стела, использованная в качестве полуколонны церкви Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы), село Квеш, округ Квешапор, провинция Гугарк
- 1111-1112. Перевезенная в Тбилиси четырехгранная стела Брдадзора (VII в.), округ Цобопор, провинция Гугарк
1113. Четырехгранная стела, село Кумурдо, Джавахк
1114. Четырехгранные стелы, село Хандо, Джавахк
1115. Обломок четырехгранной стелы, смонтированный в южную стену Мренского собора, Карсская область
1116. Обломки четырехгранной стелы, село Маджадиа, Джавахк
1117. Обломок четырехгранной стелы, установленный у входа притвора монастыря Хулеванк, округ Харберд

- 1109-1110. A quadrilateral stele used as a pilaster in Sourb Astvatzatin (*Holy Virgin*) Church of Kvesh Village, Kveshapor District, Gugark Province
- 1111-1112. A quadrilateral stele (7th cent.) from Brdadzor, Tzobopor District, Gugark Province (now in Tbilisi, Georgia)
1113. A quadrilateral stele in Kumurdo Village, Javakhk
1114. Quadrilateral steles in Khando Village, Javakhk
1115. A quadrilateral stele fragment in the southern wall of Mren Cathedral, Kars Region
1116. Quadrilateral stele fragments in Majadia Village, Javakhk
1117. A quadrilateral stele fragment in the entrance to the narthex of Khulevank Monastery, Kharberd District

▲ 1113 ▼ 1115

▲ 1114

▲ 1116 ▼ 1117

▲ 1118 ▼ 1119

▲ 1120 ▼ 1121

Քառակող կործոյներ
1118. Սբ. Գևորգ վանքում (Արագածոտնի մարզ)
1119. Դսեղ գյուղում (Լոռու մարզ)
1120. Վանածոր քաղաքում (Լոռու մարզ)
1121. Հառիձավանքից (Շիրակի մարզ)

Четырехгранные стелы:
1118. на территории монастыря Сурб Геворг (Св. Георгия), область Арагацотн
1119. в селе Дсех, Лорийская область
1120. в городе Ванадзор, Лорийская область
1121. из монастыря Арича, Ширакская область

Quadrilateral steles:
1118. in St. Gevorg Monastery, Aragatzotn Region
1119. in Dsegh Village, Lori Region
1120. in Vanadzor Town, Lori Region
1121. from Harij Monastery, Shirak Region

▲ 1122 ▼ 1123

▲ 1124

▲ 1125 ▼ 1126

1122-1126. Մահարձան, Է դար (Այուճիքի մարզ, Աղիտու գյուղ)

1122-1126. Надгробный памятник (VII в.), село Ахиту, Сюникская область

1122-1126. A funerary memorial (7th cent.), Aghitu Village, Siunik Region

▲ 1127 ▼ 1130

▲ 1128 ▼ 1131 ▼ 1132

▲ 1129 ▼ 1134

1127-1129. Մահարձան, Է դար (Լորու մարզ, Օձուն գյուղ)
1130-1134. Դրվագներ նույն մահարձանից

1127-1129. Одзунский монумент (VII в.) в
одноименном селе, Лорийская область
1130-1134. Фрагменты рельефов, высеченных
на двух стелах монумента

1127-1129. A funerary memorial (7th cent.) in
Odzun Village, Lori Region
1130-1134. Fragments of reliefs carved on
both steles of the memorial

1135-1136. Հանրահայտ ճոճվող սյունը
(Թ դար) Տաթևի վանքում (Սյունիքի
մարզ)

1135-1136. Знаменитый качающийся столб
(IX в.) в Татевском монастыре, Сяуникская
область

1135-1136. The renowned swinging column
(9th cent.) of Tatev Monastery, Siunik
Region

▲ 1137 ▼ 1138

▲ 1139 ▼ 1140

1137. Թևափոր խաչ (Արարատի մարզ, Դվին գյուղ)
 1138. Թևափոր խաչ (Տավուշի մարզ, Կողբ գյուղ)
 1139-1140. Թևափոր խաչերը Տաթևի վանքում (Սյունիքի մարզ)

1137. Свободно стоящий “процветший” крест, село Двин, Араратская область
 1138. Свободно стоящий “процветший” крест, село Кохб, Тавушская область
 1139-1140. Свободно стоящие “процветшие” кресты в Татевском монастыре, Сюникская область

1137. A free-standing cross in Dvin Village, Ararat Region
 1138. A free-standing cross in Koghb Village, Tavush Region
 1139-1140. Free-standing crosses in Tatev Monastery, Siunik Region

▲ 1141 ▼ 1142

▲ 1143 ▼ 1144

1141. Թևափր խաչ, ԺԳ դար (Լոռու մարզ, Յաղդան գյուղ)
 1142. Թևափր խաչ, 1272 թ. (Տավուշի մարզ, Ոսկեպար գյուղ)
 1143. Թևափր խաչ, 1213 թ. (Գեղարքունիքի մարզ, Շորժա գյուղ)
 1144. Թևափր խաչ, ԺԳ դար (Տավուշի մարզ, Աճարկուտ գյուղ)

1141. Свободно стоящий крест (XIII в.), село Якдан, Лорийская область
 1142. Свободно стоящий крест (1272 г.), село Воскепар, Тавушская область
 1143. Свободно стоящий крест (1213 г.), село Шоржа, Гегаркуникская область
 1144. Свободно стоящий крест (XIII в.), село Ачаркут, Тавушская область

1141. A free-standing cross (13th cent.) in Yaghdan Village, Lori Region
 1142. A free-standing cross (1272) in Voskepar Village, Tavush Region
 1143. A free-standing cross (1213) in Shorzha Village, Gegharkunik Region
 1144. A free-standing cross (13th cent.) in Ajarkut Village, Tavush Region

▲ 1145 ▼ 1146

▲ 1147 ▼ 1148

1149-1150 ▶

- 1145. Թևափոր խաչ, ԺԳ դար (Տավուշի մարզ, Բերդավան գյուղ)
- 1146. Թևափոր խաչ Աևանա կղզուց, ԺԵ դար (Գեղարքունիքի մարզ)
- 1147. Թևափոր խաչ, 1649 թ. (Յլուխային Արցախ, Գետաբեկի շրջան, Մեծ Ղարամուրատ գյուղ)
- 1148. Թևափոր խաչ, ԺԳ դար (Տավուշի մարզ, Աչաջուր գյուղ)

- 1145. Свободно стоящий крест (XIII в.), село Бердаван, Тавушская область
- 1146. Свободно стоящий крест (XV в.) с острова Севан, Гегаркуникская область
- 1147. Свободно стоящий крест (1649 г.), село Большой Карамурат, Гетабекский район, Северный Арцах
- 1148. Свободно стоящий крест (XIII в.), село Ачаджур, Тавушская область

- 1145. A free-standing cross (13th cent.) in Berdavan Village, Tavush Region
- 1146. A free-standing cross (15th cent.) from Sevan Island, Gegharkunik Region
- 1147. A free-standing cross (1649) in Greater Gharamurat Village, Getabek District, Northern Artsakh
- 1148. A free-standing cross (13th cent.) in Achajur Village, Tavush Region

1149. Խաչքար, 866 թ. (Արցախ, Մարտակերտի շրջան, Վաղուհաս գյուղ)
 1150. Խաչքար, 876 թ. Հորթուն գյուղատեղիում (Արարատի մարզ)

1149. Хачкар (866 г.) в селе Вагюс, Мартакертский район, Арцах
 1150. Хачкар (876 г.) на территории бывшего села Хортун, Араратская область

1149. A cross-stone (866) in Vaghuhas Village, Martakert District, Artsakh
 1150. A cross-stone (876) in Hortun Village Site, Ararat Region

▲ 1151 ▼ 1153

▲ 1152 ▼ 1154

▲ 1155

▼ 1158

▲ 1156

▼ 1159

▲ 1157

- 1151-1152. Խաչքար, 916 թ. (Արցախ, Քարվաճառի շրջան)
- 1153. Խաչքար, 927 թ. (Արճեշ գավառ, Բարթաշ գյուղ)
- 1154. Խաչքար, 912 թ. (Հայոց ձոր գավառ, Հնդստան գյուղ)
- 1155. Խաչքար, Ժ-ԺԱ դդ. (Մանազկերտ գավառ, Ֆուշիա գյուղ)
- 1156. Խաչքար, ԺԲ-ԺԳ դդ. (Մանազկերտ գավառ, Բոստանկայա գյուղ)
- 1157. Խաչքար, Ժ-ԺԱ դդ. (Խիզան գավառ, Դեր գյուղ)
- 1158. Խաչքար, Ժ-ԺԱ դդ. (Թորթում գավառ, Խոզպրակ գյուղ)
- 1159. Խաչքար, Ժ-ԺԱ դդ. (Հարք գավառ, Զորո գյուղ)

- 1151-1152. Хачкар (916 г.) в Карвачарском районе, Арцах
- 1153. Хачкар (927 г.), в селе Барташ, округ Арчеш
- 1154. Хачкар (912 г.) в селе Хндстан, округ Айоц Дзор
- 1155. Хачкар (X-XI вв.) в селе Фушиа, округ Маназкерт
- 1156. Хачкар (XII-XIII вв.) в селе Бостанкая, округ Маназкерт
- 1157. Хачкар (X-XI вв.) в селе Дер, округ Хизан
- 1158. Хачкар (X-XI вв.) в селе Хозпрак, округ Тортум
- 1159. Хачкар (X-XI вв.) в селе Зоро, округ Харк

- 1151-1152. A cross-stone (916) in Karvajar District, Artsakh
- 1153. A cross-stone (927) in Bartash Village, Arjesh District
- 1154. A cross-stone (912) in Hendstan Village, Hayots Dzor District
- 1155. A cross-stone (10th to 11th cents.) in Fushia Village, Manazkert District
- 1156. A cross-stone (12th to 13th cents.) in Bostankaya Village, Manazkert District
- 1157. A cross-stone (10th to 11th cents.) in Der Village, Khizan District
- 1158. A cross-stone (10th to 11th cents.) in Khozprak Village, Tortum District
- 1159. A cross-stone (10th to 11th cents.) in Zoro Village, Hark District

▲ 1160 1161 ►

▲ 1162 ▼ 1163

▼ 1164

- 1160. Խաչքար, 1090 թ. (Հայոց ձոր գավառ, Հայկաբերդ)
- 1161. Խաչքար, Թ-Ժ դդ. (Ջավախք, Ախալքալաք քաղաք)
- 1162. Խաչքարի բեկոր Օխտը դռնե վանքում, 997 թ. (Արցախ, Հաղրուքի շրջան)
- 1163. Խաչքար Արքովանքում, Ժ-ԺԱ դդ. (Արցախ, Քաշատաղի շրջան)
- 1164. Խաչքար Թագավորի թախտ հնավայրում, Ժ-ԺԱ դդ. (Արցախ, Հաղրուքի շրջան, Տունի գյուղ)
- 1165-1166. Խաչքար, 1124 թ. (Ոստան գավառ, Նարեկ գյուղ)
- 1167. Խաչքար Օխտը դռնե վանքում, 1044 թ. (Արցախ, Հաղրուքի շրջան)
- 1168. Խաչքար, ԺԱ դ. (Գուգարքի նահանգ, Շամշուլդե քաղաքատեղի)

- 1160. Хачкар (1090 г.) в крепости Айкаберд, округ Айоц Дзор
- 1161. Хачкар (IX-X вв.) в городе Ахалкалак, Джавахк
- 1162. Обломок хачкара (997 г.) в монастыре Охты Дрне (“Имеющий семь дверей”), Гадрутский район, Арцах
- 1163. Хачкар (X-XI вв.) в монастыре Аркованк, Кашатагский район, Арцах
- 1164. Хачкар (X-XI вв.) на кладбище “Тагавори тахт” (“Царский трон”) в селе Туми, Гадрутский район, Арцах
- 1165-1166. Хачкар (1124 г.) в селе Нарек, Рштуник
- 1167. Хачкар (1044 г.) в монастыре Охты Дрне, Гадрутский район, Арцах
- 1168. Хачкар (XI в.) в городище Шамшулде, провинция Гугарк

- 1160. A cross-stone (1090) in Haykaberд Castle, Hayots Dzor District
- 1161. A cross-stone (9th to 10th cents.) in Akhalkalak City, Javakhk
- 1162. A cross-stone fragment (997) in Okhte Drne Monastery, Hadrut District, Artsakh
- 1163. A cross-stone (10th to 11th cents.) in Arkovank Monastery, Kashatagh District, Artsakh
- 1164. A cross-stone (10th to 11th cents.) in the ancient site of Tagavori Takht, i.e. *King's Couch*, Tumi Village, Hadrut District, Artsakh
- 1165-1166. A cross-stone (1124) in Narek Village, Vostan District
- 1167. A cross-stone (1044) in Okhte Drne Monastery, Hadrut District, Artsakh
- 1168. A cross-stone (11th cent.) in Shamshulde City Site, Gugark Province

▲ 1165 ▼ 1167

▲ 1166 ▼ 1168

▲ 1169 ▼ 1172

▲ 1170 ▼ 1173

▲ 1171 ▼ 1174

1169. Խաչքար, 1122 թ. (Բերկրի գավառ, Արգելանի վանք)

1170. Խաչքար, 881 թ. (Գեղարքունիքի մարզ, Մեծ Մասրիկ գյուղ)

1171. Խաչքար, 1169 թ. (Վանի նահանգ, Վան քաղաք)

1172. Խաչքար, ԺՃԱ դդ. (Սպարկերտ գավառ, Կուտուց գյուղ)

1173. Խաչքար, 1169 թ. (Երզնկա գավառ, Ծաթգեղ)

1174. Խաչքար, 1081 թ. (Արարատի մարզ, Խոսրովի արգելոց, Հավուց թառ վանք)

1175-1178. Խաչքարեր, ԺԲ-ԺԳ դդ. (Ղերջան գավառ, Սբ. Դավիթ վանք)

1169. Хачкар (1122 г.) в монастыре Аргелана, округ Беркри

1170. Хачкар (881 г.) в селе Большой Масрик, Гегаркуникская область

1171. Хачкар (1169 г.) в городе Ван, провинция Ван

1172. Хачкар (X-XI вв.) в селе Кутуз, округ Спаркерт

1173. Хачкар (1169 г.) в селе Цатгех, округ Ерзнка

1174. Хачкар (1081 г.) в монастыре Авуц Тар, Хосровский заповедник, Араратская область

1175-1178. Хачкары (XII-XIII вв.) в монастыре Сурб Давид (Св. Давида), округ Держан

1169. A cross-stone (1122) in Argelan Monastery, Berkri District

1170. A cross-stone (881) in Greater Masrik Village, Gegharkunik Region

1171. A cross-stone (1169) in Van City, Van Province

1172. A cross-stone (10th to 11th cents.) in Kututs Village, Sparkert District

1173. A cross-stone (1169) in Tzatghegh Village, Yernzka District

1174. A cross-stone (1081) in Havuts Tar Monastery, Khosrov Reserve, Ararat Region

1175-1178. Cross-stones (12th to 13th cents.) in St. David Monastery, Derjan District

▲ 1175 ▼ 1177

▲ 1176 ▼ 1178

1179. Խաչքար, 1094 թ. (Արցախ, Մարտակերտի շրջան, Կարմիր վանք)

1179. Хачкар (1094 г.) в монастыре Кармир ("Красный"), Мартакертский район, Арцах

1179. A cross-stone (1094) in Karmir (Red) Monastery, Martakert District, Artsakh

1180. Խաչքար, 1251 թ. (Տավուշի մարզ, Աճարկուտ գյուղ)

1180. Хачкар (1251 г.) в селе Ачаркут, Тавушская область

1180. A cross-stone (1251), Ajarkut Village, Tavush Region

1181. Բնության հրաշալիք. կաղնի ծառը կլանել է իրեն հենած ժգ դարի խաչքարը, որով յուրորինակ ձևով իրականացվել է հուշարձանի պահպանության խնդիրը (Արցախ, Մարտակերտի շրջան, Վարդաձոր գյուղ)

1181. Природное чудо: дубовое дерево “держит” прислоненный к нему хачкар (XIII в.), село Вардадзор, Мартакертский район, Арцах

1181. A true wonder of nature: an oak and a 13th-century cross-stone in Vardadzor Village, Martakert District, Artsakh, have become fused into one—a most peculiar mode of preservation for the khachkar

◀ 1181

▲ 1182

▼ 1184

▼ 1185

▲ 1183

▼ 1186

1182. Խաչքար Վանունց սար հնավայրում, ԺԳ դար (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
 1183. Խաչքար Դեդք հնավայրում, ԺԳ դար (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
 1184. Խաչքար Կոշիկ անապատում, ԺԲ-ԺԳ դդ. (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
 1185. Խաչքար Կոշիկ անապատում, 1203 թ. (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
 1186. Խաչքար, ԺԲ-ԺԳ դդ. (Արցախ, Ստեփանակերտի պատմաերկրագիտական թանգարան)

1182. Хачкар (XIII в.) на участке “Ванунц сар”, Мартакертский район, Арцах
 1183. Хачкар (XIII в.) на кладбище “Дедк”, Мартакертский район, Арцах
 1184. Хачкар (XII-XIII вв.) в монастыре Кошик Анапат, Мартакертский район, Арцах
 1185. Хачкар (1203 г.) в монастыре Кошик Анапат, Мартакертский район, Арцах
 1186. Хачкар (XII-XIII вв.) в Степанакертском историко-краеведческом музее, Арцах

1182. A cross-stone (13th cent.) in Vanunts Sar Site, Martakert District, Artsakh
 1183. A cross-stone (13th cent.) in Dedk Site, Martakert District, Artsakh
 1184. A cross-stone (12th to 13th cents.) in Koshik Cloister, Martakert District, Artsakh
 1185. A cross-stone (1203) in Koshik Cloister, Martakert District, Artsakh
 1186. A cross-stone (12th to 13th cents.) kept in the History & Geology Museum of Stepanakert, Artsakh

▲ 1187

▼ 1188

▼ 1189

▼ 1190

1191 ►

1187-1188. Խաչքարերի Խաչկավանք գյուղում, Ժ-ԺԱ դդ. (Կարին գավառ)

1189. Խաչքար Քիլիսագոմ գյուղում, Ժ-ԺԱ դդ. (Դերջան գավառ)

1190. Խաչքար Կարինի բերդում, Ժ-ԺԱ դդ. (Կարին գավառ)

1191. Որմնափակ խաչքարի բեկորներ Գեղաշեն գյուղի Սբ. Սարգիս սրբատեղիում, ԺԲ-ԺԳ դդ. (Կոտայքի մարզ)

1187-1188. Хачкары (X-XI вв.) в селе Хачкаванк, округ Карин

1189. Хачкар (X-XI вв.) в селе Килисагом, округ Дерджан

1190. Хачкар (X-XI вв.) в крепости Карина, округ Карин

1191. Обломки вмонтированного в архитектурную форму хачкара (XII-XIII вв.) внутри часовни Сурб Саркис (Св. Сергия), село Гегашен, Котайкская область

1187-1188. Cross-stones (10th to 11th cents.) in Khachkavank Village, Karin District

1189. A cross-stone (10th to 11th cents.) in Kilisagom Village, Derjan District

1190. A cross-stone (10th to 11th cents.) in Karin Castle, Karin District

1191. Fragments of a set-in-wall cross-stone (12th to 13th cents.) in the sacred site of St. Sargis, Geghashen Village, Kotayk Region

▲ 1192 ▼ 1193

1192-1193. Խաչքար Խլաթի մոտ՝
Վանա լճում, ԺԵ-ԺԶ դդ. (Խլաթ
գավառ)

1192-1193. Хачкар (XV-XVI вв.) в
озере Ван близ города Хлат,
округ Хлат

1192-1193. A cross-stone (15th to
16th cents.) in Lake Van, near
Khlat Town, Khlat District

▲ 1194 ▼ 1195

1194-1195. Խաչքարեր Ներքին Արջրա գյուղի ջրակուլ եղած գերեզմանոցում, ԺԴ-ԺԶ դդ. (Արժկե գավառ)

1194-1195. Хачкары (XIV-XVI вв.) на ушедшем под воду кладбище села Нижний Арджра, округ Арцке

1194-1195. Cross-stones (14th to 16th cents.) in the submerged cemetery of Lower Arjra Village, Artzke District

▲ 1196 ▼ 1197

1196-1197. Խաչքարի բեկորներ Ջիթիան գյուղում, ԺԵ-ԺԶ դդ. (Սուրմալու գավառ)
 1198. Ակորիի գերեզմանոցը, ԺԴ-ԺԸ դդ. (Սուրմալու գավառ)
 1199-1201. Խաչքարեր Ակորիի գերեզմանոցում, ԺԵ-ԺԶ դդ. (Սուրմալու գավառ)

1196-1197. Обломки хачкара (XV-XVI вв.) в селе Дзитхан, округ Сурмалу
 1198. Кладбище Акори (XIV-XVIII вв.), округ Сурмалу
 1199-1201. Хачкары (XV-XVI вв.) на кладбище Акори, округ Сурмалу

1196-1197. Cross-stone fragments (15th to 16th cents.) in Dzithan Village, Surmalu District
 1198. Akori Cemetery (14th to 18th cents.), Surmalu District
 1199-1201. Cross-stones (15th to 16th cents.) in the same cemetery

▲ 1198

▼ 1199

▼ 1200

▼ 1201

▲ 1202 ▼ 1204

▲ 1203 ▼ 1206

1202. Ծածկագիր արձանագրությամբ խաչքար Շատվան գյուղի գերեզմանոցում, ԺԴ-ԺԵ դդ. (Ոստան գավառ)
1203. Ծածկագիր արձանագրությամբ խաչքար Գանձակի Աբ. Թովմաս վանքի գերեզմանոցում, ԺԴ-ԺԵ դդ. (Ոստան գավառ)
1204. Խաչքար, 1783 թ. (Խիզան գավառ, Դեր գյուղ)
1205. Խաչքար, 1608 թ. (Խիզան գավառ, Աղյան գյուղ)
1206. Խաչքար, 1365 թ. (Խիզան գավառ, Եղեգիս գյուղ)
1202. Хачкар с криптографической надписью (XIV-XV вв.) на кладбище села Шатван, округ Востан
1203. Хачкар с криптографической надписью (XIV-XV вв.) на кладбище монастыря Сурб Товмас (Св. Фомы), село Гандзак, округ Востан
1204. Хачкар (1783 г.) в селе Дер, округ Хизан
1205. Хачкар (1608 г.) в селе Ачян, округ Хизан
1206. Хачкар (1365 г.) в селе Ехегис, округ Хизан
1202. A cross-stone (14th to 15th cents.) with a cryptograph in the cemetery of Shatvan Village, Vostan District
1203. A cross-stone (14th to 15th cents.) with a cryptograph in the cemetery of St. Thomas Monastery of Gandzak Village, Vostan District
1204. A cross-stone (1783) in Der Village, Khizan District
1205. A cross-stone (1608) in Aghian Village, Khizan District
1206. A cross-stone (1365) in Yeghegis Village, Khizan District

▲ 1207 ▼ 1209 ▼ 1210

▲ 1208 ▼ 1211

1207. Խաչքար Ար. Խաչ վանքում, ԺԸ դար (Խիզան գավառ)
1208. Խաչքար, ԺԳ-ԺԴ դդ. (Խնուս գավառ, Աղջանեխ գյուղ)
1209-1210. Խաչքարեր, ԺԶ-ԺԷ դդ. (Սասուն գավառ, Շատախ գավառակ, Տափք գյուղ)
1211. Խաչքար, ԺԶ-ԺԷ դդ. (Սասուն գավառ, Շատախ գավառակ, Շուշնամերկ գյուղ)

1207. Хачкар (XVIII в.) в монастыре Сурб Хач (Св. Креста), округ Хизан
1208. Хачкар (XIII-XIV вв.) в селе Ахджамелик, округ Хнус
1209-1210. Хачкары (XVI-XVII вв.) в селе Тапк, подрайон Шатах, округ Сасун
1211. Хачкар (XVI-XVII вв.) в селе Шушнамержк, подрайон Шатах, округ Сасун

1207. A cross-stone (18th cent.) in Sourb Khach (Holy Cross) Monastery, Khizan District
1208. A cross-stone (13th to 14th cents.) in Aghjamelik Village, Khnus District
1209-1210. Cross-stones (16th to 17th cents.) in Tapk Village, Shatakh Sub-District, Sasun District
1211. A cross-stone (16th to 17th cents.) in Shushnamerk Village, Shatakh Sub-District, Sasun District

◀ 1212

1212. Դավիթ Անհաղթի հիշատակին կանգնեցված խաչքարը (1141 թ.) Առաքելոց վանքի գերեզմանոցում (Մուշ գավառ)
 1213. Խաչքար Սուզան գյուղում, 1695 թ. (Խիզան գավառ)

1212. Хачкар (1141 г.), возведенный в память о Давиде Анахте (Непобедимом), монастырь Аракелоц (Св. Апостолов), округ Муш
 1213. Хачкар (1695 г.) в селе Сузан, округ Хизан

1212. A cross-stone (1141) dedicated to David the *Invincible* in the cemetery of Sourb Arakelots (Holy Apostles') Monastery, Mush District
 1213. A cross-stone (1695) in Suzan Village, Khizan District

◀ 1214

1214. Ամենափրկիչ խաչքարը Բաղպատի վանքում (Լորու մարզ)
 1215. Խաչքար Մխիթարիչի աշտարակի սեղ, 1215 թ. (Վարսի մարզ, ԱՄԻ)

1214. Хачкар “Аменапркич” (“Всеспаситель”) в Ахпатском монастыре, Лорийская область
 1215. Хачкар (1215 г.), вмонтированный в башню Мхитарича, Ани, Карсская область

1214. Amenaprkich Cross-Stone in Haghpat Monastery, Lori Region
 1215. A cross-stone (1215) in the tower of Mkhitarich, Ani, Kars Region

1216. Խաչքար Կարմիր քերժ հնավայրում, ԺԲ-ԺԳ դդ. (Արցախ, Ասկերանի շրջան, Կրկժան գյուղ)
 1217. Խաչքար Կոշիկ անապատում, ԺԲ դ. (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
 1218. Խաչքար Ղուլալիս գյուղի գերեզմանոցում, ԺԴ դ. (Ջավախք)
 1219. Խաչքար Մեծարանց վանքում, ԺԴ-ԺԵ դդ. (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
 1220. Խաչքար Բոլնիս-Խաչեն գյուղի գերեզմանոցում, ԺԵ դ. (Գուգարքի նահանգ, Բողնոփոր գավառ)

1216. Хачкар (XII-XIII вв.) на участке “Кармир керц” (“Красная скала”), село Кркжан, Аскеранский район, Арцах
 1217. Хачкар (XII в.) в монастыре Кошик Анапат, Мартакертский район, Арцах
 1218. Хачкар (XIV в.) на кладбище села Кулалис, Джавахк
 1219. Хачкар (XIV-XV вв.) в монастыре Мецаранц, Мартакертский район, Арцах
 1220. Хачкар (XVII в.) на кладбище села Болнис-Хачен, округ Богнопор, провинция Гугарк

1216. A cross-stone (12th to 13th cents.) in Karmir Kertz Site, Kerkezhan Village, Askeran District, Artsakh
 1217. A cross-stone (12th cent.) in Koshik Cloister, Martakert District, Artsakh
 1218. A cross-stone (14th cent.) in the cemetery of Ghulalis Village, Javakhk
 1219. A cross-stone (14th to 15th cents.) in Metzarants Monastery, Martakert District, Artsakh
 1220. A cross-stone (17th cent.) in the cemetery of Bolnis-Khachen Village, Boghnopor District, Gugark Province

◀ 1216

▲ 1217

▼ 1219

▲ 1218

▼ 1220

1221. Խաչքար Դեղձուտի վանքում, ժԳ դար (Տավուշի մարզ)
 1222. Խաչքար, ժԲ դ. (Նախիջևան, Ազնաբերդ գյուղ)
 1223. Խաչքար, ժԳ դ. (Գուգարքի նահանգ, Կանգարք գավառ, Դմանիս գյուղ)
 1224-1225. Սահմանախաչ, 1314 թ. (Զյուլիսային Արցախ, Շամխորի շրջան, Գառնակեր գյուղ)

1221. Хачкар (XIII в.) в монастыре Дехдзута, Тавушская область
 1222. Хачкар (XII в.) в селе Азнаберд, Нахиджеван
 1223. Хачкар (XIII в.) в селе Дманис, округ Кангарк, провинция Гугарк
 1224-1225. Крест 1314 г. в селе Гарнакер, указывающий границы удела, Шамхорский район, Северный Арцах

1221. A cross-stone (13th cent.) in Deghdzut Monastery, Tavush Region
 1222. A cross-stone (12th cent.) in Aznaberd Village, Nakhijevan
 1223. A cross-stone (13th cent.) in Dmanis Village, Kangark District, Gugark Province
 1224-1225. A boundary cross (1314) in Garnaker Village, Shamkhor District, Northern Artsakh

◀ 1221

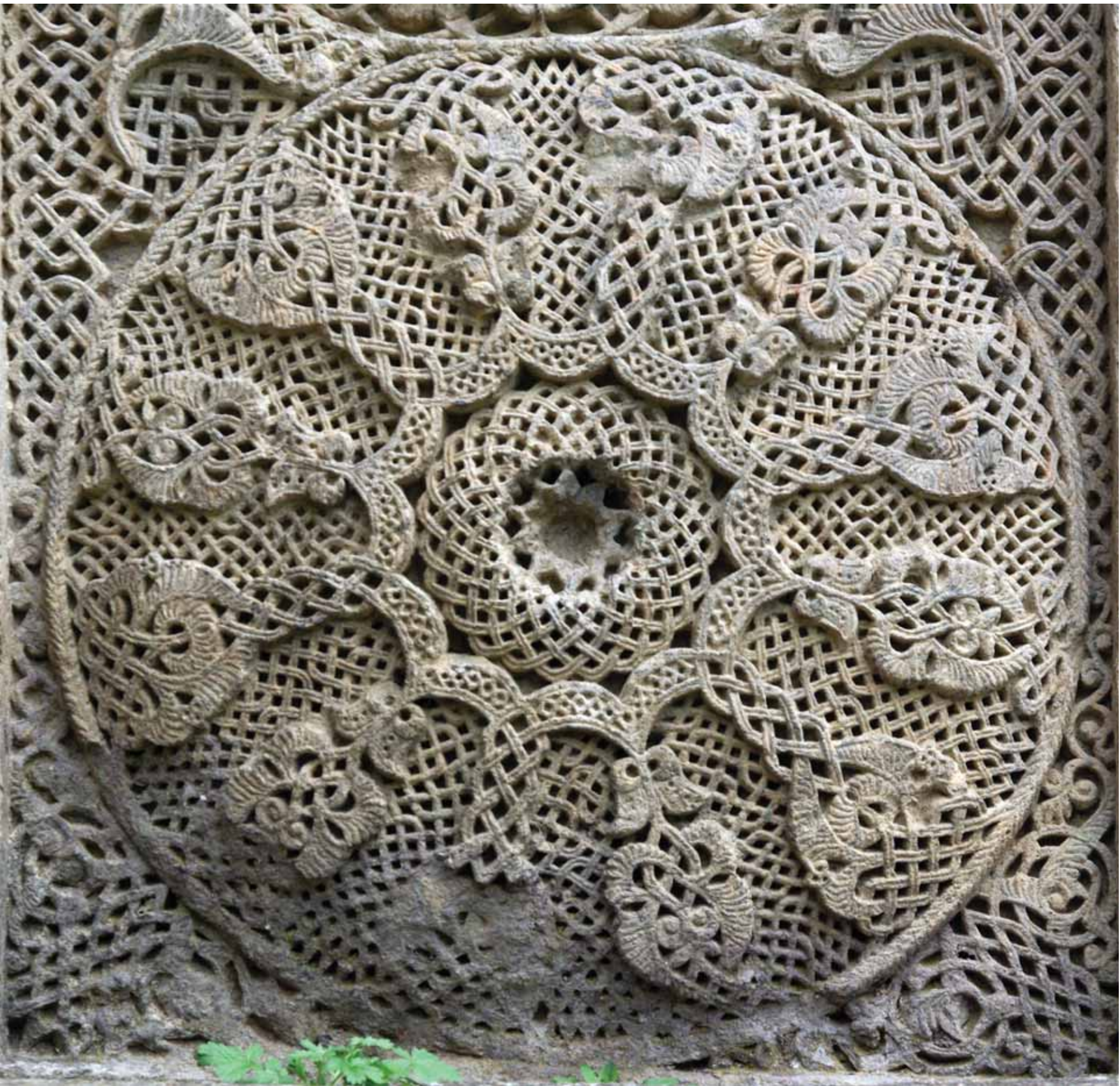
▲ 1222 ▼ 1223

▲ 1224

▼ 1225

1226. Հատված Գոշավանքում գտնվող Պողոսի խաչքարից, ԺԳ դ. (Տավուշի նարզ)
 1227. Խաչքար Մատնավանքում, 1528 թ. (Խլար գավառ)
 1228. Խաչքար Կանճառս գյուղում, 1478 թ. (Կարճևան գավառ)
 1229. Խաչքար (ԺԵ դար) Չամդուրա գյուղում (Ջավախք)
 1230. Խաչքար (1502 թ.) Կարտիկան գյուղում (Ջավախք)

1226. Фрагмент хачкара (мастер—Погос, XIII в.) в монастыре Гошаванк, Тавушская область
 1227. Хачкар (1528 г.) в монастыре Матнаванк, округ Хлат
 1228. Хачкар (1478 г.) в селе Канчарс, округ Каржан
 1229. Хачкар (XV в.) в селе Чамдура, Джавахк
 1230. Хачкар (1502 г.) в селе Картикам, Джавахк

1226. A fragment from a cross-stone (13th cent.) by sculptor Poghos: kept in Goshavank Monastery, Tavush Region
 1227. A cross-stone (1528) in Matnavank Monastery, Khlat District
 1228. A cross-stone (1478) in Kanjars Village, Karjkan District
 1229. A cross-stone (15th cent.) in Chamdura Village, Javakhk
 1230. A cross-stone (1502) in Kartikam Village, Javakhk

◀ 1226

▲ 1227

▼ 1229

▲ 1228

▼ 1230

▲ 1231 ▼ 1232

▲ 1233 ▼ 1234

▼ 1235

▼ 1236

▼ 1237

▼ 1238

1231-1232. Որմնափակ խաչքարեր, ԺԳ դար (Արցախ, Մարտունու շրջան, Բռի եղջի վանք)
 1233. Որմնափակ խաչքար, 1271 թ. (Սյունիքի մարզ, Լոր գյուղ)
 1234. Որմնափակ խաչքար Արտավազի վանքում, ԺԳ դար (Արագածոտնի մարզ)
 1235. Որմնափակ խաչքար, 1246 թ. (Արցախ, Ասկերանի շրջան, Դահրավ գյուղ)
 1236. Որմնափակ խաչքար Սաղմոսավանքում, ԺԳ դար (Արագածոտնի մարզ)
 1237. Որմնափակ խաչքար Հավուց բառ վանքում, ԺԳ դար (Արարատի մարզ, Խոսրովի արգելոց)
 1238. Որմնափակ խաչքար Կոշ գյուղի մոտ, ԺԲ դար (Արագածոտնի մարզ)

1231-1232. Вмонтированные в архитектурную форму хачкары (XIII в.) в монастыре Бри Ехци, Мартунинский район, Арцах
 1233. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (1271 г.) в селе Лор, Сюникская область
 1234. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (XIII в.) в монастыре Артавазик, область Арагацотн
 1235. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (1246 г.) в селе Дахрав, Аскеранский район, Арцах
 1236. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (XIII в.) в монастыре Сагмосаванк, область Арагацотн
 1237. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (XIII в.) в монастыре Авуц Тар, Хосровский заповедник, Араратская область
 1238. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (XII в.) у села Кош, область Арагацотн

1231-1232. Set-in-wall cross-stones (13th cent.) in Bri Yeghtsi Monastery, Martuni District, Artsakh
 1233. A set-in-wall cross-stone (1271) in Lor Village, Siunik Region
 1234. A set-in-wall cross-stone (13th cent.) in Artavazik Monastery, Aragatzotn Region
 1235. A set-in-wall cross-stone (1246) in Dahrav Village, Askeran District, Artsakh
 1236. A set-in-wall cross-stone (13th cent.) in Saghmosavank Monastery, Aragatzotn Region
 1237. A set-in-wall cross-stone (13th cent.) in Havuts Tar Monastery, Khosrov Reserve, Ararat Region
 1238. A set-in-wall cross-stone (12th cent.) near Kosh Village, Aragatzotn Region

▲ 1239 ▼ 1240

▲ 1241 ▼ 1242 ▼ 1243

1239. Որմնափակ խաչքար Մաշտոց Հայրապետ եկեղեցու մոտ (Կոտայքի մարզ, Գառնի գյուղ)
 1240. Որմնափակ խաչքար Կոտայք գյուղում, ԺԳ դար (Կոտայքի մարզ)
 1241. Որմնափակ խաչքար Դմանիս քաղաքատեղիում, ԺԳ դար (Գուգարքի նահանգ, Կանգարք գավառ)
 1242. Որմնափակ խաչքար, ԺԳ դար (Երևան ք., Ավան թաղամաս)
 1243. Որմնափակ խաչքար Եղիպատրուշ գյուղում, ԺԳ դար (Արագածոտնի մարզ)

1239. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар у церкви Маштоц Айрапет в селе Гарни, Котайкская область
 1240. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (XIII в.) в селе Котайк, Котайкская область
 1241. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (XIII в.) в городище Дманис, округ Кангарк, провинция Гугарк
 1242. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (XIII в.) в квартале Аван, город Ереван
 1243. Вмонтированный в архитектурную форму хачкар (XIII в.) в селе Египатруш, область Арагацотн

1239. A set-in-wall cross-stone near Mashtots Hayrapet (the Patriarch) Church, Kotayk Region
 1240. A set-in-wall cross-stone (13th cent.) in Kotayk Village, Kotayk Region
 1241. A set-in-wall cross-stone (13th cent.) in Dmanis Town Site, Kangark District, Gugark Province
 1242. A set-in-wall cross-stone (13th cent.) in Avan Quarter, Yerevan City
 1243. A set-in-wall cross-stone (13th cent.) in Yeghipatrush Village, Aragatzotn Region

▼ 1247 ▼ 1248

◀ 1244 ▲ 1245 ▼ 1246

▼ 1249

▼ 1250

1244. Յին Ջուղայի գերեզմանոցի ընդհանուր տեսքը 1980-ական թթ. (Նախիջևան)
1245. Գերեզմանոցը բուլդոզերով ոչնչացնելու պահին (1998 թ.)
1246. Գերեզմանոցը մասամբ ավերակված (1998 թ.)
1247-1248. Գերեզմանոցի բոլոր խաչքարերը տապալված (2002 թ.) և տեսքը տիեզերքից
1249-1250. Գերեզմանաքարերն ադրբեջանական բանակի ուժերով ոչնչացնելու պահին (2005 թ., դեկտեմբեր)

1244. Общий вид кладбища Старой Джуги в 1980-ые гг., Нахиджеван
1245. Кладбище в момент уничтожения бульдозером (1998 г.)
1246. Частично разрушенное кладбище (1998 г.)
1247-1248. Поваленные на землю хачкары (2002 г.) и вид кладбища из космоса
1249-1250. Уничтожение азербайджанской армией надгробных камней и хачкаров кладбища (декабрь 2005 г.)

1244. A general view of Old Jughha Cemetery, Nakhijevan (photo 1980s)
1245. The cemetery during its destruction with bulldozers (1998)
1246. The cemetery in a partly ruined state (1998)
1247-1248. The cemetery with all its cross-stones overthrown (2002), and a view of the site from space
1249-1250. Azeri troops breaking the fallen cross-stones of the cemetery (December 2005)

▼ 1253

▼ 1254

▲ 1251

▲ 1252

▼ 1255

▼ 1256

1251-1254. Հատվածներ Հին Ջուղայի գերեզմանոցից (1986-1987 թթ.)

1255. Խճազանգվածի վերածված և հնավայրից հեռացված խաչքարերն ու տապանաքարերը երկաթուղազծի արաքսահայաց կողմում բախելու պահը (2005 թ., դեկտեմբեր)

1256. Ռազմական հենակետ և հրաձգարան ոչնչացված գերեզմանոցի երեք բլուրների տեղում (2006 թ., մարտ)

1251-1254. Виды на кладбище Старой Джуги (1986-1987 гг.)

1255. Момент сбрасывания на железную дорогу (в сторону, обращенную к реке Аракс) хачкаров и надгробных камней, превращенных в груды щебня (декабрь 2005 г.)

1256. Военный пункт и стрельбище на трех холмах уничтоженного кладбища (март 2006 г.)

1251-1254. Partial views of Old Jugha Cemetery (1986 to 1987)

1255. The khachkars and tombstones, already crumbled and moved away from the cemetery site, are being unloaded onto the Arax-facing side of the railway line (December 2005)

1256. A military base and a shooting-ground in the site of the three hills of the annihilated cemetery (March 2006)

◀ 1257

1258 ►

1257. Խաչքար (ԺԴ դ.) Գանձակի Աբ. Թովմաս վանքի գերեզմանոցում (Ոստան գավառ, լուս.՝ 2006 թ.)

1258. Նույն խաչքարը 2010 թ. (անհուն տղիտության դրսևորում. գանձախուզության հետևանքները՝ համեմված խաչատյացության զգացումներով)

1257. Хачкар (XIV в.) на кладбище монастыря Сурб Товмас (Св. Фомы), село Гандзак, округ Востан (фот. 2006 г.)

1258. Тот же хачкар в 2010. Вследствие вандализма кладоискателей, хачкар был разбит.

1257. A cross-stone (14th cent.) in the cemetery of St. Thomas Monastery of Gandzak Village, Vostan District (photo 2006)

1258. The same khachkar in 2010 as having suffered an ignorant search for treasure and bearing an imprint of hatred towards the cross

▲ 1259

▼ 1260

▼ 1261

▼ 1262

1259-1262, 1264. Փայաջուկ գյուղի զերեզմանոցն ու խաչքարեր նույն զերեզմանոցում, ԺԶ-ԺԸ դդ. (Սալմաստ գավառ)

1259-1262, 1264. Кладбище села Паяджук и хачкары кладбища (XVI-XVIII вв.), округ Салмаст

1259-1262, 1264. The cemetery of Payajuk Village, Salmast District, and some of its cross-stones (16th to 18th cents.)

▲ 1263

▼ 1264

▼ 1265

▼ 1266

1263. Մահլան գյուղի գերեզմանոցը, ԺԷ-ի դր. (Սալմաստ գավառ)
1265-1266. Խաչքարեր (1589 թ. և ԺԹ դար) Հավթվան գյուղի գերեզմանոցում (Սալմաստ գավառ)

1263. Кладбище (XVII-XX вв.) села Маглам, округ Салмаст
1265-1266 Хачкары (1589 г. и XIX в.) на кладбище села Хавтван, округ Салмаст

1263. The cemetery (17th to 20th cents.) of Mahlam Village, Salmast District
1265-1266. Cross-stones (1589 & 19th cent.) in the cemetery of Havtvan Village, Salmast District

▼ 1270

◀ 1267 ▲ 1268 ▼ 1269

▼ 1271

▼ 1272

▼ 1273

▼ 1274

▲ 1275

▲ 1276

▲ 1277

▼ 1278

▼ 1279

▼ 1280

- 1267. Տապանաքար Նորավանքում, 1300 թ. (Վայոց ձորի մարզ)
- 1268. Խոյատապան, ժե դար (Աղբակ գավառ, Բազ գյուղ)
- 1269. Խոյատապաններ (ժՁ-ժե դդ.)՝ 1874 թ. փոխադրված Թբիլիսի Յին Ջուղայի գերեզմանոցից
- 1270. Ձիատապան (1807 թ.)՝ Կարսի թանգարան փոխադրված Կարսի մարզի Իշխան գյուղի գերեզմանոցից
- 1271-1272. Խոյատապաններ Յին Ջուղայի երբեմնի գերեզմանոցում, ժՁ դար
- 1273. Խոյատապաններ Կարինի թանգարանի բակում, ժԴ-ժե դդ. (Կարին գավառ)
- 1274. Խոյատապան, ժԱ դար (Ջավախք, Օրջա գյուղ)
- 1275-1276. Տապանաքարեր Դմանի քաղաքատեղիի հայկական գերեզմանոցում, ժԲ-ժԳ դդ. (Գուգարքի նահանգ, Կանգարք գավառ)
- 1277. Ավանից Ստեփանոս կաթողիկոսի տապանաքարը Յանդաբերդում, ժԴ դար (Արցախ, Քարվաճառի շրջան)
- 1278. Տապանաքար Գտիչ վանքում, ժՁ դար (Արցախ, Յադրուտի շրջան)
- 1279-1280. Տապանաքարեր Նորավանքում, ժԳ-ժԴ դդ. (Վայոց ձորի մարզ)

- 1267. Надгробная плита (1300 г.) в монастыре Нораванк, область Вайоц Дзор
- 1268. Надгробный камень в виде овна (XVII в.) село Баз, округ Ахбак
- 1269. Надгробные камни в виде овна (XVI-XVII вв.), перевезенные в 1874 г. с кладбища Старой Джуги в Тбилиси
- 1270. Надгробный камень в виде лошади (1807 г.), перевезенный с кладбища села Ишхан (Карсская область) в Исторический музей Карса
- 1271-1272. Надгробные камни в виде овна (XVI в.) на ныне уничтоженном кладбище Старой Джуги
- 1273. Надгробные камни в виде овна (XIV-XVII вв.) во дворе музея Карина, округ Карин
- 1274. Надгробный камень в виде овна (XI в.), село Орджа, Джавахк
- 1275-1276. Надгробные камни (XII-XIII вв.) на армянском кладбище городища Дманис, округ Кангарк, провинция Гугарк
- 1277. Надгробная плита (XIV в.) Агванского католикоса Степаноса в крепости Андаберд, Карвачарский район, Арцах
- 1278. Надгробная плита (XVI в.) в монастыре Гтич, Гадрутский район, Арцах
- 1279-1280. Надгробные плиты (XIII-XIV вв.) в монастыре Нораванк, область Вайоц Дзор

- 1267. A tombstone (1300) in Noravank Monastery, Vayots Dzor Region
- 1268. A ram-shaped gravestone (17th cent.) in Baz Village, Aghbak District
- 1269. Ram-shaped gravestones (16th to 17th cents.) moved from Old Jugha Cemetery, Nakhijevan, to Tbilisi, Georgia, in 1874
- 1270. A horse-shaped gravestone (1807) moved from the cemetery of Ishkhan Village, Kars Region, to the History Museum of Kars City
- 1271-1272. Ram-shaped gravestones (16th cent.) from Old Jugha Cemetery, Nakhijevan
- 1273. Ram-shaped gravestones (14th to 17th cents.) in the yard of Karin Museum, Karin District
- 1274. A ram-shaped gravestone (11th cent.) in Orja Village, Javakhk
- 1275-1276. Tombstones (12th to 13th cents.) in the Armenian cemetery of Dmanis Town Site, Kangark District, Gugark Province
- 1277. The gravestone (14th cent.) of Catholicos Stepanos of Caucasian Albania in Handaberd Castle, Karvajar District, Artsakh
- 1278. A tombstone (16th cent.) in Gtich Monastery, Hadrut District, Artsakh
- 1279-1280. Tombstones (13th to 14th cents.) in Noravank Monastery, Vayots Dzor Region

1281. Հայաստանի ազատագրության համար նահատակված մարտիկների պանթեոնը Մահլամ գյուղի գերեզմանոցի արևելյան եզրին (Սալմաստ գավառ)

1281. Пантеон воинов, павших за свободу Армении, на восточной окраине села Маглам, округ Салмаст

1281. The pantheon of fighters who perished for the liberation of Armenia: located at the eastern edge of Mahlam Village Cemetery, Salmast District

ՄԱՏԿԵՐԱԶԱՆԴԱՆՆԵՐ

СКУЛЬПТУРНЫЕ ИЗОБРАЖЕНИЯ

RELIEFS

▲ 1283

▼ 1287

▲ 1284

▼ 1288

▲ 1285

▼ 1286

- 1283-1284. Պատկերաքանդակներ Օծունի տաճարում (Լոռու մարզ)
- 1285-1286. Պատկերաքանդակներ Կեչրոր քաղաքատեղիում (Կարսի մարզ, Կաղզվան գավառ)
- 1287-1288. Քառակող կոթողի պատկերազարդ պատվանդանի զույգ նիստերը, Է դար (Լոռու մարզ, Լեռնանցք գյուղ)
- 1289. Առյուծի գլխաքանդակ խաթրավանքում, ԺԳ դար (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
- 1290. Առյուծի գլխաքանդակ Նեղուցի Ար. Աստվածածին վանքում, ԺԳ դար (Կոտայքի մարզ)
- 1291. Առյուծի գլխաքանդակ խորանաշատի վանքում, ԺԳ դար (Տավուշի մարզ)
- 1292-1293. Գանձասարի գավթի հյուսիսային մուտքը հսկող հովազները, 1261 թ. (Արցախ, Մարտակերտի շրջան)
- 1294. Առյուծի քանդակ Նորավանքում, ԺԴ դար (Վայոց ձորի մարզ)
- 1295. Առյուծի քանդակ Առինջի բերդում, ԺԵ դար (Կոտայքի մարզ, Առինջ գյուղ)

- 1283-1284. Скульптурные изображения в Одзунском храме, Лорийская область
- 1285-1286. Скульптурные изображения в городище Кечрор, округ Кагызван, Карсская область
- 1287-1288. Скульптурные изображения на двух гранях постамента четырехгранной стелы, село Лернанц, Лорийская область
- 1289. Рельефное изображение головы льва в монастыре Хатраванк (XIII в.), Мартакертский район, Арцах
- 1290. Рельефное изображение головы льва в монастыре Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы) Нехуца (XIII в.), Котайкская область
- 1291. Рельефное изображение головы льва в монастыре Хоранашат (XIII в.), Тавушская область
- 1292-1293. Рельефные изображения пантер, стерегущих северный вход притвора (1261 г.) Гандзасарского монастыря, Мартакертский район, Арцах
- 1294. Рельефное изображение льва в монастыре Нораванк (XIV в.), область Вайоц Дзор
- 1295. Рельефное изображение льва в крепости Аринджа (XV в.), село Ариндж, Котайкская область

- 1283-1284. Reliefs in Odzun Cathedral, Lori Region
- 1285-1286. Reliefs in Kechror Town Site, Kaghzvan District, Kars Region
- 1287-1288. Both sides of the sculptured base of a quadrilateral stele (7th cent.), Lernantsk Village, Lori Region
- 1289. A lion head relief (13th cent.) in Khatravank Monastery, Martakert District, Artsakh
- 1290. A lion head relief (13th cent.) in Neghuts Sourb Astvatzatzin (*Holy Virgin*) Monastery, Kotayk Region
- 1291. A lion head relief (13th cent.) in Khoranashat Monastery, Tavush Region
- 1292-1293. Panthers guarding the northern entrance to the narthex (1261) of Gandzasar Monastery, Martakert District, Artsakh
- 1294. A lion relief (14th cent.) in Noravank Monastery, Vayots Dzor Region
- 1295. A lion relief (15th cent.) in the castle of Arinj Village, Kotayk Region

▲ 1289

▲ 1290

▼ 1292

▼ 1293

▲ 1291

▼ 1294

▼ 1295

▲ 1296

▲ 1297

▼ 1298

▼ 1299

▲ 1300

▼ 1301

Զինանշաններ
 1296, 1305. Անիում (Վարսի մարզ)
 1297. Վանի քանդարանում (Վան քաղաք)
 1298. Արինջում (Կոտայքի մարզ)
 1299, 1301. Թանահատի վանքում (Վայոց ձորի մարզ)
 1300. Նորավանքում (Վայոց ձորի մարզ)
 1302-1303. Դսեղում (Լոռու մարզ)
 1304. Արծրունիների թագավորության զինանշանը

Гербы:
 1296, 1305. в Ани, Карсская область
 1297. в музее Вана
 1298. в селе Ариндж, Котайкская область
 1299, 1301. в Танаатском монастыре, область Вайоц Дзор
 1300. в монастыре Нораванк, область Вайоц Дзор
 1302-1303. в селе Дсех, Лорийская область
 1304. Герб царства Арцруни (Арцрунидов)

Emblems from:
 1296, 1305, Ani, Kars Region
 1297. Van City Museum
 1298. Arinj Village, Kotayk Region
 1299, 1301. Tanahat Monastery, Vayots Dzor Region
 1300. Noravank Monastery, Vayots Dzor Region
 1302-1303. Dsegh Village, Lori Region
 1304. The emblem of the Artzruni Kingdom

▲ 1302

▼ 1304

▲ 1303

▼ 1305

▲ 1306

▲ 1308

▼ 1310

▼ 1311

Արևային ժամացույցներ

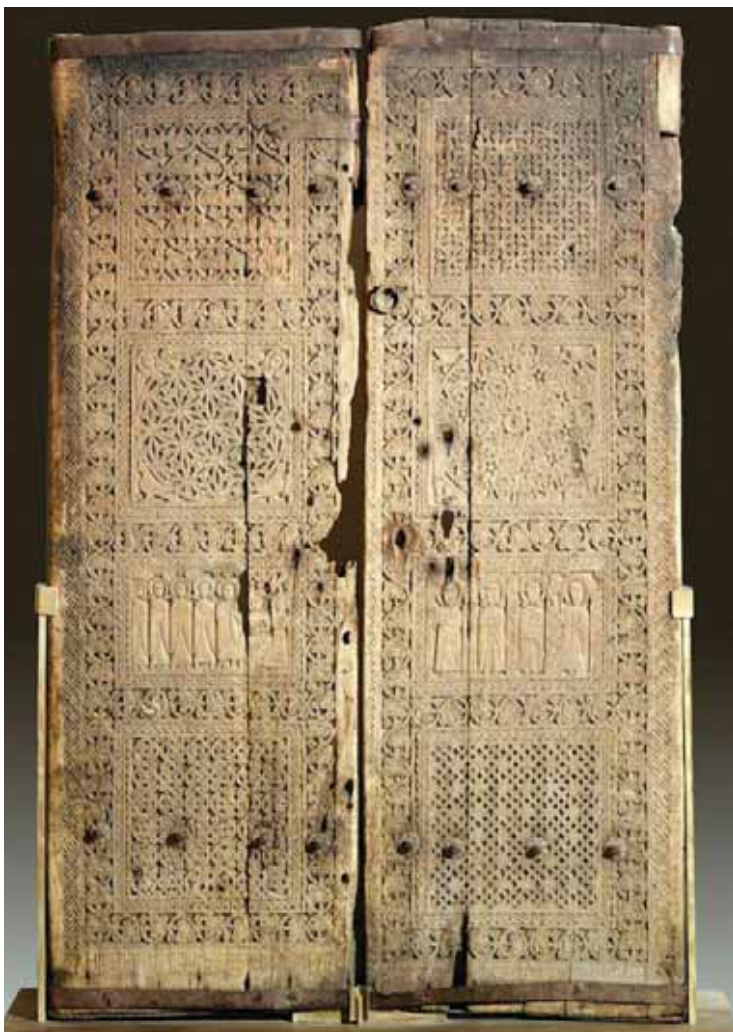
- 1306. Գոշավանքում (Տավուշի մարզ)
- 1307. Աղջոց Սբ. Ստեփանոս վանքում (Արարատի մարզ, Խոսրովի արգելոց)
- 1308. Հառիճավանքում (Շիրակի մարզ)
- 1309. Հաղարծնի վանքում (Տավուշի մարզ)
- 1310. Կեչարիսի վանքում (Կոտայքի մարզ)
- 1311. Սբ. Աստվածածին եկեղեցում (Կոտայքի մարզ, Կոտայք գյուղ)

Солнечные часы:

- 1306. в монастыре Гошаванк, Тавушская область
- 1307. в монастыре Ахджоц Сурб Степанос (Св. Стефана), Хосровский заповедник, Араратская область
- 1308. в монастыре Арича, Ширакская область
- 1309. в монастыре Агарцина, Тавушская область
- 1310. в монастыре Кечариса, Котайкская область
- 1311. в церкви Сурб Атсвацзин (Пресв. Богородицы), село Котайк, Котайкская область

Sundials in:

- 1306. Goshavank Monastery, Tavush Region
- 1307. Aghjots St. Stepanos Monastery, Khosrov Reserve, Ararat Region
- 1308. Harij Monastery, Shirak Region
- 1309. Haghartzin Monastery, Tavush Region
- 1310. Kecharis Monastery, Kotayk Region
- 1311. Sourb Astvatatzin (*Holy Virgin*) Church of Kotayk Village, Kotayk Region

▲ 1312 ▼ 1313

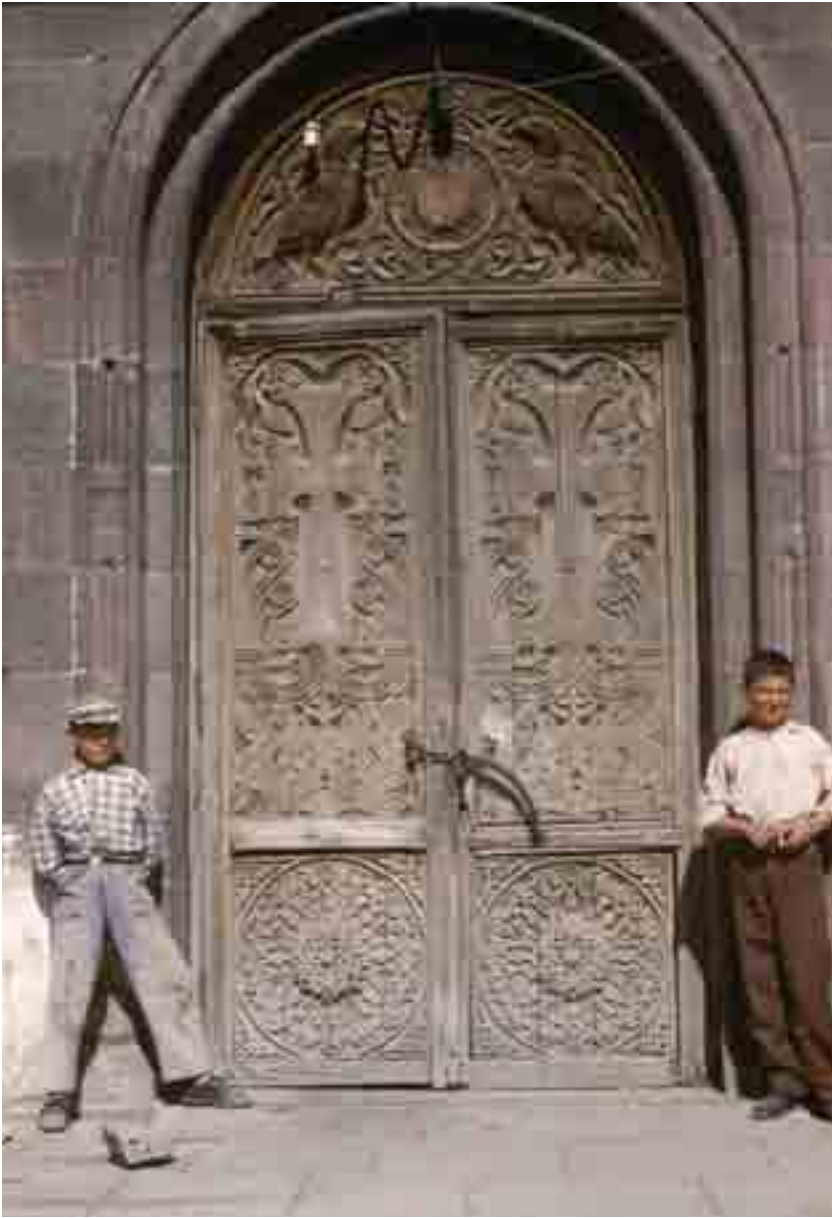
▲ 1314 ▼ 1315

1312-1313. Մշո Ար. Կարապետ վանքի դուռը, 1312 թ. (Մուշ գավառ), այժմ Կանադայում մասնավոր հավաքածուում
1314-1315. Մշո Ար. Առաքելոց վանքի դուռը, 1134 թ. (Մուշ գավառ), այժմ Երևանի պատմության թանգարանում

1312-1313. Дверь (1312 г.) монастыря Мшо Сурб Карпет (Св. Иоанна Предтечи), округ Муш (ныне находится в частной коллекции, Канада)
1314-1315. Дверь (1134 г.) монастыря Мшо Сурб Аракеоц (Св. Апостолов), округ Муш (ныне хранится в Историческом музее Еревана)

1312-1313. The door of Sourb Karapet (Holy Forerunner) Monastery of Mush (1312), Mush District (now in a private collection in Canada)
1314-1315. The door of Sourb Arakelots (Holy Apostles') Monastery of Mush (1134), Mush District (now in the History Museum of Yerevan)

▲ 1316

▲ 1317

▼ 1318

1316-1317. Կարսի Սբ. Աստվածածին եկեղեցու դռները, 1910-ական թթ. (այժմ՝ Կարսի պատմության թանգարանում)
 1318. Սյան խոյակ (874 թ.) Սևանի վանքից (այժմ՝ Երևանի պատմության թանգարանում)

1316-1317. Дверь церкви Сурб Аствацацин (Пресв. Богородицы) Карса, 1910-ые гг. (ныне хранится в Историческом музее Карса)
 1318. Капитель колонны (874 г.) Севанского монастыря (ныне хранится в Историческом музее Еревана)

1316-1317. The doors of Sourb Astvatzatin (*Holy Virgin*) Church of Kars (photos 1910s) now in the History Museum of the city
 1318. A pillar capital (874) from Sevan Monastery now in the History Museum of Yerevan

ԼՈՒՍԱՆՎԱՐՆԵՐԻ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ
АВТОРЫ ФОТОГРАФИЙ
PHOTOGRAPHERS

Արգարյան Ռաֆայել
 Абгарян Рафаэль
 Abgarian Raphael
 № 1251, 1254

Այվազյան Սամվել
 Айвазян Самвел
 Ayvazian Samvel
 № 385-386, 995, 1038,

Աշճյան Մեսրոպ
 արքեպիսկոպոսի
 հավաքածու
 Коллекция архиепископа
 Месропа Ашчяна
 Collection of Archbishop
 Mesrop Ashjian
 № 732, 1170

Ասատրյան Կարեն
 Асатрян Карен
 Asatrian Karen
 № 28-29

Ավետյան Շերլի
 Аветян Шерли
 Avetian Sherli
 № 1039

Արամ Վրույր
 Арам Вруйр
 Aram Vruir
 № 825

Արտատպուրբույն
 Перепечатка
 Reprint
 № 151, 217, 247-248,
 1058, 1065, 1304-1305

Բադալյան Հովհաննես
 Бадалян Ованнес
 Badalian Hovhannes
 № 484-485

Բալյան Թամարա
 Балян Тамара
 Balian Tamara
 № 713-714

Բրեդտ Հանջո
 Бредт Ганджо
 Bradt Hanjo
 № 63

Գունդոլֆ Բրուքհաուզ
 Гундольф Брукхауз
 Gundolf Bruchhause
 № 455-456

Գևոնյան Գեղամ
 Гевонян Гегам
 Gevonian Gegham
 № 1246

Գևորգյան Արթուր
 Геворкян Артур
 Gevorgian Arthur
 № 1249-1250, 1255

Դարչինյան Սարգիս
 Дарчинян Саркис
 Darchinian Sargis
 № 1111-1112

Հարարյան Հովհաննես
 Закарян Ованнес
 Zakarian Hovhannes
 № 392, 395, 482, 1078-
 1079,

Թեքսոյ Ուֆուկ
 Тексой Уфук
 Teksoy Ufuk
 № 585, 587

Թիերրի Ժան-Միշել
 Тьерри Жан-Мишель
 Thierry Jean-Michel
 № 7, 22, 123, 221, 422,
 716-722, 980-982, 1056-
 1057, 1059, 1060, 1121,
 1146, 1192-1193, 1212,
 1316, 1318

Թորամանյան Թորոս
 Тораманян Торос
 Toramanian Toros
 № 409

Թորոսլու Վեֆա
 Торослу Вефа
 Toroslu Vefa
 № 586, 589, 705,

Խաչերյան Հրայր Բազե
 Хачерян Грайр Базе
 Khacherian Hrair Baze
 № 10, 30, 49-50, 101,
 384, 512, 707, 727, 730-
 731, 735, 844, 869-870,
 1247,

Կարապետյան Սամվել
 Карапетян Самвел
 Karapetian Samvel
 № 4, 6, 8, 9, 11-21, 23-27,
 33-39, 41, 43-48, 51-62,
 64-100, 102-110, 112-122,
 124-150, 152-161, 163-216,
 218-220, 222-246, 249-322,
 324-383, 387-390, 393-394,
 396-403, 407-408, 410-414,
 416-421, 423-454, 457-476,
 480, 483, 486-489, 491-

492, 494-511, 513-518,
 523-524, 526-583, 588,
 591-595, 597-628, 630-
 665, 667-670, 673-682,
 684-701, 703, 708, 709,
 711-712, 715, 725-726,
 728-729, 734, 736-771,
 775-824, 826-841, 843,
 845-855, 858-868, 871-
 885, 887-908, 911-979,
 983-992, 994, 997-1034,
 1037, 1040-1055, 1061-
 1064, 1066-1068, 1080-
 1110, 1113-1120, 1122-
 1145, 1147-1169, 1171-
 1191, 1194-1211, 1213-
 1230, 1232-1243, 1257-
 1270, 1273-1289, 1292-
 1299, 1301-1303, 1306-
 1307, 1308-1310, 1314-
 1315, 1317

Կարապետյան Տրդատ
 Карапетян Трдат
 Karapetian Trdat
 № 886

Կունեո Պաոլո
 Кунео Паоло
 Cuneo Paolo
 № 1036

Հախնազարյան Արմեն
 Ахназарян Армен
 Hakhnazarian Armen
 № 40, 162, 596, 629, 683,
 702, 704, 1073, 1244,

Հախնազարյան Մարգրիթ
 Ахназарян Маргрит
 Hakhnazarian Margrit
 № 31-32, 584,

Հակոբյան Աշոտ
 Акобян Ашот
 Hakobian Ashot
 № 42, 772-774, 909-910,

Հայ մատենագրության
 թվանշային գրադարանի
 ֆեյսբուքյան էջ
 Страница Электронной библиотеки армянской литературы в соц. сети Фейсбук
 Digital Library of Armenian Literature on Facebook
 № 1312-1313

Հոթելիե Ժան-Կլոդ
 Отеллье Жан-Клод
 Hotellier Jean-Claude

№ 996, 1231, 1290-1291

Դուլյան Արտակ
 Гулян Артак
 Ghulian Artak
 № 477-479, 481, 493,
 1075-1076

Մարտիրոսյան Հովհաննես
 Мартиросян Ованнес
 Martirosian Hovhannes
 № 2, 3, 5

Պետրոսյան Արփիար
 Петросян Арпиар
 Petrossian Arpiar
 № 1245

Սաղլամ Ջեքա
 Саглам Зека
 Saghlam Zeka
 № 590

Սանասարյան Հակոբ
 Санасарян Акоп
 Sanasarian Hakob
 № 490

Սարգսյան Ջավեն
 Саркисян Завен
 Sargissian Zaven
 № 710, 733, 856-857,
 1069-1072, 1074, 1252-
 1253, 1271-1272

Վարդանյան Արտակ
 Варданян Артак
 Vardanian Artak
 № 519-522

Տարագրոս
 Тагарос
 Taragros
 № 993

Քարթալ Թուֆան
 Картал Туфан
 Kartal Tufan
 № 706

Քորտոշյան Րաֆֆի
 Кортосхан Раффи
 Kortoshian Raffi
 № 723-724, 1300, 1308

Ֆեթվաճյան Արշակ
 Фетваджян Аршак
 Fetvajian Arshak
 № 406

<http://earth.google.com/>
 № 1, 111, 323, 391, 404-
 405, 415, 525, 666, 671,
 842, 1077, 1248

ՀԱՅՍՏԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԳԻՐՔ-ԱԼԲՈՄ

АРМЕНИЯ

ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ АЛЬБОМ

ARMENIA

ILLUSTRATED ALBUM

ՆԱԽԱԳԻԾԸ

ՍԱՄՎԵԼ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԻ

ՀԱՄԱԿԱՐԳԶԱՅԻՆ ԶԵՎԱԿՈՐՈՒՄԸ
ՌՈՒՄԵՐԵՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԱՆԳԼԵՐԵՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՒ ՍՐԲԱԳՐՈՒՄԸ
ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՍՐԲԱԳՐՈՒՄԸ
ՌՈՒՄԵՐԵՆԻ ՍՐԲԱԳՐՈՒՄԸ

ԱՐՄԵՆ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԻ
ԴԻԱՆԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ
ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՎՍԻՍՅԱՆԻ
ՀԱՍՄԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ
ԼՅՈՒՍԻ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ

АВТОР ПРОЕКТА

САМВЕЛ КАРАПЕТЯН

КОМПЬЮТЕРНЫЙ ДИЗАЙН
ПЕРЕВОД НА РУССКИЙ
ПЕРЕВОД НА АНГЛИЙСКИЙ И КОРРЕКТУРА
КОРРЕКТОР АРМЯНСКОГО ТЕКСТА
КОРРЕКТОР РУССКОГО ТЕКСТА

АРМЕН ГЕВОРКЯН
ДИАНА ГРИГОРЯН
ГЯНЭ МОВСИСЯН
АСМИК ОГАНЕСЯН
ЛЮСИ АВЕТИСЯН

PROJECT BY

SAMVEL KARAPETIAN

COMPUTER DESIGN BY
TRANSLATION INTO RUSSIAN BY
TRANSLATION INTO ENGLISH AND
PROOF-READING BY
PROOF-READING OF THE ARMENIAN TEXT BY
PROOF-READING OF THE RUSSIAN TEXT BY

ARMEN GEVORGIAN
DIANA GRIGORIAN

GAYANE MOVSISSIAN
HASMIK HOVHANNISSIAN
LUCY AVETISSIAN

ՏՊԱԳՐՎԱԾ Է
НАПЕЧАТАНО
PUBLISHED

«ԲՅՈՒՐԱԿՆ» ՏՊԱՐԱՆՈՒՄ
В ТИПОГРАФИИ «БЮРАКН»
IN BYURAKN PUBLISHING-HOUSE

ԵՐԵՎԱՆ - ЕРЕВАН - YEREVAN

2014

